

ΤΟ ΚΡΑΣΙ ΚΑΙ Η ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΑΝΑ ΤΟΥΣ ΑΙΩΝΕΣ
Η «ΠΟΛΙΤΕΙΑ» ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΤΣΕΧΟΥ

κάθε μέρα **ΣΤΗΝ ΟΘΟΝΗ* ΣΑΣ!**

όλα τα νέα και οι δραστηριότητες του συλλόγου
καθημερινά στις οθόνες σας με ένα κλικ!

παλαιά τεύχη του περιοδικού «Νιάουστα»
σε ψηφιακή μορφή για το αρχείο σας

* ιστοσελίδα διαθέσιμη σε όλους τους Η/Υ, tablet pc & smartphones
email: niaousta@gmail.com

«ΝΙΑΟΥΣΤΑ»

ΤΡΙΜΗΝΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΝΑΟΥΣΑΣ
«ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΜΙΧΑΗΛ Ο ΛΟΓΙΟΣ»

ΙΟΥΛΙΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2018
Έτος 41ο - Τεύχος 164

ΙΔΡΥΤΕΣ

Σύλλογος Αποφοίτων Νάουσας
(†) Οδυσσεύς Ντινόπουλος

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ

Πολιτιστική Εταιρεία Νάουσας
«Αναστάσιος Μιχαήλ ο Λόγιος»

ΕΚΔΟΤΗΣ

Αλέξανδρος Οικονόμου, Πρόεδρος Δ.Σ.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Αλέξανδρος Οικονόμου
Ευγενία Ζάλιου
Πέτρος Στοϊδης
Δημήτρης Πάζος
Γιώργος Μάλλιος
Δήμητρα Τζάκη-Μπεσλίκια
Θεόδωρος Ζιώτας

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ - ART DIRECTOR

Δημήτρης Πάζος

ΓΡΑΦΕΙΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ

Καρανάτσιου 2, 59200 Νάουσα,
τηλ. 2332 400074, 6974 099140

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

Πάννης Καρατσιώλης (τηλ.: 23310 60331)

ΕΚΤΥΠΩΣΗ

ΗΛΚΟΣ Φ. - ΡΑΛΛΗΣ Κ. & ΣΙΑ Ο.Ε.
3ο χλμ. Νάουσας - Σ.Σ. Νάουσας
Τηλ. & Fax: 23320 41319

Η συντακτική επιτροπή του περιοδικού δεν φέρει
καμία ευθύνη για τα ενυπόγραφα κείμενα που
δημοσιεύονται. Την ευθύνη φέρει ο υπογράφων
το κείμενο.

ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΩΝ, ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ, ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ (& ΜΕΣΩ E-BANKING)

Αλέξανδρος Οικονόμου
Καρανάτσιου 2, Νάουσα, ΤΚ 592 00
τηλ.: 2332 400074, 6974 099140
e-mail: alexecon52@gmail.com

ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΡ. ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ (IBAN):

GR38 0140 5160 5160 0200 2004 248

ALPHA BANK

Τιμή τεύχους: €5,00

Συνδρομή εσωτερικού: €20,00

Συνδρομή εξωτερικού €40,00-\$50,00 ΗΠΑ

ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΝΤΥΠΟΥ

104360 - ISSN 1106-2118

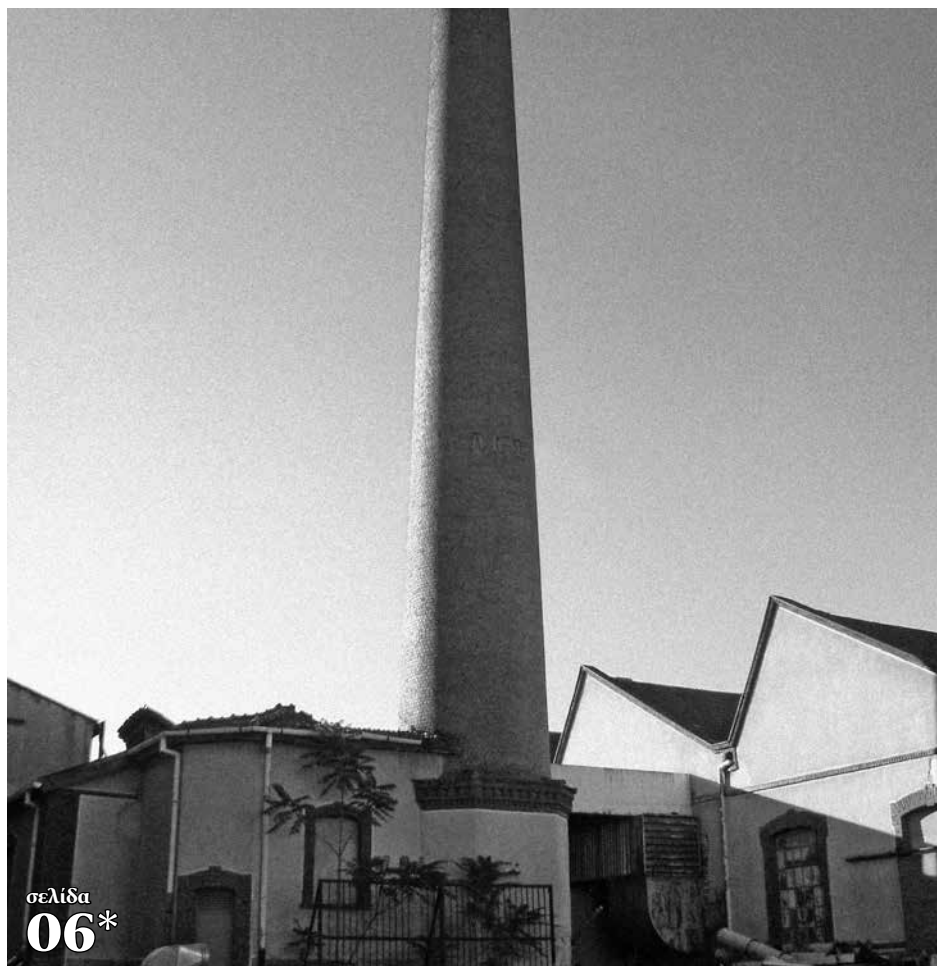
Περιοδικά και βιβλία αποστέλλονται ταχυδρομικά
με αντικαταβολή. Είναι διαθέσιμα όλα τα παλιά
τεύχη του περιοδικού για να συμπληρώσετε εν-
δεχομένως τις ελλείψεις σας.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ

«Το εργοστάσιο Λαναρά-Κύρση». Αρχείο
Πολιτιστική Εταιρεία Νάουσας. Σύνθεση
εικόνας-εικονογράφηση: Δημήτρης Πάζος

Τεύχος Νο 164 Περιεχόμενα

ΙΟΥΛΙΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2018

04 Editorial

06* Στέργιου Σπ. Αποστόλου

«ΛΑΝΑΡΑΣ-ΚΥΡΤΣΗΣ & ΣΙΑ Α.Ε.»: Η άνοδος και η πτώση ενός κολοσσού
της Ελληνικής Κλωστοϋφαντουργίας

24 Δημήτρη Κ. Στυλιανίδη

Ο οίνος (κρασί) και η διαδρομή του ανά τους αιώνες

28 Παύλου Πυρινού

Νέες πληροφορίες για τον Αρχιδιάκονο Πολύκαρπο, Αρχιερατικό Επίτροπο
στη Νάουσα (από ανέκδοτο κώδικα)

34 Σίμου Ανδρονίδη

Η «Πολιτεία» του Ηλία Τσέχου

38 Κωνσταντίνου Αναστ. Λαπαβίτσα

Ο αθλητισμός ως παράγοντας διαμόρφωσης της προσωπικότητας του παιδιού

42 Κατερίνας Λυσιμάχου-Πολυχρονίδου

Η σιουσιάρκα (διήγημα)

46 Θεόδωρου Ζιώτα

Ιστορίες από το παρελθόν

Επ' αφορμή

Τρία χρόνια έχουν περάσει από το φευγικό του Δημήτρη Βλάχου, του επί 5 τετραετίες Δήμαρχου της Νάουσας. Στο τελευταίο κείμενο που παρέδωσε στο περιοδικό μας τον Αύγουστο του 2012 αναφέρεται στη Νάουσα με τίτλο «Νάουσα 1950- 2012». Είναι η περίοδος που για την πόλη μας σηματοδοτεί την μεγαλύτερη άνοδο της οικονομικής της ανάπτυξης, αλλά και την κατάρκωση πτώση της από τη δεκαετία του '90 και μετά.

Και η άνοδος και η πτώση, όπως είναι γνωστό, σχετίζεται με την άνοδο και την πτώση της κλωστοϋφαντουργίας και ιδιαιτέρως με την άνοδο και την πτώση της οικογένειας Λαναρά, της πλέον εμβληματικής οικογένειας για τον κλάδο της υφαντουργίας της χώρας και πολύ περισσότερο για την πόλη μας.

Στην κατακλείδα αυτού του κειμένου ο Δημήτρης Βλάχος επισημαίνει: «Ο 21ος αιώνας ξεκινά χωρίς παλμό, μέσα σε ένα κλίμα μιζέριας, που αντανακλά και την εθνική κατάθλιψη. Όμως η Νάουσα είναι πλούσια, έχει ανθρώπους εργατικούς και δημιουργικούς, έχει υποδομές τεράστιες, που

και αν σήμερα μαραζώνουν, εν τούτοις αποτελούν ένα κεφάλαιο που μας αφήνει τεράστια αποθέματα αισιοδοξίας. Αρκεί να μην ξεπουληθούν, μέσα στα πλαίσια της νεοφιλελεύθερης λαίλαπας που μαστιγώνει τον κόσμο, την Ελλάδα, αλλά φαίνεται πως συγκινεί και του άρχοντές μας. Παρ' όλα αυτά είμαστε αισιόδοξοι. Η Νάουσα θα ξαναβρεί τους δρόμους της ανάπτυξης και της ευημερίας. Η ιστορία της το αποδεικνύει.»

Είναι γνωστό πως ο Δημήτρης Βλάχος ήταν ένας αισιόδοξος άνθρωπος που πίστευε στη δύναμη του πολίτη και στην τοπική αυτοδιοίκηση. Πίστευε ακόμα πως ο τόπος μας έχει απεριόριστες δυνατότητες και ότι οι εκλεγμένοι του τόπου χρειάζεται να μην είναι διαχειριστές των καταστάσεων, αλλά να μπορούν να προβλέπουν τον καιρό και να κάνουν ό,τι είναι δυνατόν για να ασφαλίσουν την πόλη και τους πολίτες από τα επερχόμενα. Διότι όπως λέει ο Τόμας Μαν στο βιβλίο του «Η άνοδος και η πτώση των «Μπούντεμπρουκ» συχνά τα εξωτερικά, ορατά και απτά γνωρίσματα και σύμβολα της ευτυχίας και της ανόδου εμφανίζονται τότε όταν στην πραγματικότητα

έχουν πάρει όλα πάλι την κατιούσα. Αυτά τα εξωτερικά γνωρίσματα χρειάζονται χρόνο μέχρι να φτάσουν, όπως το φως ενός αστεριού σαν κι αυτά κει ψηλά, που δεν ξέρουμε, όταν ακτινοβολεί φωτεινότητα, αν ετοιμάζεται να σβήσει ή αν είναι ήδη σβησμένο.

Πότε εμφανίστηκαν τα πρώτα σημάδια της τελικής πτώσης; Στον άκρατο καταναλωτισμό και την αλόγιστη ευφορία της δεκαετίας του '80; Στη συμφωνία για το Μάαστριχτ, την απελευθέρωση των αγορών και τον άκρατο φιλελευθερισμό; Ή στον χρηματιστηριακό πυρετό και την παράνοια του 1999 που έβαλε την ταφόπλακα; Όπως και να 'χει δεν είμαστε εμείς εκείνοι οι ειδικοί που θα μπορούσαν να απαντήσουν σε αυτό το ερώτημα. Εκείνο που γνωρίζουμε είναι ότι στην πρώτη δεκαετία του 21ου αιώνα η καταστροφή είχε ολοκληρωθεί. Χάθηκαν 3000 θέσεις εργασίας στην πόλη μας και τη γύρω περιοχή και η αποβιομηχάνιση και η ανεργία συμπαρέσυρε αναλογικά την αγορά της πόλης και το εμπορικό της υπόβαθρο.

Ό,τι έχει απομείνει από τις παλιές δόξες είναι τα σιωπηλά κτήρια των εργοστασίων, στους τοίχους και τα

παράθυρα των οποίων αντανάκλονται ακόμα και πάλλονται και ανασαίνουν οι προσωπικές ιστορίες των εργατών και των παιδιών τους. Γιατί η οικογένεια Λαναρά πήρε από την πόλη τον ανθό της, αλλά και έδωσε ζωή και προοπτική σε χιλιάδες οικογένειες που με το μόχθο τους στα εργοστάσια μπόρεσαν να σπουδάσουν τα παιδιά τους, να χτίσουν σπίτια, να βελτιώσουν τη ζωή τους. Η κλωστοϋφαντουργία ανάδειξε τη Νάουσα για έναν αιώνα περίπου μια από τις πλέον ενεργές πόλεις της Ελλάδας.

Μια πόλη που από τη δίνη των πολέμων του 20ου αιώνα κατόρθωνε να αναδύεται γρήγορα δυνατή και ενωμένη, αισιόδοξη και σίγουρη για το μέλλον της χάρη στα συγκριτικά της πλεονεκτήματα και στην παράδοσή της στην υφαντουργία. Σ' αυτά τα χρόνια, στο 2ο μισό του 20ου αιώνα, δεν ήταν όλα ρόδινα. Οι κλωστοϋφαντουργικές εταιρίες της πόλης μας είχαν τα πάνω τους και τα κάτω τους.

Ωστόσο εμπνευσμένοι και επίμονοι άνθρωποι όπως ο Χριστόδουλος Λαναράς που σφράγισε τις δεκαετίες του '70 και '80, κατόρθωσαν να ξαναστήνουν στα πόδια τους τα εργοστάσια, να διευρύνουν την παραγωγή και με την προσπάθεια

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ!

Παρακαλούνται όσοι καταθέτουν ηλεκτρονικά τη συνδρομή τους στην Τράπεζα να μην παραλείπουν να γράφουν το όνομά τους, γιατί διαφορετικά δεν είναι δυνατή η ενημέρωση του καταλόγου συνδρομητών.

και των ιδίων των εργαζομένων, έκαναν το μέλλον της πόλης να φαντάζει βέβαιο και αισιόδοξο.

Στο παρόν τεύχος το κείμενο του τοπικού μας ιστορικού Στέργιου Αποστόλου με τίτλο: «**Λαναράς-Κύρτσης & ΣΙΑ Α.Ε.**», **Η άνοδος και η πτώση ενός Κολοσσού της Ελληνικής Υφαντουργίας**, αναφέρεται στα χρόνια από το 1949 μέχρι το 1970 και στα προβλήματα και τις επιτυχίες της εν λόγω εταιρίας που από μόνη της απασχολούσε 1400 εργαζόμενους.

Η διοικητική δομή, τα κτήρια, το υπαλληλικό προσωπικό και ο καταμερισμός των εργασιών, η προσπάθειες διεύρυνσης του κύκλου εργασιών, οι διαμάχες με το κράτος για την επιβίωσή της, οι ανταγωνισμοί με άλλες εταιρίες

της πόλης δείχνουν πως όλα ήταν ένας διαρκής αγώνας για επιβίωση και ανάπτυξη και πως σ' αυτόν τον αγώνα εμπλέκονταν όλοι, ιδιοκτήτες και εργαζόμενοι. Και ίσως αυτή η κατάρρευση του 1970, έτσι όπως την περιγράφει ο κ. Αποστόλου να εμπεριείχε και κάποια από τα σπέρματα της οριστικής και καθολικής κατάρρευσης της υφαντουργίας και της αποβιομηχάνισης της πόλης 20 χρόνια μετά.

Αλλά, για να επιστρέψουμε αισιόδοξα στην αρχή του σημειώματός μας, αισιόδοξα και ενάντια σε κάθε νοσταλγία του παρελθόντος, ότι τάχα μου τότε ήταν όλα καλά - για να φτάσουμε στο σημείο που είμαστε σήμερα σημαίνει πως δεν ήταν-, νομίζουμε ότι πολύ θα συμφωνούσε ο Δημήτρης Βλάχος με την **Παραίνεση** του ποιητή Νίκου Καρούζου (Νοέμβριος 1989):

Να μη λυπάσαι που πέφτουν τα φύλλα φθινόπωρο. Η δική σου τρυφερότητα θαν τα φέρει και πάλι στα δέντρα. Δάκρυα μη χαλνάς· όλοι ανήκουμε στην ανάσταση.

Θα τα φέρει αλλιώς ελπίζουμε και απ' αλλού και με άλλον τρόπο, δίχως τα λάθη του παρελθόντος.

Καλή ανάγνωση. ■

«ΛΑΝΑΡΑΣ-ΚΥΡΤΣΗΣ & ΣΙΑ Α.Ε.»

Η ΑΝΟΔΟΣ ΚΑΙ Η ΠΤΩΣΗ ΕΝΟΣ ΚΟΛΟΣΣΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΛΩΣΤΟΨΦΑΝΤΟΥΡΓΙΑΣ

Γράφει ο Στέργιος Σπ. Αποστόλου, Ιστορικός Ερευνητής - Συγγραφέας

Θεώρησα σκόπιμο να προβώ στη συγγραφή αυτής της μελέτης η οποία αφορά στην πάλαι ποτέ κραταιά «Εριοβιομηχανία Ναούσης ΛΑΝΑΡΑΣ - ΚΥΡΤΣΗΣ & ΣΙΑ Α.Ε.», για την οποία, μέχρι σήμερα, έχουν γραφεί ολίγα και όχι ολοκληρωμένα στοιχεία. Θα παραθέσω, κυρίως, τα στοιχεία εκείνα τα οποία αναφέρονται με περισσότερες λεπτομέρειες στην ίδρυσή της, στην περαιτέρω ιστορική διαδρομή της, στη δομή των διοικητικών υπηρεσιών, των τεχνικών και παραγωγικών τμημάτων, στον τρόπο λειτουργίας αυτών των τμημάτων κ.ά. Εκτός από ορισμένα στοιχεία, τα οποία προέκυψαν ύστερα από ενδελεχή ιστορική έρευνα την οποία πραγματοποίησα μέσα από γραπτά ντοκουμέντα και μαρτυρίες, η μελέτη αυτή, παράλληλα, βασίζεται και σε προσωπικές αναμνήσεις και εμπειρίες οι οποίες έμειναν ανεξίτηλες στη μνήμη μου, δεδομένου ότι καθ' όλη τη διάρκεια της δεκαετίας 1950 - 1960 υπήρξα υπάλληλος του λογιστηρίου της εν λόγω εταιρείας.

Την 11η Ιανουαρίου 1949, ημέρα Τρίτη, ο Δ.Σ.Ε (Δημοκρατικός Στρατός Ελλάδας) επιτέθηκε και κατέλαβε τη Νάουσα, στην οποία, αφού παρέμεινε επί τρεις συνεχώς ημέρες, αποχώρησε από αυτήν το πρωί της 15ης του ιδίου μηνός. Το κτιριακό συγκρότημα της «Εριοβιομηχανίας Ναούσης ΛΑΝΑΡΑΣ - ΚΥΡΤΣΗΣ & ΣΙΑ Α.Ε» στον Άνω Συνοικισμό της πόλης, στο οποίο είχε την έδρα της η 33η Ταξιαρχία του κυβερνητικού στρατού με Διοικητή τον Κ. Κατσουρίδη, πυρπολήθηκε ολοσχερώς από τους άνδρες του Δ.Σ.Ε. πριν την αποχώρησή τους, για το λόγο ότι ήταν η κυριότερη εστία αντίστασης.

Η ως άνω εριοβιομηχανία, η οποία είχε ιδρυθεί το 1922 από τους Ναουσαίους αδελφούς Λαναρά Θεόδωρο, Σταύρο και Θωμά με τη σύμπραξη και των Παναγή Κύρτση και Φωκίωνος Πεχλιβάνου, επίσης Ναουσαίων, κατόρθωσε ταχύτατα να ανοικοδομηθεί εκ νέου με τη βοήθεια δανείων ανασυγκρότησης τα οποία έλαβε από τον Ο.Χ.Ο.Α. (Οργανισμός Χρηματοδότησεως Οικονομικής Αναπτύξεως), που αργότερα μετεξελίχθηκε σε Ε.Τ.Β.Α (Ελληνική Τράπεζα Βιομηχανικής Αναπτύξεως). Τα δάνεια αυτά χορηγήθηκαν σε δραχμές, αλλά με ρήτρα δολαρίου. Κατ' αυτόν τον τρόπο η εταιρεία επανέλαβε τη λειτουργία της σε μια περίοδο κατά την οποία κάπνιζαν ακόμα τα ερείπια από τα καμένα σπίτια στη Νάουσα και η πόλη διέρχονταν μεγάλη οικονομική κρίση. Οι αδελφοί Λαναρά είχαν ιδρύσει το 1928 και την εταιρεία «Εριοκλωστήρια Πεννιέ ΑΔΕΛΦΟΙ ΧΡ. ΛΑΝΑΡΑ Α.Ε». Η έδρα των ως

άνω βιομηχανιών ήταν στην Αθήνα, στην οποία βρίσκονταν και οι κεντρικές βιομηχανικές εγκαταστάσεις τους στη συνοικία Κολοκυνθού, του Δήμου Περιστερίου. Τα αντίστοιχα εργοστάσια των εταιρειών αυτών στη Νάουσα αποτελούσαν παραρτήματα των εργοστασίων της Αθήνας. Θα πρέπει να αναφέρω ότι οι αδελφοί Λαναρά, τα άρρενα τέκνα του Χριστόδουλου Λαναρά, ήταν πέντε, ήτοι Θεόδωρος, Σταύρος, Θωμάς, Περικλής και Κωνσταντίνος. Από αυτούς ασχολήθηκαν με κλωστοϋφαντουργικές επιχειρήσεις και επέδειξαν μεγάλη δραστηριότητα στον τομέα

...το 1949 σημειώθηκε σοβαρή ρήξη στις σχέσεις μεταξύ των αδελφών Λαναρά και χώρισαν τα εργοστάσια των εταιριών τους στην Αθήνα και τη Νάουσα...

αυτό μόνο οι τρεις πρώτοι. Ιθύνων των ανωτέρω εταιρειών ήταν ο Θεόδωρος Λαναράς, Διευθύνων Σύμβουλος, με βασικό συνεργάτη του τον Φωκίωνα Πεχλιβάνο, μεγαλομέτοχο. Για τα αιματηρά γεγονότα της 22ας Ιανουαρίου 1933 στη Νάουσα κατά τη διάρκεια εργατικής διαδήλωσης, στην οποία κατέπεσαν νεκροί πέντε εργάτες, ανάμειξη είχε και η «Εριοβιομηχανία Ναούσης ΛΑΝΑΡΑΣ - ΚΥΡΤΣΗΣ & ΣΙΑ Α.Ε». Η διαδήλωση αυτή στρέφονταν κατά του τότε δημάρχου Νάουσας Γεωργίου (Τζων) Περδικάρη λόγω της δυσβάστακτης

-κατά τους βιομήχανους- φορολογίας, που είχε επιβάλει κατ' εισήγησή του το δημοτικό συμβούλιο της πόλης στις βιομηχανίες της Νάουσας. Από τα διευθυντικά στελέχη της ως άνω εταιρείας ενοχοποιήθηκε περισσότερο ο Θεόδωρος Λαναράς, ο οποίος φέρεται ότι υποχρέωσε τους εργάτες να διαδηλώσουν, άλλως, σε αντίθετη περίπτωση, τους δήλωσε απερίφραστα ότι θα απολύονταν και τα εργοστάσια θα μεταφέρονταν στην Αθήνα¹.

Θα πρέπει να γίνει μνεία ότι το έτος 1949 σημειώθηκε σοβαρή ρήξη στις σχέσεις μεταξύ των αδελφών Θεόδωρου αφ' ενός και Σταύρου και Θωμά Λαναρά αφ' ετέρου, με αποτέλεσμα να χωρίσουν μεταξύ τους τα εργοστασιακά συγκροτήματα των εταιρειών τους στην Αθήνα και στη Νάουσα. Στη Νάουσα ο Θεόδωρος Λαναράς έλαβε όλο το εργοστασιακό συγκρότημα της «Εριοβιομηχανίας Ναούσης ΛΑΝΑΡΑΣ - ΚΥΡΤΣΗΣ & ΣΙΑ Α.Ε» που ασχολούνταν με την εριουργία, το οποίο συνόρευε με την κοίτη του ποταμού Αράπιτσα που διασχίζει την πόλη και επί πλέον και το απέναντι αυτού του συγκροτήματος κτίριο που το χώριζε ο δρόμος, στο οποίο στεγάστηκε το τμήμα επεξεργασίας ερίων για νήματα πεννιέ (Πεννιάζ), τα Εγγλέζικα κλωστήρια για την παραγωγή νημάτων, τα οποία προορίζονταν για την κατασκευή καναβάτσου και το τμήμα επεξεργασίας ερίων τσελβόλ (Λισέζ). Οι αδελφοί του Σταύρος και Θωμάς Λαναράς έλαβαν τα «Εριοκλωστήρια Πεννιέ ΑΔΕΛΦΟΙ ΧΡ. ΛΑΝΑΡΑ Α.Ε» και στη Νάουσα το απέναντι από την «Εριοβιομηχανία Ναούσης ΛΑΝΑΡΑΣ - ΚΥΡΤΣΗΣ &

1. Για το γεγονός αυτό έχω γράψει εκτενέστερα στο βιβλίο μου «Η ΚΟΜΜΑΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΝΑΟΥΣΑΣ ΤΟΥ Κ.Κ.Ε. ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΑΡΙΣΤΕΡΟ ΚΙΝΗΜΑ» (1918 - 1937). Σελ. 239 - 245, Νάουσα 2003».

ΣΙΑ Α,Ε» κτίριο στο οποίο στεγάζονταν βαμβακοκλωστήρια.

Θα πρέπει επίσης να αναφέρω ότι το εργοστάσιο ηλεκτροπαραγωγής και ηλεκτροφωτισμού «ΒΕΡΜΙΟΝ» στη Βέροια (έτος ίδρυσης 1927) και το νηματουργείο (έτος ίδρυσης 1902) με τα παρακολουθήματά τους, που ήταν ιδιοκτησία του βιομήχανου Αθανάσιου Σωσίδη, μετά το θάνατό του τελευταίου, είχαν πουληθεί από τους κληρονόμους του στους αδελφούς Χρ. Λαναρά. Οι τελευταίοι μετέφεραν από τη Βέροια στα εργοστάσια της Νάουσας, με μεγάλους ξύλινους στύλους, μέρος του παραγόμενου από το εργοστάσιο «ΒΕΡΜΙΟΝ» ηλεκτρικού ρεύματος, για τη συμπλήρωση της απαιτούμενης ηλεκτρικής ενέργειας για τη λειτουργία των εργοστασίων της. Όταν εγώ είχα προσληφθεί στο λογιστήριο της εταιρείας, ο συνάδελφός μου Κωνσταντίνος Μήττας ήταν ήδη αποσπασμένος στη Βέροια και εργάζονταν στο ανωτέρω εργοστάσιο ηλεκτροπαραγωγής.

Στο προαύλιο του Νοσοκομείου της Νάουσας έχουν στηθεί οι προτομές των αδελφών Θεόδωρου, Σταύρου και Θωμά Λαναρά, ως μεγάλων ευεργετών του, οι οποίοι κάλυψαν εξ ιδίων μεγάλο μέρος των δαπανών ανέγερσής του. Σημειώνω ότι, κατά κάποιες φήμες που περιήλθαν εις γνώσιν μου, οι οποίες κυκλοφορούσαν ευρέως στο εργατοϋπαλληλικό προσωπικό της «Εριοβιομηχανίας Ναούσης ΛΑΝΑΡΑΣ - ΚΥΡΤΣΗΣ & ΣΙΑ Α.Ε.» όταν εργαζόμουν στο λογιστήριό της, οι αδελφοί Λαναρά υποχρεώθηκαν από τον δικτάτορα Ιωάννη Μεταξά να καλύψουν εξ ιδίων μέρος των δαπανών ανέγερσης του Νοσοκομείου, με την υπόσχεση από μέρους του ότι θα τους ανέθετε το μεγαλύτερο μέρος των στρατιωτικών παραγγελιών σε ιματισμό και

λοιπά παρεμφερή στρατιωτικά είδη. Η υπόσχεση αυτή, όντως, πραγματοποιήθηκε και έκτοτε τη μερίδα του λέοντος των στρατιωτικών παραγγελιών το κράτος την ανέθετε πάντοτε στην εταιρεία των αδελφών Λαναρά. Επανερχόμενος στο θέμα της ρήξης των σχέσεων μεταξύ των αδελφών Λαναρά, έχω τη γνώμη ότι ο λόγος αυτής της ρήξης δεν ήταν μόνο η ίδρυση από τον Θεόδωρο Λαναρά της αιρετικής Εκκλησίας του Χριστού, αλλά

συσσιτίων για όλο το προσωπικό των εργοστασίων Αθηνών και Νάουσας. Οι ανωτέρω εξωβιομηχανικές δραστηριότητες του Θεόδωρου Λαναρά ενόχλησαν τους αδελφούς του Σταύρο και Θωμά, οι οποίοι πίστευαν ότι ασκούσαν εις βάρος των εταιρειών τους. Κατά την άποψή τους, όχι μόνο δεν ενδιέφεραν τις εμπορικές δραστηριότητες των εταιρειών τους, αλλά, παράλληλα, απαιτούσαν και την ανάλωση κάποιων χρημά-

Η βορειοανατολική πλευρά του εργοστασίου από τη γέφυρα των Στουμπάνων στην Αράπιτσα.

και κάποια κοινωνική ευαισθησία που τον διέκρινε απέναντι στο εργατικό προσωπικό του εργοστασίου, σύμφωνα με μαρτυρίες παλιών εργατών του εργοστασίου, όπως επίσης και η συχνή οικονομική ενίσχυση πολλών οικογενειών της Νάουσας, οι οποίες βρίσκονταν σε έσχατη ένδεια.

Πέραν τούτου, κατά την τελευταία περίοδο του Μεσοπολέμου και στην Κατοχή, προέβη και στην ίδρυση

των. Ενδεχομένως να πίστευαν ότι ο αδελφός τους, εκτός από τα δικά του χρήματα με τα οποία αντιμετώπιζε τις δαπάνες της θρησκευτικής του κίνησης και της κοινωνικής του πολιτικής, χρησιμοποιούσε και χρήματα των εταιρειών τους.

Εντωμεταξύ, κατά την περίοδο της ανοικοδόμησης του εργοστασίου μετά την πυρπόλησή του από τους άνδρες του Δ.Σ.Ε, διαπιστώθηκε ότι

πολλά από τα μηχανήματα που είχαν καεί, σύμφωνα με τη γνώμη ειδικών, υπήρχε η δυνατότητα να χρησιμοποιηθούν εκ νέου μετά από κάποιες επισκευές. Ειδικά για την περίπτωση αυτή, ο Θεόδωρος Λαναράς έδωσε εντολή στους Ναουσαίους αρχιμηχανικούς των εργοστασίων Αθηνών Ιωάννη Σιούγγαρη και Μπαδόλα να μεταβούν στα εργοστάσια της Νάουσας και να ασχληθούν με το θέμα αυτό. Ο πρώτος από αυτούς ήταν ει-

μου από το Οκτατάξιο Λάμπειο Γυμνάσιο Ναούσης το προηγούμενο έτος, είχα υποβάλει αίτηση στην «Εριοβιομηχανία Ναούσης ΛΑΝΑΡΑΣ - ΚΥΡΤΣΗΣ & ΣΙΑ Α.Ε» για να προσληφθώ ως υπάλληλος του λογιστηρίου της, ήδη, όλα τα τεχνικά και παραγωγικά τμήματα του εργοστασίου είχαν τεθεί σε πλήρη λειτουργία. Τα περισσότερα μηχανήματα ήταν καινούρια, Ιταλικής προέλευσης της εταιρείας Carniti από το Bergamo.

Άποψη του κεντρικού κτιρίου του εργοστασίου Νάουσας «ΛΑΝΑΡΑΣ - ΚΥΡΤΣΗΣ & ΣΙΑ Α.Ε.»

δικός στους λέβητες και στις υδραυλικές εγκαταστάσεις και ο δεύτερος στις κλωστικές μηχανές και στους αργαλειούς (υφαντουργικοί ιστοί). Πράγματι, πολλά μηχανήματα που είχαν καεί, μετά από κάποια ειδική τεχνική φροντίδα αποκατάστασης και συντήρησής τους, ήταν έτοιμα να τεθούν πάλι σε λειτουργία.

Όταν τον μήνα Σεπτέμβριο του έτους 1951, δηλαδή μετά την αποφοίτησή

Το εργατικό προσωπικό, αν δεν με απατά η μνήμη, ανέρχονταν τότε σε περισσότερα από 1300 άτομα, άνδρες και γυναίκες.

Όπως διαπίστωσα, μετά τον διαχωρισμό των εργοστασίων, οι σχέσεις μεταξύ του Θεόδωρου Λαναρά και των αδελφών του Σταύρου και Θωμά, οι οποίοι είχαν στη Νάουσα το απέναντι από την εριοβιομηχανία εργοστάσιο που είχε μεταβληθεί σε βαμβακο-

κλωστήριο, είχαν οξυνθεί στο έπακρο με αποτέλεσμα να διακοπούν τελείως και μάλιστα, σε τέτοιο βαθμό, που μας είχαν δοθεί εντολές να μη συνομιλούμε με τους συναδέλφους μας αυτού του εργοστασίου. Για το θέμα αυτό θα αναφερθώ σε μια προσωπική εμπειρία. Δεν είχα κλείσει ούτε μια εβδομάδα, σχεδόν, από την ημέρα που είχα προσληφθεί, όταν ο κλητήρας των γραφείων Γρηγόριος Τσιώμης ήλθε και με ειδοποίησε ότι με θέλει ο υποδιευθυντής του εργοστασίου Βασίλειος Καρακώστας να παρουσιασθώ αμέσως στο γραφείο του. Όταν πήγα, αυτός με αυστηρό ύφος μου έκανε δριμεία παρατήρηση, επειδή, το μεσημέρι της προηγούμενης ημέρας που σχόλασα, βγαίνοντας από την πύλη του εργοστασίου, συνομίλησα με τον θείο μου Θεοφάνη Κτώνα, υπάλληλο των γραφείων του απέναντι εργοστασίου των αδελφών Σταύρου και Θωμά Λαναρά, που συμπτωματικά, την ίδια ώρα, έβγαινε και αυτός. Μου δήλωσε απερίφραστα ότι πρέπει να προσέχω πολύ, γιατί οι υπάλληλοι αυτού του εργοστασίου κάνουν συστηματική οικονομική κατασκοπία εις βάρος του εργοστασίου μας και ότι προσπαθούν με κάθε τρόπο να μας εκμαιεύσουν διάφορα μυστικά του που σχετίζονται κυρίως με την παραγωγή και διάθεση των προϊόντων!

Θεωρώ σκόπιμο να αναφερθώ επιτροχάδην και στην Εκκλησία του Χριστού την οποία ίδρυσε ο Θεόδωρος Λαναράς, ο οποίος έφερε και το προσωνύμιο Χατζής επειδή είχε επισκεφθεί τους Αγίους Τόπους. Το φιλοσοφικό υπόβαθρο αυτής της θρησκευτικής κίνησης είχε αντιπαραθετικό χαρακτήρα, δηλαδή, απέρριπτε το δόγμα της Αγίας Τριάδος. Πίστευε ότι υπάρχει ένας και μόνος θεός, ο Πατέρας. Ο Ιησούς Χριστός δεν έχει

θεϊκή φύση και είναι μόνο άνθρωπος ο οποίος δεν προϋπήρχε. Το Άγιο Πνεύμα είναι η ενεργός δύναμη του θεού. Επίσης, ο Διάβολος δεν υπάρχει. Απλά είναι μόνο ένα σύμβολο του Κακού. Η αναμενόμενη Δεύτερη Παρουσία δεν θα γίνει ποτέ, γιατί ήδη είχε γίνει το έτος 73 μ.Χ.

Απέρριπτε την αθανασία της ψυχής, όπως επίσης και την ύπαρξη της κόλασης. Πίστευε ότι το βιβλίο της «Αποκαλύψεως του Ιωάννου» ήταν νόθο και το θεωρούσε υπεύθυνο για τη δημιουργία της αίρεσης των Χιλιαστών. Απέρριπτε την άποψη ότι ο Αδάμ και η Εύα υπήρξαν οι πρώτοι άνθρωποι. Όλοι οι οπαδοί οι οποίοι είχαν προσχωρήσει στην Εκκλησία του Χριστού του Θεόδωρου Λαναρά απέρριπταν οποιαδήποτε σεξουαλική επαφή μεταξύ τους και με άλλους στο μέλλον, ακόμα και μετά το γάμο, δηλαδή, ακόμα και αν είχαν ενταχθεί σ' αυτήν έγγαμοι όντες.

Διατυπώθηκε η άποψη ότι η θρησκευτική κίνηση που ίδρυσε ο Θεόδωρος Λαναράς περιλάμβανε στους κόλπους της αρκετά στοιχεία από την θρησκευτική αίρεση των Χριστάδελφων ή Αδελφών εν Χριστώ, μια θρησκευτική κίνηση η οποία ιδρύθηκε τον 19ο αιώνα από τον Άγγλο ιατρό Τζον Τόμας και αναπτύχθηκε στη Αγγλία και στις Η.Π.Α. Εκείνοι από το εργατοϋπαλληλικό προσωπικό του εργοστασίου οι οποίοι είχαν προσχωρήσει στη θρησκευτική κίνηση του Θεόδωρου Λαναρά, έπαιρναν διπλό μισθό. Η ίδρυση της Εκκλησίας του Χριστού ενόχλησε σοβαρά την Εκκλησία της Ελλάδας η οποία κάλεσε τον Θεόδωρο Λαναρά σε απολογία.

Αυτός δέχτηκε να απολογηθεί με τον όρο ότι έπρεπε να στηθεί προηγουμένως μικροφωνική εγκατάσταση έξω από τα γραφεία της Αρχιεπισκοπής

για να ακουσθεί η απολογία του και από τον κόσμο. Το αίτημά του, όπως ήταν αναμενόμενο, δεν έγινε δεκτό, οπότε ο Θεόδωρος Λαναράς αρνήθηκε να απολογηθεί. Κατόπιν τούτου, η Εκκλησία της Ελλάδας προχώρησε στην επιβολή τιμωρίας σ' αυτόν, δηλαδή, σε πράξη αφορισμού. Η πράξη του αφορισμού δεν ενόχλησε ούτε στο ελάχιστο τον Θεόδωρο Λαναρά ο οποίος, μέχρι το θάνατό του το 1964, εξακολούθησε να διδάσκει τη θρησκευτική του θεωρία. Σημειώνω ότι οι οπαδοί αυτής της θρησκευτικής αίρεσης στην Ελλάδα σήμερα είναι ελάχιστοι.

Το 1951, όταν άρχισα να εργάζομαι ως υπάλληλος στο λογιστήριο της «Εριοβιομηχανίας Ναούσης ΛΑΝΑ-

...η εταιρεία είχε το προσωπικό «Μεγάλη Βρετανία», λόγω της οικονομικής κατάστασης, οι δε άγαμοι υπάλληλοί της ήταν περιζήτητοι γαμπροί στη Νάουσα...

ΡΑΣ - ΚΥΡΤΣΗΣ & ΣΙΑ», η οικονομική κατάσταση της επιχείρησης ήταν ανθηρή. Όπως προανέφερα, οι στρατιωτικές παραγγελίες, ήτοι, υφάσματα για στολές Στρατού ξηράς, Αεροπορίας, Χωροφυλακής, Αστυνομίας Πόλεων, Πυροσβεστικού Σώματος και λοιπών ένστολων υπηρεσιών, κάλυπταν το μεγαλύτερο μέρος των παραγόμενων προϊόντων της. Ένεκα τούτου, για λόγους ασφάλειας της παραγωγής, όλοι εμείς οι νεαροί υπάλληλοι και εργάτες του εργοστασίου ηλικίας από 18 μέχρι 25 ετών περίπου, λάβαμε ατομικές προσκλήσεις επιστράτευσης από τα Τ.Ε.Α. (Τάγματα Εθνοφυλακής Αμύνης) Νάουσας και ακολουθώ-

μας χορηγήθηκαν ατομικά τυφέκια τύπου Λι Ένφιλντ για να φυλάγουμε εκ περιτροπής σκοπιά τα βράδια στα διάφορα τμήματα του εργοστασίου που παρήγαγαν τα στρατιωτικά είδη. Μάλιστα, μας εφοδίασαν και με σχετική ταυτότητα οπλίτη των Τ.Ε.Α. την οποία έχω ακόμα στο αρχείο μου. Η επιστράτευση αυτή και η εκ περιτροπής σκοπιά κράτησε, σχεδόν, ένα χρόνο. Ακολουθώντας, ειδοποιηθήκαμε να επιστρέψουμε τον οπλισμό που είχαμε χρεωθεί. Εκείνη την εποχή η εταιρεία είχε αποκτήσει το προσωπικό «Μεγάλη Βρετανία», λόγω της καλής οικονομικής κατάστασης στην οποία βρίσκονταν, οι δε άγαμοι υπάλληλοί της (θα το αναφέρω και αυτό) ήταν περιζήτητοι γαμπροί στη Νάουσα! Όμως η διαδρομή του χρόνου λειτουργούσε εις βάρος της. Από το έτος 1953 και εντεύθεν άρχισαν να αναφαίνονται τα πρώτα ανησυχητικά σημεία ως προς την μελλοντική αίσια έκβαση της οικονομικής πορείας της. Το έτος 1956 υπήρξε όχι απλά κρίσιμο, αλλά μοιραίο, για την «Εριοβιομηχανία Ναούσης ΛΑΝΑΡΑΣ-ΚΥΡΤΣΗΣ & ΣΙΑ Α.Ε». Μετά από προηγηθείσα αίτηση του υπουργού Οικονομικών Παναγή Παπαληγούρα, η εταιρεία υπήχθη σε καθεστώς αναγκαστικής διαχείρισης.

Κατόπιν τούτου, διορίστηκε αναγκαστικός διαχειριστής ο οποίος ανέλαβε τη διοίκηση της εταιρείας εξ ονόματος των δανειστών. Κατά τη διάρκεια της αναγκαστικής διαχείρισης ο Θεόδωρος Λαναράς έπαυσε να δραματίζει πρωτεύοντα ρόλο στη διοίκηση και βρέθηκε αναγκαστικά στο περιθώριο. Το καθεστώς της αναγκαστικής διαχείρισης ήταν η απαρχή μιας βέλους πορείας της εταιρείας προς την κατάρρευση. Ήταν η χαριστική βολή. Η κυβέρνηση είχε ψηφίσει το 1956 νόμο

βάσει του οποίου οι διοριζόμενοι ως αναγκαστικοί διαχειριστές σε εταιρείες έχουν το δικαίωμα να προβούν στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας με έκδοση νέων μετοχών οι οποίες θα περιέρχονταν στους πιστωτές ή σε οποιονδήποτε άλλον ενδιαφερόμενο. Ο Θεόδωρος Λαναράς προσπάθησε να αποτρέψει την καταστροφή της εταιρείας. Σε κάποιο κείμενό του το οποίο δημοσιεύτηκε τον Αύγουστο του 1956, υποστηρίζει ότι το επώνυμο «Λαναράς» παραπέμπει ευθέως στις απαρχές της Ελληνικής κλωστοϋφαντουργίας.

Πράγματι. Αποτελεί γεγονός αδιαμφισβήτητο ότι ο Θεόδωρος Λαναράς είναι ο κατ' εξοχήν ιδρυτής και ιθύνων νους της ομώνυμης οικογενειακής κλωστοϋφαντουργίας. Το ως άνω κείμενο, στο οποίο προσέδωσε το όνομα «ΑΝΟΙΚΤΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ», ο Θεόδωρος Λαναράς το έστειλε στον πρωθυπουργό Κωνσταντίνο Καραμανλή, στους αρχηγούς των κομμάτων, στους υπουργούς και στους βουλευτές, σε μια εξαιρετικά κρίσιμη περίοδο της επιχειρηματικής του δραστηριότητας.

Μεταξύ όλων των άλλων αναφέρει ότι: «Το επώνυμόν μου μαρτυρεί τον δεσμόν της οικογενείας μου με την εριοβιομηχανίαν». Ακολούθως, σημειώνει ότι η είσοδος της οικογένειας Λαναρά στον κλάδο της βιομηχανίας έγινε το 1909, όταν ίδρυσε «Λαδόμυλον προς εκμετάλλευσιν της υδατοπτώσεως του εργοστασίου με 100 ατράκτους και 3 ξυλίνους χειροκινήτους αργαλειούς, με την επωνυμίαν ΛΑΝΑΡΑΣ & ΠΕΧΛΙΒΑΝΟΣ».

Και συνεχίζει στην «Ανοικτή επιστολή» του: «Εν έτει 1920 συνεπήξαμεν την Ετερόρρυθμον Εταιρείαν υπό την επωνυμίαν «ΛΑΝΑΡΑΣ – ΚΥΡΤΣΗΣ & ΣΙΑ», με συμβούλιον εκ των Σ. Λαναρά, Π. Κύρτση. Φ. Πεχλιβάνου και Γενικόν Διευθυντήν εμέ». Η επιχειρηματική

παρουσία της οικογένειας Λαναρά στον κλάδο της Κλωστοϋφαντουργίας είναι πλέον ισχυρή και ο Θεόδωρος Λαναράς αναφέρει με υπερφάνεια στην «Ανοικτή επιστολή» του ότι: «Ολοκλήρωσεν μίαν γιγαντιαίαν βιομηχανίαν ερίου (402 αργαλειοί και 54.000 άτρακτοι) με παραγωγήν ανδρικών κασμιρίων εραμίλλων των καλών Αγγλικών και Γαλλικών υφασμάτων». Παρά τα διαβήματα του Θεόδωρου Λαναρά για τη διάσωση της «Εριοβιομηχανίας Ναούσης ΛΑΝΑΡΑΣ – ΚΥΡΤΣΗΣ & ΣΙΑ», η περαιτέρω αρνητική πορεία της ήταν προδιαγεγραμμένη.

Θεωρώ σκόπιμο να αναφερθώ και σε κάποια άλλη ιστορία αυτής της εταιρείας η οποία σχετίζεται με τις Γερ-

...η υποτίμηση της τιμής της δραχμής κατά 50% έναντι του δολαρίου το 1953 επηρέασε καθοριστικά την περαιτέρω αρνητική οικονομική πορεία της εταιρείας...

μανικές πολεμικές επανορθώσεις. Κατά τον χρόνο κήρυξης του Ελληνοϊταλικού πολέμου βρίσκονταν εν πλω πλοία τα οποία μετέφεραν για λογαριασμό της εταιρείας στην Ελλάδα από την Αυστραλία έρια τύπου Merinos, προοριζόμενα για την κατασκευή κασμιρίων. Κατά την εκφόρτωσή τους στο λιμάνι του Πειραιά, η Ελληνική κυβέρνηση δέσμευσε τα έρια για τις ανάγκες του Ελληνικού στρατού, δίδοντας στην εταιρεία απόδειξη ισόποσης αξίας με τα έρια, με την υποχρέωση μετά τον πόλεμο να προβεί στην πλήρη εξόφλησή τους.

Μετά την ήττα των Γερμανών και τη λήξη του Δευτέρου παγκοσμίου πολέμου, η Ελληνική κυβέρνηση μη

έχοντας τα απαιτούμενα μετρητά για να εξοφλήσει την οφειλή της προς την εταιρεία, παραχώρησε σ' αυτήν μία υψικάμινο που είχε λάβει από τις Γερμανικές πολεμικές επανορθώσεις. Διαβεβαίωσε δε την εταιρεία ότι αν η εν λόγω υψικάμιнос ετίθετο σε λειτουργία, θα μπορούσε να ηλεκτροδοτήσει πλήρως την Αθήνα και τον Πειραιά. Όταν τέθηκε σε δοκιμαστική λειτουργία η υψικάμιнос διαπιστώθηκε με απογοήτευση ότι τα έξοδα παραγωγής του ηλεκτρικού ρεύματος ήταν διπλάσια και πλέον από τα προβλεπόμενα έσοδα.

Άλλο γεγονός το οποίο επηρέασε καθοριστικά την περαιτέρω αρνητική οικονομική πορεία της εταιρείας ήταν η υποτίμηση το 1953 της τιμής της δραχμής. Το γεγονός αυτό συνέβη την 9η Απριλίου 1953, όταν ο υπουργός Συντονισμού Σπύρος Μαρκεζίνης αιφνιδίασε του πάντες ανακοινώνοντας από το ραδιόφωνο πως από εκείνη τη στιγμή η επίσημη σχέση του Αμερικανικού νομίσματος και της δραχμής καθορίζεται στις 30.000 δραχμές το δολάριο, δηλαδή, επέβαλε μία γενναία υποτίμηση της δραχμής της τάξης του 50%. Αργότερα, με την αφαίρεση των τριών μηδενικών από τη δραχμή, η σχέση δολαρίου και δραχμής θα διαμορφωθεί σε: 1 δολάριο = 30 δραχμές. Όπως προαναφέρθηκε, επειδή τα δάνεια τα οποία είχε λάβει η εταιρεία από τον Ο.Χ.Ο.Α ήταν με ρήτρα δολαρίου, αυτομάτως, το οφειλόμενο από αυτήν ποσό των δανείων διπλασιάστηκε.

Κλείνω τον κύκλο των αρνητικών για την εταιρεία συγκυριών με τη φήμη η οποία είχε κυκλοφορήσει τότε ευρέως στο εργοστάσιο, ότι η διακοπή, από κάποια χρονική περίοδο και εντεύθεν, της ανάθεσης των στρατιωτικών παραγγελιών από το υπουργείο Στρατιωτικών στη εται-

ρεία, καθώς και η διακοπή της χρηματοδότησής της από την Εθνική Τράπεζα, οφείλονταν σε παρασκη- νιακές ενέργειες της Εκκλησίας της Ελλάδας, με την οποία ο Θεόδωρος Λαναράς και η Εκκλησία του Χριστού που ιδρύθηκε από αυτόν, βρίσκονταν συνεχώς σε κατάσταση πολέμου.

Θα αναφερθώ και σε ένα απαράδε- κτο φαινόμενο το οποίο συνέβαινε σε όλα τα τμήματα της εταιρείας, διοικη- τικά, τεχνικά, και παραγωγικά. Είχα αντιληφθεί ότι στο καθένα από αυτά υπήρχε κρυφός πληροφοριοδότης, δηλαδή, χαφίες, ο οποίος μετέφερε στον προϊστάμενο του τμήματος ό,τι συζητούνταν στο εργατοϋπαλληλι- κό προσωπικό που είχε σχέση με την εταιρεία. Ο προϊστάμενος ενημέρωνε τον υποδιευθυντή και ανάλογα με τη σοβαρότητα της πληροφορίας, λαμ- βάνονταν τα απαιτούμενα μέτρα για τη διασφάλιση του γοήτρου και της φήμης της εταιρείας και των διευθυ- ντικών της στελεχών. Αυτοί οι πλη- ροφοριοδότες έκαναν περισσότερο κακό στην εταιρεία, παρά καλό. Οι πληροφορίες τις οποίες διαβίβαζαν στηρίζονταν στην υποκειμενικότητα της κρίσης τους και δεν ήταν λίγες οι περιπτώσεις κατά τις οποίες έμπειροι και συνεπείς εργαζόμενοι, χωρίς να έχουν κάνει απολύτως τίποτε, έπε- φταν θύματα των συκοφαντιών τους και απολύονταν από τη θέση τους, με αποτέλεσμα το εργοστάσιο να στε- ρείται από πολλά έμπειρα διοικητι- κά και τεχνικά στελέχη. Τελικά, οι πληροφοριοδότες αυτοί είχαν γίνει αντιληπτοί από το εργατοϋπαλληλι- κό προσωπικό, το οποίο τους αντι- μετώπιζε με περιφρόνηση, μέσα και έξω από το εργοστάσιο.

Ως προς τη δομή της ύλης αυτής της μελέτης, σημειώνω ότι, πλην της ιστορικής αναφοράς η οποία επέχει θέση προλόγου, αυτή αφορά και σε

άλλες επτά ενότητες, ήτοι, στη διάρ- θρωση των διοικητικών υπηρεσιών, στις αποθήκες, στα παραγωγικά και τεχνικά τμήματα, στο σχεδιαστήριο, στα μέσα μεταφοράς τα οποία διέθε- τε και στα βοηθητικά τμήματα. Ακο- λουθεί η αναλυτική περιγραφή των τμημάτων με τη λειτουργική δρα- στηριότητα ενός εκάστου εξ αυτών. Τέλος, κλείνοντας, σημειώνω ότι η «Εριοβιομηχανία Ναούσης ΛΑΝΑ- ΡΑΣ - ΚΥΡΤΣΗΣ & ΣΙΑ Α.Ε.», στις

λειτουργούσε και ως Εμπορικό τμή- μα. Διευθυντής ήταν ο Δημοσθένης Γεωργιάδης, άνθρωπος τον οποίο διέκρινε σπάνιο ήθος και σύνεση. Οι υπάλληλοι και οι εργάτες του ερ- γοστασίου όταν αναφέρονταν στο όνομά του έλεγαν «Αυτός δεν έπρεπε να είναι διευθυντής, έπρεπε να είναι δεσπότης». Πριν από το γραφείο του διευθυντή ήταν το γραφείο του υπο- διευθυντή Βασιλείου Καρακώστα για τον οποίο το υπαλληλικό και εργατικό

Ο εσωτερικός επικλινής διάδρομος μεταξύ κεντρικού κτιρίου και διοικητικών υπηρεσιών (αριστερά).

αρχές της δεκαετίας 1960 - 1970, μη αντέχοντας πλέον, κατέρρευσε και έπαυσε να υπάρχει οριστικά.

Διοικητικές Υπηρεσίες- Διεύθυνση

Το γραφείο του διευθυντή του εργο- στασίου βρίσκονταν στο ισόγειο του κτιρίου στο οποίο στεγάζονταν οι δι- οικητικές υπηρεσίες, και ειδικότερα, δίπλα από τη Γραμματεία, η οποία

προσωπικό δεν εκφράζονταν με την ίδια θερμότητα, όπως για τον διευθυντή Δημοσθένη Γεωργιάδη. Δεν γνωρίζω για ποιο λόγο. Πάντως, αμφότεροι έχαιραν της απόλυτης εμπιστοσύ- νης του Διευθύνοντος Συμβούλου της εταιρείας Θεόδωρου Λαναρά. Οι οικογένειες του διευθυντή και του υποδιευθυντή διέμεναν στο πρώτο όροφο του ίδιου κτιρίου. Στον ίδιο, επίσης, όροφο υπήρχαν και δωμάτια

- ξενώνες τα οποία φιλοξενούσαν τα υψηλόβαθμα στελέχη της εταιρείας που έρχονταν από την Αθήνα. Ο γιος του διευθυντή, Πέτρος Γεωργιάδης, ήταν συμμαθητής μου στο Λάμπειο Οκτατάξιο Γυμνάσιο της Νάουσας και φίλος μου. Την ίδια εποχή που εγώ είχα προσληφθεί ως υπάλληλος του Λογιστηρίου, αυτός βρισκόταν στην Αγγλία, στο Λονδίνο, όπου σπούδαζε κλωστοϋφαντουργία.

θυντή. Προϊστάμενος στα δύο αυτά τμήματα ήταν ο Δημήτριος Μητσοκάπας. Η διεκπεραίωση της εισερχόμενης και εξερχόμενης αλληλογραφίας, η έκδοση τιμολογίων, καθώς και η τακτοποίηση άλλων σχετικών εργασιών σε ημερήσια βάση πραγματοποιούνταν από τις υπαλλήλους του γραφείου Αναστασία Λάππα, Αναστασία Μυλωνά και Σοφία Μωυσιάδου. Σημειώνω ότι, από όλους τους προϊσταμένους των διοικητικών και

κών υπηρεσιών. Ήταν αρμόδιο για τις προσλήψεις του εργατοϋπαλληλικού προσωπικού, την ημερήσια καταγραφή της παρουσίας κάθε εργάτη και εργάτριας στο τμήμα παραγωγής στο οποίο εργάζονταν, την επικόλληση ενσήμων στα ασφαλιστικά βιβλιάρια τους του Ι.Κ.Α (Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων) και του Τ.Ε.Α.Μ.Κ (Ταμείο Επικουρικής Ασφαλίσεως Εργατών Κλωστοϋφαντουργίας), καθώς και την καταγγελία σύμβασης της εργασίας τους. Κατά το χρόνο πρόσληψής μου στο Λογιστήριο, οι υπάλληλοι οι οποίοι εργάζονταν στο τμήμα προσωπικού ήταν ο Χρήστος Τάκης, προϊστάμενος, Φίλιππος Κουσαξίδης, Ιωάννης Σουδίας, Πέτρος Σιμομώκιος, Κωνσταντίνος Τολουδης, Φούλα Αρίντζη, Ευδοξία Σταματίου και Κωνσταντίνος Δήρας.

Λογιστήριο: Γ. Σακελλαρίου (καθήμενος), Στ. Αποστόλου, Δ. Μυλωνάς, Ι. Κατής, Πτ. Λίτης, Θ. Αλδάκος

Γραμματεία-Εμπορικό Τμήμα

Το γραφείο της Γραμματείας, το οποίο παράλληλα ήταν επιφορτισμένο να διεκπεραιώνει και τις υποθέσεις του Εμπορικού τμήματος, βρισκόταν στο ισόγειο του κτιρίου στο οποίο στεγάζονταν οι διοικητικές υπηρεσίες. Εκτός από την πόρτα εισόδου σ' αυτό, υπήρχε εσωτερικά και άλλη πόρτα η οποία επικοινωνούσε απευθείας με το γραφείο του διευ-

τεχνικών τμημάτων του εργοστασίου, ο Δημήτριος Μητσοκάπας διακρίνονταν για το ήθος και τη συνέπεια στην εκτέλεση των καθηκόντων του, έχαιρε δε της ιδιαίτερης εκτίμησης του Θεόδωρου Λαναρά.

Τμήμα Προσωπικού

Το τμήμα αυτό στεγάζονταν στο ίδιο κτίριο στο οποίο βρισκόταν και τα γραφεία όλων των άλλων διοικητι-

Λογιστήριο

Το Λογιστήριο στεγάζονταν στο ισόγειο του ίδιου κτιρίου, βρισκόταν δε μεταξύ του τμήματος προσωπικού και του ταμείου. Εκτός από την κύρια είσοδό του, το λογιστήριο διέθετε και δύο εσωτερικές πόρτες. Με τη μία από αυτές επικοινωνούσε με το ταμείο και με την άλλη με το τμήμα προσωπικού. Κατά το χρόνο πρόσληψής μου σ' αυτό, χρέη προϊσταμένου εκτελούσε ο Γεώργιος Τζιαμάλης με αναπληρωτή του τον Πολύδωρο Μπιλιούρη. Ως βοηθοί λογιστές ήταν ο Χρυσάφης Μέσκος, ο Γεώργιος Σακελλαρίου, ο Ηλίας Οικονόμου, ο Ιωάννης Κατής, ο Θωμάς Αλδάκος, η Χρυσούλα Καρανάσιου και ο Κωνσταντίνος Καρατσιώλης, ο οποίος, μετά από κάποιο χρονικό διάστημα, έφυγε από το λογιστήριο και ανέλαβε διαχειριστής της φάρμας Λαναρά που βρισκόταν μεταξύ του Σ.Σ. της Νάουσας και των Μονοσπίτων. Αργότερα, στο προσωπικό του λογι-

στηρίου προστέθηκαν ο Πτολεμαίος Λίτης, η Ευδοξία Μπακάλη, ο Κωνσταντίνος Οικονομίδης, ο Θωμάς Δραγουμάνος και μετά την απόλυση ορισμένων συναδέλφων μας, ο Νικήτας Καραμούζης και ο Χρήστος Χρηστίδης. Μολονότι το εργοστάσιο Νάουσας ήταν παράρτημα των εργοστασίων Αθηνών, κρατούσε ανεξάρτητα λογιστικά βιβλία κατά το διπλογραφικό σύστημα. Στο τέλος του έτους οι ισολογισμοί των εργοστασίων Αθηνών και Νάουσας ενοποιούνταν, προκειμένου ο ενιαίος ισολογισμός να απεικονίσει το σύνολο της εταιρείας.

Ταμείο

Το ταμείο της εταιρείας, το οποίο στεγάζονταν στο ισόγειο του κτιρίου των διοικητικών υπηρεσιών, διεκπεραιώνει όλες γενικά τις εργασίες οι οποίες σχετίζονταν με τις εισπράξεις και τις πληρωμές. Ταμίας ήταν ο Σάββας Χατζησάββας με βοηθό του τον Δημήτριο Μυλωνά. Οι πληρωμές των διοικητικών και τεχνικών υπαλλήλων γίνονταν απευθείας από αυτό. Για το εργατικό προσωπικό των παραγωγικών, τεχνικών και λοιπών τμημάτων, τις περισσότερες φορές, εντεταλμένοι υπάλληλοι του τμήματος προσωπικού χρεώνονταν από το ταμείο κάποιο ποσό επί αποδόσει λογαριασμού βάσει των μισθοδοτικών καταστάσεων και πλήρωναν το προσωπικό στον τόπο της εργασίας. Μετά την αποχώρηση του Σάββα Χατζησάββα, καθήκοντα ταμία ανέλαβε ο Δημήτριος Μυλωνάς με βοηθό του τον Γεώργιο Μυσιρλή.

Τμήμα Κλητήρων

Το τμήμα αυτό δεν διέθετε ιδιαίτερο γραφείο στο κτίριο των διοικητικών υπηρεσιών. Ο αρχικλητήρας Γρηγόριος Τσιώμης κάθονταν μόνιμα σε

μία καρέκλα του διαδρόμου, μετά την είσοδο σ' αυτό. Είχε στη διάθεσή του πάντοτε δύο βοηθούς (Κλητηράκια) μικρής ηλικίας 16 έως 17 ετών. Η δουλειά τους ήταν να αποστέλλονται σε όλα τα τμήματα του εργοστασίου, διοικητικά, παραγωγικά, τεχνικά και άλλα, μεταφέροντας έγγραφα προς διεκπεραίωση διαφόρων υποθέσεων τους και παράλληλα, να παραγγέλλουν για τους υπαλλήλους των γραφείων διάφορα αναψυκτικά και καφέδες στον Γιώργο Βογιατζόγλου που διατηρούσε καντίνα στο εργοστάσιο.

Αποθήκη πρώτων υλών και ανταλλακτικών

Η αποθήκη πρώτων υλών βρίσκο-

...υπάλληλοι του τμήματος προσωπικού χρεώνονταν από το ταμείο βάσει των μισθοδοτικών καταστάσεων και πλήρωναν το προσωπικό στον τόπο της εργασίας...

νταν στο ισόγειο του μεγάλου κτιρίου του εργοστασίου και γειτνιάζε με το τμήμα της Τελειοποίησης και το τμήμα παραγωγής υφασμιού και στημονιού. Προϊστάμενος της Αποθήκης ήταν ο Διαμαντής Μπακάλης με βοηθούς τον Θωμά Γουρλομάτη, τον Λάζαρο Κούλη και για λίγο διάστημα, τον Στέργιο Σαράτση. Οι εργάτες που εργαζόνταν στην αποθήκη πρώτων υλών ήταν ο Βασίλειος Κουτσογιάννης, ο Γεώργιος Μπάτσαλας, ο Ευθύμιος Βενέτης, ο Αντώνιος Λούκας και ο Μανώλης Σαμόγλου. Κάθε μέρα εκδίδονταν δελτία εισαγωγής πρώτων υλών και εξαγωγής τους προς επεξεργασία στα αντίστοιχα τμήματα παραγωγής. Στο δυτικό τμήμα της

αποθήκης υπήρχε ένα μεγάλο άνοιγμα που οδηγούσε σε μία ράμπα, το ύψος της οποίας ήταν ίδιο με το ύψος του της καρότσας του μεγάλου φορτηγού αυτοκινήτου της εταιρείας τύπου BUSSING, για να μπορεί να φορτώνει άνετα αυτό. Από τη ράμπα αυτή φορτώνονταν για την Αθήνα οι διάφορες στρατιωτικές παραγγελίες οι οποίες, πριν από τη φόρτωσή τους, βρίσκονταν αποθηκευμένες στο χώρο της τελειοποίησης.

Παράρτημα αυτής της αποθήκης αποτελούσε η αποθήκη ανταλλακτικών, η οποία στεγάζονταν στον πρώτο όροφο του κτιρίου, η βόρεια πλευρά του οποίου συνόρευε με το Κεραμοποιείο. Στον ισόγειο χώρο αυτού του κτιρίου βρίσκονταν το τμήμα χαρμανιού. Στην αποθήκη ανταλλακτικών ήταν τοποθετημένος ο Κωνσταντίνος Καρατρούπκος ο οποίος χορηγούσε ανταλλακτικά στα τεχνικά και παραγωγικά τμήματα, ανάλογα με τις εκάστοτε ανάγκες τους.

Αποθήκη ετοιμών υφασμάτων

Η αποθήκη ετοιμών υφασμάτων βρίσκονταν κάτω από το ισόγειο του κτιρίου στο οποίο στεγάζονταν τα γραφεία των διοικητικών υπηρεσιών. Χρέη προϊσταμένου αυτού του τμήματος εκτελούσε ο Γεώργιος Οικονομίδης με βοηθό του τον Χαράλαμπο Κεραμίδη. Αργότερα, μετά τη συνταξιοδότηση του Οικονομίδα και του Κεραμίδη, εργάστηκαν σ' αυτήν ο Χρυσόστομος Σαββατόπουλος, ο Ιωάννης Λαπαβίτσας, η Ανθούλα Οικονόμου, η Θεολογία Λιόλιου και η Ελένη Δημητράκη. Στην αποθήκη κατέληγαν όλα τα έτοιμα υφάσματα τα οποία προορίζονταν για την αγορά, πλην των στρατιωτικών ειδών, τα οποία προωθούνταν στην αποθήκη πρώτων υλών, προκειμένου

να φορτωθούν στα μεγάλα φορτηγά αυτοκίνητα της εταιρείας και να αποσταλούν στην Αθήνα. Πέραν τούτου, η αποθήκη ετοιμών υφασμάτων προέβαινε και στη χονδρική και λιανική πώληση υφασμάτων και κουβερτών. Κατά την περίοδο της υπαγωγής της εταιρείας στο καθεστώς της αναγκαστικής διαχείρισης, λόγω της οικονομικής δυσπραγίας που αντιμετώπιζε αυτή, η πληρωμή των μισθών και των ημερομισθίων καθυστέρουσε σημαντικά, καταβάλλονταν δε σε δόσεις μόνο όταν το ταμείο είχε χρήματα. Έτσι, το πρόβλημα της οικονομικής δυσπραγίας επεκτείνονταν και στις οικογένειες των εργαζομένων. Τότε, για την μερική αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος, με απόφαση της διεύθυνσης, μας δόθηκε η δυνατότητα να αγοράζουμε εμείς οι υπάλληλοι και οι εργάτες κουβέρτες και υφάσματα από την αποθήκη του εργοστασίου σε πολύ χαμηλές τιμές και στη συνέχεια, να τα μεταπωλούμε σε καταστήματα νεωτερισμών και ραφεία της Νάουσας με κάποιο ποσοστό κέρδους. Είμαι βέβαιος ότι η Οικονομική Εφορία της πόλης το γνώριζε αυτό, όμως έκανε τα στραβά μάτια. Γεγονός, πάντως, είναι ότι δεν μας ενόχλησε ποτέ.

Τμήμα Επεξεργασίας ερίων για νήματα πεννιέ (πεννιάζ)

Το Τμήμα αυτό στεγαζόταν στο ισόγειο του, απέναντι από το κεντρικό συγκρότημα του εργοστασίου, κτιρίου, που το χώριζε από αυτό ο δρόμος. Προϊστάμενος του τμήματος ήταν ο Φίλιππος Κοντοχρήστος (Φτεριώτης) με υφιστάμενο τον Σωτήριο Σιπητάνο και βοηθούς τον Μιλτιάδη Νάνο και τον Χαρίλαο Βαρθολομαίο. Τα μηχανήματα τα οποία ήταν εγκατεστημένα σ' αυτό ήταν λανάρια, χτενίστρες και προγνέστρες τα οποία προετοίμαζαν το πρόνημα (φυτίλια) για την

περαιτέρω αποστολή τους στα κλωστήρια πεννιέ στα οποία γίνονταν η νηματοποίηση. Στο τμήμα αυτό εργάζονταν σε οκτάωρη βάση και ο Νικόλαος Τζαβέλας ο οποίος κατέγραφε την ημερήσια παραγωγή του. Αργότερα, τον Ν. Τζαβέλα ο οποίος αποχώρησε, τον αντικατέστησε ο Χρήστος Χρηστίδης. Ο Φίλιππος Κοντοχρήστος ήταν ένας από τους πλέον πεπειραμένους τεχνικούς του εργοστασίου, επιδείκνυε δε ιδιαίτερη προσοχή κατά την παραγωγική διαδικασία, προκειμένου τα παραγόμενα προϊόντα του τμήματός του να διακρίνονται για την ποιότητά τους. Στο κτίριο αυτό υπήρχε ασανσέρ εμπορευμάτων που εξυπηρετούσε το

...λόγω δυσπραγίας, εργάτες αγόραζαν κουβέρτες από την αποθήκη σε χαμηλές τιμές και στη συνέχεια τα μεταπωλούσαν σε καταστήματα με κάποιο ποσοστό κέρδους...

ίδιο τμήμα, τα Εγγλέζικα κλωστήρια και τον τελευταίο όροφο του κτιρίου, στον οποίο ήταν εγκατεστημένο το μηχάνημα «Λύκος». Το μηχάνημα αυτό άλεθε όλα τα άχρηστα υφάσματα, παλιόρουχα και οτιδήποτε άλλο συναφές και τα μετέτρεπε ξανά σε έριο κοντόινο, κατώτατης ποιότητας.

Τμήμα Επεξεργασίας ερίων για νήματα καρντέ

Το τμήμα αυτό βρίσκονταν στο ίδιο κτίριο στο οποίο βρίσκονταν το τμήμα των κλωστικών μηχανών για υφάσματα καρντέ (κινητοί πάγκοι) με το οποίο συνόρευε. Στο χώρο του βρίσκονταν εγκατεστημένα τα λανάρια τα οποία προορίζονταν για υφάσματα καρντέ.

Επίσης, διέθετε και άλλα μηχανήματα, βοηθητικά της επεξεργασίας αυτών των ερίων. Προϊστάμενος του τμήματος αυτού ήταν ο Ιωάννης Πλαταρίδης με βοηθό τον μεγαλύτερο γιο του Δημήτριο. Τα μηχανήματα αυτά τροφοδοτούσαν με πρόνημα (φυτίλια) τις κλωστικές μηχανές του διπλανού τμήματος για την παραγωγή νήματος καρντέ. Σημειώνω ότι ο προϊστάμενος του τμήματος Ιωάννης Πλαταρίδης ήταν γιος του Ναουσαίου δάσκαλου και λόγιου Δημητρίου Πλαταρίδη, ο οποίος είχε συγγράψει ένα ιστορικό σχέδιασμα για την επανάσταση και καταστροφή της Νάουσας το 1822.

Τμήμα χαρμανιού

Στο τμήμα αυτό, το οποίο στεγαζόταν στο ισόγειο του κτιρίου η βόρεια πλευρά του οποίου συνόρευε με το Κεραμοποιείο, γίνονταν η πρόσμιξη των διαφόρων ερίων τα οποία προορίζονταν για την κατασκευή υφασμάτων καρντέ. Προϊστάμενος του τμήματος ήταν ο Βλάσιος Κυριακίδης με βοηθό τον μεγαλύτερο γιο του Γεώργιο. Στη διάθεσή του είχε τον Λεωνίδα Πράπα, ειδικευμένο εργάτη και δυο ή τρεις άλλους εργάτες. Το κτίριο αυτό ήταν γνωστό σ' εμένα από την περίοδο της κατοχής, δεδομένου ότι εκεί είχα δώσει εξετάσεις από την Τετάρτη τάξη του δημοτικού σχολείου για την εισαγωγή μου στο Λάππειο Οκτατάξιο Γυμνάσιο Νάουσας.

Συγκεκριμένα, τον μήνα Ιούνιο του 1942, όταν οι Γερμανοί είχαν επιτάξει το κτίριο του Λαππείου Γυμνασίου για το στρατωνισμό κάποιας στρατιωτικής τους μονάδας, προκειμένου να μην διακοπούν τα μαθήματα, η «Εριοβιομηχανία Ναούσης ΛΑΝΑΡΑΣ - ΚΥΡΤΣΗΣ & ΣΙΑ Α.Ε» έθεσε στη διάθεση των καθηγητών τον πρώτο όροφο αυτού του κτιρίου για τη συνέχιση των μαθημάτων.

Μηχάνημα επεξεργασίας ερίων τσελβόλ (Λισέζ)

Το τμήμα αυτό στεγάζονταν στο ισόγειο του μεμονωμένου κτιρίου που το χώριζε ο δρόμος από τα υπόλοιπα κτίρια του εργοστασίου, δίπλα ακριβώς από το τμήμα της επεξεργασίας ερίων πεννιέ (Πεννιάζ). Στο χώρο του ήταν εγκατεστημένο το μηχανικό συγκρότημα επεξεργασίας ερίου τσελβόλ, ή άλλως πως «Λισέζ». Το τμήμα αυτό δεν υπήρχε, όταν εγώ είχα προσληφθεί ως υπάλληλος του λογιστηρίου το έτος 1951. Δημιουργήθηκε ένα χρόνο αργότερα. Αυτό το μηχάνημα, ουσιαστικά, αποτελούσε ενιαίο συγκρότημα, που προέκυψε από τη συνένωση μικρότερων μηχανημάτων, συνολικά δε είχε μήκος 70 περίπου μέτρων. Προϊστάμενος αυτού του τμήματος ήταν ο Ναουσαίος Θωμάς Δούτσης ή Ντούτσης, μηχανικός, ο οποίος μετατέθηκε από το εργοστάσιο των Αθηνών στο εργοστάσιο της Νάουσας.

Στη διάθεσή του είχε δύο βοηθούς. Η πρώτη ύλη την οποία επεξεργάζονταν το μηχάνημα ονομάζονταν τσελβόλ. Το τσελβόλ (εμπορική ονομασία μιας υφαντικής ύλης) είναι έριο Γερμανικής προέλευσης το οποίο έχει ως βάση την κυτταρίνη, γι' αυτό λέγεται και κυτταρόμαλλο. Η κυτταρίνη είναι το βασικό δομικό συστατικό των φυτικών κυτταρικών τοιχωμάτων. Περιέχει περίπου το 33% όλου του φυτικού υλικού και είναι η πιο διαδεδομένη υφαντική ύλη. Τα υφάσματα τα οποία παράγονταν από νήματα τσελβόλ ήταν εντυπωσιακά στην εμφάνιση, υστερούσαν όμως ποιοτικά κατά πολύ από τα κασμίρια τα οποία παράγονταν από το ζωικό έριο merinos.

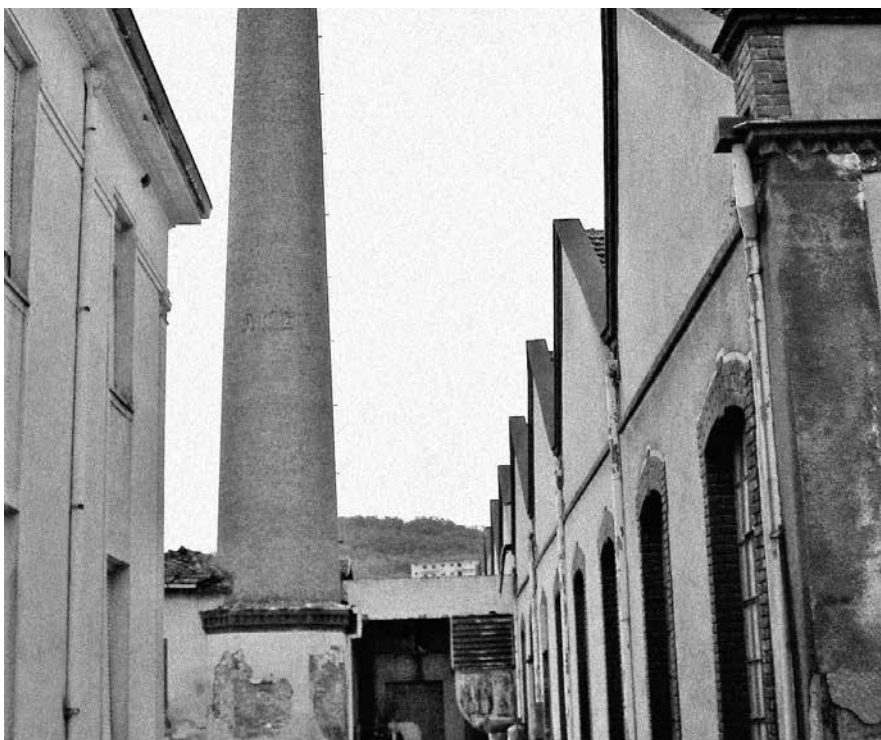
Κλωστήρια Πεννιέ

Τα κλωστήρια πεννιέ στεγάζονταν στον τελευταίο όροφο του μεγάλου

κτιρίου του εργοστασίου. Προϊστάμενος αυτού του τμήματος ήταν ο Ιωάννης Γεωργιάδης, άνθρωπος με ήθος, αξιόλογος μηχανικός και άριστος γνώστης της λειτουργίας όχι μόνο των κλωστικών μηχανών, αλλά και των αργαλειών. Στη διάθεσή του είχε για βοηθούς τους πολύ καλούς τεχνίτες Βασίλειο Τασιούκα και Βασίλειο Ποζουκίδη. Για τον Ιωάννη Γεωργιάδη μου είχαν πει ότι είχε κατασκευάσει στο παρελθόν ο ίδιος έναν αργαλειό

οτικών υφασμάτων.

Επικεφαλής των εργατριών του τμήματός του ήταν η Άννα Ζέμου και η Κατίνα Τσαρνούχα οι οποίες ονομάζονταν «Δασκάλες». Υπό εκκόλαψη «Δασκάλα» στο τμήμα αυτό ήταν και η Στέλλα Χατζηϊωάννου. Στο ίδιο τμήμα υπήρχαν ειδικά δίκλωνα κλωστικά μηχανήματα, παράλληλα με τα μονόκλωνα. Για την μεταφορά των νημάτων από το τμήμα αυτό στα παραγωγικά τμήματα ή στην αποθήκη

Τμήμα του εργοστασίου. Διακρίνεται η καμινάδα του λεβητοστασίου.

δικής του αποκλειστικά επινόησης, ο οποίος λειτουργούσε εξ ίσου καλά με τους άλλους αργαλειούς του εργοστασίου. Μάλιστα, για το επίτευγμά του αυτό, είχε δεχθεί τα συγχαρητήρια του Θεόδωρου Λαναρά. Οι κλωστικές μηχανές του τμήματός του, οι οποίες ήταν Ιταλικής προέλευσης τύπου Carniti από το Bergamo, παρήγαγαν νήματα πεννιέ προοριζόμενα για την κατασκευή κασμιρίων και άλλων ποι-

για προσωρινή φύλαξη, εκτός από την κανονική κλίμακα, υπήρχε και ασανσέρ εμπορευμάτων μέχρι το ισόγειο. Από εκεί, με τη βοήθεια ειδικών καροτσιών, προωθούνταν στους ανωτέρω χώρους. Το ίδιο ασανσέρ εξυπηρετούσε τους μεγάλους και μικρούς αργαλειούς.

Κλωστήρια Καρντέ

Στο τμήμα αυτό, που βρίσκονταν στο

ίδιο ισόγειο κτίριο στο οποίο ήταν το τμήμα επεξεργασίας ερίων για νήματα καρντέ, ήταν εγκατεστημένες οι κλωστικές μηχανές οι οποίες λέγονταν και «κινητοί πάγκοι». Οι μηχανές αυτές ήταν οι ίδιες που είχαν καεί τον Ιανουάριο του 1949, όταν οι άνδρες του Δ.Σ.Ε πυρπόλησαν το εργοστάσιο ως κύρια εστία αντίστασης. Αν δεν με απατά η μνήμη, ήταν Βελγικής προέλευσης. Ο αρχιμηχανικός των κλωστηρίων του εργοστασίου

λά από τα εξαρτήματά τους μετακινούνταν συνεχώς και επανέρχονταν στη θέση τους κατά τη διαδικασία της νηματοποίησης. Μετά την παραγωγή τους, τα νήματα καρντέ αποστέλλονταν στο τμήμα των μεγάλων αργαλειών για την παραγωγή υφασμάτων καρντέ.

Στο τμήμα αυτό, εκτός από τους οκτώ «κινητούς πάγκους» για την παραγωγή μονόκλωνων νημάτων, υπήρχαν και άλλοι δύο οι οποίοι πα-

Τμήμα του εργοστασίου. Διακρίνεται το κτίριο των διοικητικών υπηρεσιών.

Αθηνών Μπαδόλας, τις είχε επιδι-
ορθώσει κατά τέτοιο τρόπο ώστε να
λειτουργούν άψογα. Προϊστάμενος
αυτού του τμήματος ήταν ο Φίλιππος
Ντούλης με βοηθό του τον Μενέλαο
Σιώπη. Στο ίδιο τμήμα ήταν εγκατε-
στημένος και ένας κλίβανος για τις
ανάγκες των ερίων, των νημάτων και
των υφασμάτων. Η λειτουργία των
«κινητών πάγκων» ήταν θεαματική.
Ονομάζονταν «κινητοί», επειδή πολ-

ρήγαγαν δίκλωνα νήματα. Στην πε-
ρίπτωση κατά την οποία οι αργαλειοί
ήταν απασχολημένοι με κάποια άλλη
υφασματοποίηση, τα νήματα αυτά
αποθηκεύονταν προσωρινά στο χώρο
της αποθήκης πρώτων υλών. Απο-
στέλλονταν δε για υφασματοποίηση
όταν οι αργαλειοί είχαν «ξαλεύσει»,
ήτοι, είχαν τελειώσει την προηγού-
μενη υφασματοποίηση.

Εγγλέζικα Κλωστήρια

Το τμήμα αυτό βρίσκονταν στον υπό-
γειο χώρο του κτιρίου που το χώριζε
ο δρόμος από τα υπόλοιπα κτίρια της
εταιρείας, ειδικότερα δε, κάτω από
το τμήμα επεξεργασίας ερίων για
νήματα πεννιέ. Προϊστάμενος του
τμήματος αυτού ήταν ο Αντώνιος Βα-
ταντζής με βοηθό του τον Δημήτριο
Σουδία. Τα μηχανήματά του επεξερ-
γάζονταν γιδόμαλλο, λινάρι, κάννα-
βη και άλλα έρια για την παραγωγή
νημάτων τα οποία προορίζονταν για
την κατασκευή καναβάτσου. Το κα-
ναβάτσο, ως γνωστόν, πέραν όλων
των άλλων χρήσεων, χρησιμοποιείται
και ως εσωτερικό επενδυτικό ύφα-
σμα των ανδρικών ρούχων, προκει-
μένου να συμβάλει στην καλή και
σταθερή εξωτερική εμφάνισή τους.

Η προμήθεια των πρώτων υλών γίνον-
ταν από το εσωτερικό. Όπως πληρο-
φορήθηκα όμως, πριν από τον Δεύ-
τερο παγκόσμιο πόλεμο, η εταιρεία
προμηθεύονταν γιδόμαλλα και από
την Αλβανία, ειδικότερα, από την
περιοχή Κορυτσάς, αποστέλλοντας
εκεί για το σκοπό αυτό τους υπαλλή-
λους της Θεοφάνη Κτώνα και Σταύρο
Μαγγανάρη. Από αυτούς, ο πρώτος
χρησιμοποιούνταν ως διερμηνέας
επειδή γνώριζε πολύ καλά την Αλ-
βανική γλώσσα, ο δε δεύτερος ήταν
ειδικός στην προμήθεια γιδόμαλλων.
Τα παραγόμενα υφάσματα καναβά-
τσου αποστέλλονταν στη Θεσσαλονί-
κη, στην Αθήνα και αλλού, όμως και
οι ράφτες της Νάουσας προμηθεύο-
νταν καναβάτσο από την αποθήκη
του εργοστασίου για τις ανάγκες των
ραφείων τους.

Τμήμα Παραγωγής Υφαιδιού και Στημονιού

Το τμήμα αυτό στεγάζονταν στον
ισόγειο χώρο του μεγάλου κτιρίου
του εργοστασίου και ειδικότερα, στο

τμήμα της Τελειοποίησης (Φινιριστήριο). Προϊστάμενος στο τμήμα αυτό ήταν ο Βασίλειος Τασιούκας του Γεωργίου με δύο βοηθούς στη διάθεσή του. Ήταν αρμόδιο για την παραγωγή υφασμιού και στημονιού με τα οποία τροφοδοτούνταν σε καθημερινή βάση οι μεγάλοι και μικροί αργαλειοί για παραγωγή υφασμάτων. Για την καταγραφή της ημερήσιας παραγωγής των στημονιών, των υφασμιών, καθώς και για άλλες παρεμφερείς εργασίες, αρμόδιος ήταν ο Θωμάς Γούναρης.

Τμήμα μπατανιών (υδροτριβεία) και πλυντηρίων

Η λέξη «Μπατάνια» σημαίνει «Υδροτριβεία», ήτοι, ειδικές εγκαταστάσεις στις οποίες χοντρά υφαντά μάλλινα υφάσματα, κυρίως κουβέρτες, με τη βοήθεια του νερού το οποίο ρέει συνέχεια, «μπατανίζονται», δηλαδή, κοπανίζονται συνεχώς από ειδικούς ξύλινους κόπανους. Ετυμολογικά η λέξη «Μπατάνια» προέρχεται από την Τουρκική λέξη «Battaniye» η οποία σημαίνει: Μάλλινη κουβέρτα, μάλλινο κλινοσκέπασμα. Στο τμήμα αυτό προωθούνταν τα χοντρά ημιτελή μάλλινα υφάσματα, κυρίως κουβέρτες, τα οποία έπρεπε να περάσουν από τη διαδικασία του μπατανίσματος, Προϊστάμενος του τμήματος αυτού ήταν ο Γεώργιος Φυκιάρης με δύο βοηθούς στη διάθεσή του. Τα υφάσματα αυτά, μετά το μπατανισμό τους, προωθούνταν σε ειδικούς στεγνωτικούς θαλάμους. Μετά το στέγνωμα προωθούνταν στο τμήμα Τελειοποίησης στο οποίο, μετά από κάποια άλλη διαδικασία για το φινιρισμά τους, ήταν έτοιμα να κυκλοφορήσουν στο εμπόριο. Η δουλειά ήταν πολύ ανθυγιεινή μέσα στα νερά όλη την ημέρα και οι εργαζόμενοι στο τμήμα αυτό, για να μη βρέχονται και υγραίνονται τα πόδια τους,

φορούσαν χοντρά ξύλινα τσόκαρα (Ναουσαίικα: Γκαλέτζις). Στο ίδιο τμήμα στεγάζονταν και τα πλυντήρια στα οποία γίνονταν πλύση ερίων τα οποία προορίζονταν, κυρίως, για παραγωγή υφασμάτων καρντέ.

Μεγάλοι Αργαλειοί (Υφαντουργικοί Ιστοί)

Οι μεγάλοι αργαλειοί ή όπως αλλιώς ονομάζονταν, υφαντουργικοί ιστοί, ήταν εγκατεστημένοι στο νότιο τμήμα του ισόγειου του μεγάλου κτιρίου του εργοστασίου. Τα υφάσματα τα οποία παρήγαγαν ήταν διπλόφαρδα, εξ ου και η ονομασία τους «Μεγάλοι αργαλειοί». Προϊστάμενος αυτού του τμήματος ήταν ο Γεώργιος

...πολλοί από τους εγκατεστημένους αργαλειούς προέρχονταν από αυτούς οι οποίοι είχαν καεί κατά την πυρπόληση του εργοστασίου από τον Δ.Σ.Ε. το 1949...

Τασιούκας και υφιστάμενος ο Θεολόγης Κασάπης (Βαγγέλας). Εκείνη την εποχή, σε κάθε αργαλειό εργάζονταν ένας εργάτης. Προκειμένου να αναπτυχθεί η άμιλλα μεταξύ των υφαντών που εργάζονταν στο τμήμα αυτό, η διεύθυνση του εργοστασίου χορηγούσε ιδιαίτερο πριμ σε εκείνους των οποίων ο αργαλειός, μέσα στο συγκεκριμένο οκτώωρο, ύφαινε τα περισσότερα μέτρα. Πέραν τούτου, σημειώνονταν και ο αριθμός των «σαϊτιών» του κάθε αργαλειού.

Ο μεγαλύτερος αριθμός τους αποτελούσε ένδειξη ότι ο υφαντής πρόσεχε περισσότερο τη λειτουργία του αργαλειού για να μην κόβεται η κλωστή της σαϊτας. Αρμόδιος για την κατα-

γραφή των «σαϊτιών» ήταν ο Θωμάς Γούναρης ο οποίος κατέγραφε και την παραγωγή του τμήματος υφασμιού και στημονιού. Επίσης, σε μόνιμη βάση εργάζονταν στο τμήμα αυτό και ο Στέργιος Μυλωνάς, ο οποίος, ως παλιός υποδηματοποιός, επιδιόρθωνε όλα τα δερμάτινα μέρη των μεγάλων και μικρών αργαλειών και των εξαρτημάτων τους. Σημειώνω, επίσης, ότι όλα τα έτοιμα υφάσματα του τμήματος των μεγάλων αργαλειών τα οποία προορίζονταν για στρατιωτικές κουβέρτες και κουβέρτες εμπορίου, καθώς και τα χοντρά μάλλινα στρατιωτικά υφάσματα και συναφή είδη, υφαίνονταν από τους μεγάλους αργαλειούς. Πολλοί από τους αργαλειούς οι οποίοι ήταν εγκατεστημένοι στο τμήμα αυτό προέρχονταν από αυτούς οι οποίοι είχαν καεί κατά την πυρπόληση του εργοστασίου από τους άνδρες του Δ.Σ.Ε. τον Ιανουάριο του 1949. Όπως και οι κλωστικές μηχανές για νήματα καρντέ (Κινητοί πάγκοι), έτσι και αυτοί είχαν επισκευασθεί από τον αρχιμηχανικό των εργοστασίων Αθηνών Μπαντόλα.

Μικροί Αργαλειοί (Υφαντουργικοί Ιστοί)

Οι μικροί αργαλειοί ήταν εγκατεστημένοι στο βόρειο τμήμα του ισόγειου του μεγάλου κτιρίου του εργοστασίου. Επικοινωνούσαν με τους μεγάλους αργαλειούς μέσω μιας μεγάλης πόρτας η οποία βρίσκονταν ανάμεσά τους. Προϊστάμενος αυτού του τμήματος ήταν ο Κωνσταντίνος Καρανάσιος με βοηθούς τον Βασίλειο Σέρμπο και τον Άγγελο Διμισκή. Στους αργαλειούς αυτούς υφαίνονταν υφάσματα μονόφαρδα, ένα μέρος των οποίων αφορούσε σε στρατιωτικές παραγγελίες, κυρίως πουκάμισα και το άλλο σε υφάσματα εμπορίου, φαντεζί, παρί κλπ. Από τους βοηθούς

του τμήματος, ο Βασίλειος Σέρμπος ήταν ειδικευμένος τεχνίτης των αργαλειών, όπως δε ο Ιωάννης Γεωργιάδης, προϊστάμενος των κλωστήριων πεννιέ, είχε κατασκευάσει δικό του αργαλειό, το ίδιο είχε κάνει και αυτός. Μάλιστα, αργότερα, όταν το εργοστάσιο έκλεισε, ο Βασίλειος Σέρμπος δημιούργησε στη Νάουσα δική του μικρή υφαντουργική βιοτεχνία.

Βαφεία - Χημείο

Το τμήμα των βαφείων και το χημείο βρίσκονταν στο ισόγειο του κτιρίου το οποίο συνέδεε τα δύο άλλα μεγαλύτερα κτίρια του εργοστασίου και ειδικότερα, δίπλα από το τμήμα Μπατανιών (Υδροτριβεία) και πλυντηρίων. Προϊστάμενος στα βαφεία ήταν ο Αλέξης Κανδηλάπτης με βοηθό του τον Μπαχάρη Κουσαξίδη. Ο υπεύθυνος του χημείου της Νάουσας βρίσκονταν στην Αθήνα, απ' όπου ρύθμιζε τα προβλήματα της αρμοδιότητάς του μέσω του προϊσταμένου των βαφείων Αλέξη Κανδηλάπτη. Οι εργάτες οι οποίοι εργάζονταν στα βαφεία ήταν ο Σπύρος Αποστόλου, ο Ιωάννης Σίνος, ο Νεράντζης και άλλοι, τα ονόματα των οποίων μου διαφεύγουν.

Σχεδιαστήριο (τεχνικό τμήμα υφασμάτων-νημάτων)

Το σχεδιαστήριο (Τεχνικό τμήμα υφασμάτων και νημάτων), βρίσκονταν στο κτίριο των διοικητικών υπηρεσιών, δίπλα ακριβώς από τη γραμματεία. Προϊστάμενος αυτού του τμήματος ήταν ο Αναστάσιος Κουσαξίδης με βοηθό του τον Ιωάννη Καρανάσιο. Το τμήμα αυτό ήταν αρμόδιο για το σχεδιασμό των υφασμάτων και τον ημερήσιο ποιοτικό έλεγχο υφασμάτων και νημάτων. Στο σχεδιαστήριο υπήρχε μία υπερσύγχρονη για την εποχή εκείνη, συσκευή ελέγχου ανομοιομορφίας

υφαντουργικών υλών, ελβετικής προέλευσης, η οποία παρείχε σε καθημερινή βάση πληροφορίες για την ομοιομορφία ή ανομοιομορφία των παραγόμενων νημάτων.

Τελειοποίηση (Φινιριστήριο)

Το τμήμα αυτό ήταν πολυσύνθετο. Αποτελούνταν από μικρότερα τμήματα (υποτμήματα) και ειδικότερα, από τον στεγνωτικό θάλαμο, τη μηχανή που έφερε το όνομα «Ξυράφι», το σιδερωτήριο, το μηχανήμα ελέγχου των παραφασάδων των ημιτελών διπλόφαρδων και μονόφαρδων υφασμάτων (Καραγκιόζης), το τμήμα καταγραφής και αρίθμησης των εν λόγω υφασμάτων, το τμήμα της προ-

...στο σχεδιαστήριο υπήρχε μία υπερσύγχρονη για την εποχή εκείνη, συσκευή ελέγχου ανομοιομορφίας υφαντουργικών υλών, ελβετικής προέλευσης...

σωρινής αποθήκευσής τους, το τμήμα μανταρίσματος και το διπλωτήριο. Γενικός προϊστάμενος αυτού του πολυσύνθετου τμήματος ήταν ο Αναστάσιος Μαρκομπίτης και βοηθός του ο Κωνσταντίνος Κουβάτσος. Θα αναφερθώ συνοπτικά στις εργασίες εκάστου υποτμήματος. Τα υφάσματα από τους μεγάλους και μικρούς αργαλειούς, μετά την ύφανσή τους, μεταφέρονταν σε ημερήσια βάση στο μηχανήμα ελέγχου παραφασάδων το οποίο βρίσκονταν στο χώρο της τελειοποίησης. Το μηχανήμα αυτό οι εργάτες το ονόμαζαν «Καραγκιόζη» γιατί έμοιαζε με την καλύβα του Καραγκιόζη. Παραφασάδες ονομάζονταν τα μικρά ελαττωματικά διάκενα

που υπήρχαν στα υφάσματα τα οποία δημιουργούνταν κατά την ύφανσή τους. Αρμόδιοι για τον έλεγχο των παραφασάδων ήταν οι προϊστάμενοι των μεγάλων και μικρών αργαλειών Γεώργιος Τασιούκας και Κωνσταντίνος Καρανάσιος. Τα διπλά και τα μονά τόπια των υφασμάτων που εμφάνιζαν παραφασάδες, σημειώνονταν με κιμωλία στα σημεία που υπήρχαν αυτές.

Ακολουθως, μετά τον έλεγχό τους, προωθούνταν στο τμήμα καταγραφής και αρίθμησης ημιτελών υφασμάτων στο οποίο, το κάθε ένα από αυτά έπαιρνε αριθμό που ράβονταν απάνω του με κλωστή. Στο τμήμα αυτό εργάζονταν ο Αντώνιος Πετρίδης, ο Γεώργιος Μπίλλης, ο Χρήστος Παπακώστας και δύο γυναίκες που έραβαν τους αριθμούς, η Χαρίκλεια Μόρα και η Μαρία Αυξέντη. Όσα από αυτά εμφάνιζαν παραφασάδες αποστέλλονταν στο τμήμα μανταρίσματος, το οποίο αποτελούνταν από δέκα περίπου κορίτσια ηλικίας 15 έως 20 ετών, τα οποία έκλειναν τεχνηέντως τα διάκενα με κλωστές από το ίδιο ύφασμα που είχαν περασμένες σε βελόνι. Επικεφαλής τους ήταν η αρκετά μεγαλύτερή τους σε ηλικία Αφροδίτη Τακοπούλου. Όταν όλα τα τόπια ήταν έτοιμα, ανάλογα με την κατάστασή τους, προωθούνταν στο στεγνωτικό μηχανήμα για αφαίρεση υγρασίας, στο ξυράφι για τη λείανση τυχόν ανομοιόμορφης επιφάνειας του υφάσματος, στο σιδερωτήριο για σιδέρωμα και τέλος, στο διπλωτήριο όπου διπλώνονταν σε τόπια.

Διπλωτές ήταν ο Νικόλαος Πιολίκας, ο Δημήτριος Ντούτσης ή Δούτσης, ο Σταύρος Γούρκας, ο Στέργιος Κούντζουλας, κάποιος Μάντσιος κ.ά. Με το δίπλωμα του υφάσματος τελείωνε η διαδικασία φινιρίσματος, οπότε όλα τα τόπια μεταφέρονταν στις

αποθήκες. Κατόπιν, ανάλογα με τις παραγγελίες, αποστέλλονταν στη Θεσσαλονίκη, στην Αθήνα και αλλού. Υπήρχε και μία ηλικιωμένη εργάτρια, η κυρά Χρύσα, η οποία ήταν επικεφαλής δύο άλλων εργατριών που φρόντιζαν για την καθαριότητα στο χώρο της τελειοποίησης.

Ηλεκτροτεχνουργείο (Υδροστρόβιλος)

Το ηλεκτροτεχνουργείο στεγάζονταν σε ιδιαίτερο ευρύχωρο κτίριο στην ανατολική πλευρά του εργοστασίου. Στο μεγαλύτερο τμήμα του ήταν εγκατεστημένες ηλεκτροπαραγωγικές μηχανές ντήζελ οι οποίες, μαζί με τον υδροστρόβιλο (Τουρμπίνα) που λειτουργούσε σε παρακείμενη κρέμαση του ποταμού Αράπιτσα, τροφοδοτούσαν με ηλεκτρικό ρεύμα όλα τα τμήματα του εργοστασίου. Προϊστάμενος αμφότερων των τμημάτων ήταν ο Σταύρος Παπανάνος με υφιστάμενο τον Λύση Λυσιμάχου. Οι ηλεκτροτεχνίτες, οι οποίοι ήταν εντεταλμένοι για την αντιμετώπιση και επίλυση των διαφόρων προβλημάτων της ειδικότητάς τους, ήταν οι Αναστάσιος Καραγκούνης, Θωμάς Αγαΐτης, Νικόλαος Χατζηανέστης (Πανανής), Αδαμίχος Στέργιος, Δημήτριος Γκουντός και άλλοι. Αρμόδιος για την ημερήσια καταγραφή των ενδείξεων των ηλεκτρικών γινωμόνων του εργοστασίου (ηλεκτρικά ρολόγια) ήταν ο υπάλληλος γραφείου Περικλής Χατζηπαράσχης.

Στον υδροστρόβιλο εργάζονταν ο Γεώργιος Μακούλης, ο Μανάκας και άλλοι. Υπήρχαν και άλλοι εργάτες του εξωτερικού συνεργείου οι οποίοι καθάριζαν τα φύλλα που μαζεύονταν στη σχάρα της τουρμπίνας. Το εργοστάσιο χρησιμοποιούσε και μέρος της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγονταν στη Βέροια από το εργοστά-

σιο ηλεκτροπαραγωγής «ΒΕΡΜΙΟΝ». Σημειώνω ότι την εποχή εκείνη δεν υπήρχε η Δ.Ε.Η (Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτροφωτισμού). Η ηλεκτροδότηση της Νάουσας γίνονταν από την Ηλεκτρική Εταιρεία Ναούσης.

Λεβητοστάσιο

Το κτίριο του λεβητοστασίου ήταν ισόγειο και βρισκονταν δίπλα από το πανύψηλο φουγάρο του εργοστασίου. Προϊστάμενος του λεβητοστασί-

ώρα που το έριχνε με το φτυάρι στο λέβητα.

Το έτος 1951 που εγώ είχα προσληφθεί στο λογιστήριο ο λέβητας λειτουργούσε πλέον μόνο με μαζούτ. Ο θερμός ατμός που παράγονταν από αυτόν διανέμονταν με κύκλωμα σωλήνων σε όλα τα κτίρια του εργοστασίου, παραγωγικά και μη. Σε πολλά από τα παραγωγικά τμήματα ήταν απολύτως απαραίτητος για την καλή επεξεργασία των πρώτων υλών (ερίων κλπ.)

Τούνελ με τον αγωγό νερού (υδατόπτωση) που κινούσε την ηλεκτρογεννήτρια της μονάδας.

ου ήταν ο Δημήτριος Γκόγκας. Στο λεβητοστάσιο εργάζονταν οι θερμαστές Θεοφάνης Σαλίμκας, Μιχαήλ Ζέγκος, Ευάγγελος Μώκιος (Σιμομώκιος), Δημήτριος Χλωρός, Θεόφιλος Κορδονίδης Ηλίας Ιτσκάρας και άλλοι. Παλαιότερα, ο λέβητας (Καζάνι) λειτουργούσε με πετροκάρβουνο και η δουλειά του θερμαστή ήταν κοπιαστική και πολύ ανθυγιεινή, γιατί ήταν υποχρεωμένος να αναπνέει συνεχώς τη σκόνη του πετροκάρβουνου την

της νηματοποίησης και της υφασματοποίησης. Ο ίδιος ατμός χρησιμοποιούνταν και για τη θέρμανση όλων των κτιρίων. Σημειώνω ότι γενικός προϊστάμενος του λεβητοστασίου του εργοστασίου Αθηνών και αυτού της Νάουσας ήταν ο Ναουσαίος Ιωάννης Σιούγγαρης του Χρήστου.

Σιδηρουργείο

Το σιδηρουργείο βρισκονταν στο βόρειο τμήμα του εργοστασίου και στε-

γάζονταν στο ισόγειο μικρού κτιρίου. Συνόρευε με το τμήμα μπατανιών (Υδροτριβεία) και πλυντηρίων, καθώς και με το κτίριο του χαρμανιού. Προϊστάμενος του σιδηρουργείου ήταν ο Γεώργιος Κάρτας και βοηθός του ο Απόστολος Μυλωνάς.

Οι σιδηρουργοί που εργάζονταν σ' αυτό ήταν ο Αντώνιος Φυκιάρης, ο Ηλίας Κεραμίδης, ο Γεώργιος Ρούσος, ο Σταύρος Μίντσης, ο Γεώργιος Κυριακίδης, ο Δημήτριος Μπιλιού-

και Κάρολο Έϊγκη, οι οποίοι, όπως προαναφέρθηκε, είχαν γνώση αυτών των εργασιών.

Το σιδηρουργείο διέθετε ειδικούς τόνους με τους οποίους επισκεύαζε ή κατασκεύαζε, ανάλογα με την περίπτωση, εξαρτήματα των μηχανών όλων των παραγωγικών και τεχνικών τμημάτων, τα οποία είχαν αχρηστευθεί κατά τη διαδικασία της παραγωγής.

Το εσωτερικό του εργοστασίου και η τουρμπίνα ηλεκτροπαραγωγής.

ρης, ο Γεώργιος Χατζηνώτας, ο Ζατικόπουλος και ο Θεόφιλος Δήρας. Στο σιδηρουργείο εργάζονταν, επίσης και ο Δημήτριος Σαράτσης με τον Κάρολο Έϊγκη. Οι δύο τελευταίοι, όταν υπήρχε ανάγκη, εργάζονταν και σαν υδραυλικοί, λόγω των ειδικών γνώσεων που είχαν στον τομέα αυτό.

Όλοι οι σιδηρουργοί, όταν το απαιτούσε η ανάγκη, απασχολούνταν και ως μαθητευόμενοι υδραυλικοί με επικεφαλής τους Δημήτριο Σαράτση

Λευκοσιδηρουργείο (Φανοποιείο)

Το τμήμα αυτό βρίσκονταν στο υπόγειο του μεγάλου κτιρίου του εργοστασίου δίπλα από τους μεγάλους και μικρούς αργαλειούς. Πρέπει να σημειώσω ότι το υπόγειο του μεγάλου κτιρίου ήταν ισόγειο από την κάτω πλευρά και υπόγειο από την επάνω, λόγω της υψομετρικής διαφοράς του εδάφους. Προϊστάμενος αυτού του τμήματος ήταν ο Δημήτριος Καζα-

ντζής, με δύο ή τρεις βοηθούς στη διάθεσή του. Ήταν άριστος γνώστης της τέχνης του λευκοσιδηρουργού και παρά το γεγονός ότι ήταν μόνο απόφοιτος δημοτικού, σχεδίαζε και έκανε κατασκευές τις οποίες άλλοι τεχνικοί με μεγαλύτερη μόρφωση δυσκολεύονταν ή δεν μπορούσαν να τις κάνουν.

Οι κυλινδρικοί ή τεράγωνοι εναέριοι μεταλλικοί αγωγοί μεταφοράς ερίων από το ένα τμήμα στο άλλο με πίεση αέρος ήταν δικής του αποκλειστικά κατασκευής, είχαν δε επισύρει τον θαυμασμό των ειδικών για το τέλειο της κατασκευής τους και της εύρυθμης λειτουργίας τους. Δικό του έργο, επίσης ήταν και οι αεραγωγοί των παραγωγικών τμημάτων οι οποίοι διοχέτευαν θερμό υγρό αέρα για την επεξεργασία ερίων και νημάτων, καθώς και η κατασκευή των υδρορροών (λούκια) όλων των κτιρίων που βρίσκονταν στο χώρο του εργοστασίου.

Ξυλουργείο

Το ξυλουργείο βρίσκονταν στο βόρειο τμήμα του εργοστασίου και στεγάζονταν σε ισόγειο οίκημα το οποίο ήταν απομονωμένο από τα άλλα κτίρια. Προϊστάμενος στο τμήμα αυτό ήταν ο Στέργιος Νικούσης με δύο βοηθούς στη διάθεσή του ή και περισσότερους, όταν το απαιτούσε η ανάγκη. Επισκεύαζε διάφορες βλάβες στα ξύλινα μέρη των τμημάτων του εργοστασίου, όπως παράθυρα, πόρτες, σκάλες κλπ. Επίσης κατασκεύαζε και διάφορα μικροέπιπλα.

Κατά καιρούς και όταν το απαιτούσε η ανάγκη, καλούσε τους Ναουσαίους Ιωάννη Τορορή και Αθανάσιο Πίνε, ειδικευμένους πελεκητές ξύλων, προκειμένου να κατασκευάσουν τους ειδικούς ξύλινους κύλινδρους για τις ανάγκες του τμήματος Μπατανιών (Υδροτριβεία) και πλυντηρίων, τους οποίους δεν μπορούσε να

κατασκευάσει το ξυλουργείο. Το πελέκημα των κυλίνδρων απαιτούσε μεγάλη μαεστρία και γίνονταν με ειδικά τσεκούρια. Σημειώνω ότι οι ανωτέρω πελεκητές κατάγονταν από το χωριό Σινίτσα της Κορυτσάς.

Μέσα μεταφοράς πρώτων υλών και εμπορευμάτων

Η «Εριοβιομηχανία Ναούσης ΛΑ-ΝΑΡΑΣ - ΚΥΡΤΣΗΣ & ΣΙΑ Α.Ε.» είχε προβεί στην αγορά δύο πολύ μεγάλων φορτηγών αυτοκινήτων Γερμανικής προέλευσης τύπου «BUSSING» με τα οποία μετέφερε από την Αθήνα στα εργοστάσια της Νάουσας πρώτες ύλες (Έρια παντός τύπου), ανταλλακτικά και άλλα είδη απαραίτητα για τη λειτουργία τους.

Κατά την επιστροφή τους τα αυτοκίνητα αυτά μετέφεραν στην Αθήνα νήματα, υφάσματα του εμπορίου και υφάσματα στρατιωτικών παραγγελιών. Λόγω του μεγάλου όγκου και του μήκους που είχαν αυτά τα αυτοκίνητα, ο χειρισμός τους στους στενούς διαδρόμους του εργοστασίου προκειμένου να κολλήσουν με το πίσω μέρος της καρότσας στη ράμπα της αποθήκης για να φορτώσουν, ήταν πολύ δύσκολος.

Οδηγός του ενός αυτοκινήτου ήταν ο Βασίλειος Σπανός, με βοηθό τον Πέτρο Τσικιτίκο και του άλλου ο Ιωάννης Σεραφεΐμ, με βοηθό τον Νικόλαο Παπακώστα. Κατά καιρούς, καθήκοντα βοηθών εκτελούσαν και άλλα άτομα από το εργατικό προσωπικό, κατάλληλα γι' αυτή την εργασία.

Θυμούνται ότι το υπαλληλικό προσωπικό των γραφείων της εταιρείας στην Αθήνα είχε πραγματοποιήσει εκδρομή στη Νάουσα με τα ίδια αυτοκίνητα, τοποθετώντας στις καρότσες τους πάγκους στη θέση των καθισμάτων. Οι οδηγοί των αυτοκι-

νήτων BUSSING μας αφηγούνταν ότι η διάβαση των υψωμάτων της Καστανιάς (Έξω από τη Βέροια) μέχρι τον Πολύμηλο, απαιτούσε ιδιαίτερη προσοχή, κυρίως κατά τη χειμερινή περίοδο, κατά την οποία το παχύ στρώμα χιονιού που είχε πέσει και οι πάγοι που είχαν δημιουργηθεί, καθιστούσαν επικίνδυνη τη διαδρομή.

Λοιπά μέσα μεταφοράς

Εκτός των παραπάνω μεταφορικών

τηγάκι για διάφορες μικρομεταφορές που το οδηγούσε ο Στέργιος Μυλωνάς και ένα τζιπ που το οδηγούσε ο αδελφός του Ζήνων Μυλωνάς. Με το τζιπ μετακινούνταν τα διευθυντικά στελέχη του εργοστασίου.

Φυλάκιο - Τμήμα σωματικής έρευνας προσωπικού

Το φυλάκιο, ένα μικρό και στενό ισόγειο κτίσμα, βρισκονταν στη δεξιά πλευρά της πύλης του εργοστασίου,

Άποψη των εξωτερικών κτιριακών εγκαταστάσεων του εργοστασίου.

μέσων που ανήκαν στα δύο εργοστάσια (Κεντρικό Αθήνας και υποκατάστημα Νάουσας), το εργοστάσιο Νάουσας διέθετε και άλλα μέσα μεταφοράς. Υπήρχε ένα βυτιοφόρο όχημα το οποίο κατά τακτά χρονικά διαστήματα μετέφερε μαζούτ από βυτιοφόρο βαγόνι τρένου που βρισκονταν στο σιδηροδρομικό σταθμό Νάουσας. Οδηγός του ήταν ο Ευριπίδης Χατζησάββας.

Επίσης, υπήρχε και ένα μικρό φορ-

κάθως μπαίνουμε σ' αυτό. Κατά τον χρόνο πρόσληψής μου στο λογιστήριο της εταιρείας υπηρετούσαν ως φύλακες του εργοστασίου οι Πέτρος Κιούτης, Δημήτριος Μακούλης, Νικόλαος Αγαΐτσας, Κωνσταντίνος Γεωργιάδης, Χρήστος Παπαστόικας και Βασίλειος Βόλκος. Προϊστάμενος των φυλάκων είχε τοποθετηθεί μετά τη συνταξιοδότησή του ο Γεώργιος Θεολόγης, πρώην γραμματέας του Τμήματος Ασφάλειας Νάουσας.

Το τμήμα σωματικής έρευνας εργατικού προσωπικού συγκροτούνταν και λειτουργούσε μόνο την ώρα κατά την οποία οι εργάτες και οι εργάτριες σχολούσαν το πρωί, το μεσημέρι ή το βράδυ, ανάλογα με τη βάρδια που είχαν και μετά τη λήξη της οκτάωρης εργασίας τους. Αποτελούνταν από δύο άνδρες φύλακες οι οποίοι είχαν βάρδια εκείνη την ώρα και δύο γυναίκες ψάχτρες, οι οποίες στεγάζονταν στο διπλανό από το φυλάκιο

σεις που κάποιοι εργάτες ή εργάτριες είχαν υποκύψει στον πειρασμό και είχαν κρύψει στα εσώρουχά τους κάποιο κομμάτι υφάσματος, μασουρί νήματος ή κάτι άλλο. Σε κάποια περίπτωση, θυμούμαι, κάποιος εργάτης πιάστηκε να έχει κρύψει στις εσωτερικές τσέπες του σακακιού του ένα μεγάλο κομμάτι σαπουνι, από αυτά που χρησιμοποιούσε το εργοστάσιο για το πλύσιμο των ερίων.

Οι περισσότεροι από αυτούς ή αυ-

αυτό που διατυπώνω δεν θέλω να δικαιολογήσω την πράξη τους.

Ωστόσο, είναι μία παράμετρος που πρέπει να ληφθεί υπ' όψιν. Επακόλουθο μια τέτοιας πράξης από εργάτη ή εργάτρια ήταν, συνήθως, η οριστική απόλυση και το κυριότερο, ο δυσμενής ή ειρωνικός σχολιασμός αυτής της πράξης από τους συναδέλφους τους και από άλλους Ναουσαίους που την είχαν πληροφορηθεί, που τους ακολουθούσε σαν μόνιμη ρετσινιά επάνω τους.

Τμήμα βοηθητικών εξωτερικών εργατών

Το τμήμα αυτό συγκροτούνταν περιστασιακά και ανάλογα με τις ανάγκες του εργοστασίου. Ο αριθμός των εργατών που το αποτελούσαν, που χαρακτηρίζονταν «Προσωρινοί», αυξομειώνονταν συνεχώς.

Προϊστάμενος αυτού του τμήματος ήταν ο Σωτήριος Οσολιανίτης, χωρίς ιδιαίτερο βοηθό. Οι εργάτες αυτού του τμήματος απασχολούνταν σε ημερήσια βάση με την καθαριότητα των διαφόρων τμημάτων του εργοστασίου. Σκούπιζαν, επίσης και όλα τα εσωτερικά δρομάκια του εργοστασίου που οδηγούσαν σ' αυτά.

Πέραν τούτου, καθάριζαν και τα φύλλα που έπεφταν από τα δέντρα και σταματούσαν στη μεγάλη σχάρα της δέσης των νερών της Αράπιτσας, τα οποία έρρεαν με θορυβώδη ορμή στον υδροστρόβιλο του εργοστασίου για την παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος. Πολλοί από τους ηλεκτρολόγους και εξωτερικούς εργάτες στάθηκαν τυχεροί, γιατί, αργότερα, όταν ιδρύθηκε η Δ.Ε.Η (Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού) και ο υδροστρόβιλος και οι μηχανές ντήζελ περιήλθαν στην ιδιοκτησία της, απορροφήθηκαν από αυτήν και έγιναν μόνιμοι υπάλληλοί της. ■

Μέρος του κτιριακού συγκροτήματος στο οποίο στεγάζονταν οι κινητοί πάγκοι και τα λανάρια καρντέ.

μικρό ισόγειο κτίριο.

Οι φύλακες προέβαιναν σε σύντομη, αλλά προσεκτική έρευνα του εργάτη την ώρα που περνούσε από την πύλη του εργοστασίου για να φύγει, μήπως είχε κρύψει επάνω του κάποιο κομμάτι υφάσματος, νήματα, εργαλεία και άλλα αντικείμενα που ανήκαν στο εργοστάσιο. Το ίδιο έκαναν και οι ψάχτρες στις εργάτριες.

Πρέπει να πω ότι υπήρξαν περιπτώ-

τές που πιάνονταν να έχουν επάνω τους κρυμμένο κάποιο περιουσιακό στοιχείο του εργοστασίου δεν ήταν εκ συστήματος κλέφτες. Υπέκυπταν σε κάποιο στιγμιαίο πειρασμό να πάρουν κάτι, μικρής συνήθως αξίας, που τους έλειπε στο σπίτι. Να ληφθεί υπ' όψιν το γεγονός ότι ήταν η πρώτη μετεμφυλιακή περίοδος κατά την οποία το σύνολο σχεδόν των λαϊκών οικογενειών της Νάουσας μαστίζονταν από μεγάλη ένδεια. Φυσικά, με

Ο ΟΙΝΟΣ (ΚΡΑΣΙ) ΚΑΙ Η ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΑΝΑ ΤΟΥΣ ΑΙΩΝΕΣ

Μητέρα του κρασιού είναι η άμπελος και για την ακρίβεια ο χυμός του καρπού της, ο μούστος (γλεύκος). Από αυτό το γλυκό χυμό, που περιέχει νερό, σάκχαρα, αλλά και τουλάχιστον 200 ακόμη πολύτιμα συστατικά, παράγεται με τη βοήθεια της αλκοολικής ζύμωσης ($C_6H_{12}O_6 \rightarrow 2C_2H_5OH + 2CO_2$) το κρασί που φτάνει στο τραπέζι μας.

Γράφει ο
Δημήτρης Κ. Στυλιανίδης
επ. Δ/ντής Ινστιτούτου Φυλλοβόλων Δένδρων

Η ιστορία της αμπέλου

Η καταγωγή του αμπελιού ως φυτού, είναι παλαιότερη του ανθρώπου. Από τις πολικές χώρες, προ των παγετώνων, όπου ευρήματα μαρτυρούν την ύπαρξη αμπελιών, αυτά μετατοπίστη-

καν σε περιοχές με εύκρατο κλίμα και κυρίως στον Καύκασο που θεωρείται η πατρίδα τους, καθώς και στη Μεσοποταμία και στην αρχαία Αίγυπτο. Όλες αυτές οι χώρες πρέπει να θεωρηθούν οι κοιτίδες της αμπελουργίας

και φυσικά οι κοιτίδες του κρασιού (1). Η γέννηση του κρασιού χάνεται στα βάθη των αιώνων. Στο μύθο της Κιβωτού του Νώε αναφέρεται ότι ένας τράγος που έφαγε σταφύλια, άρχισε να χοροπηδάει, στοιχείο που έκανε τον Νώε να προχωρήσει στην πρώτη παρασκευή κρασιού.

Τουλάχιστον πριν 2000 χρόνια π.Χ. ξεκίνησε η παρασκευή κρασιού. Η αρχαιότερη νομοθεσία για το κρασί γράφτηκε το 1700 π.Χ. από τον Βαβυλώνιο Βασιλιά Χαμουραμπί.⁽¹⁾

Δεν είναι γνωστά πολλά πράγματα για το πλήθος και τους τύπους των κρασιών που υπήρχαν στην αρχαιότητα. Οι Βέκιος και άλλοι αναφέρονται σε μερικούς επώνυμους οίνους. Αυτοί είναι ο Μαρεωτικός και ο Ταινιωτικός. Τα αμπέλια από τα οποία παράγονταν, ήταν εκεί που σήμερα είναι κτισμένη η Αλεξάνδρεια. ο πρώτος είχε όλα τα χαρακτηριστικά του λευκού κρασιού. ο δεύτερος, παρότι λευκός, ήταν στυφός και λιπαρός.⁽¹⁾

Ο Ησίοδος (Ασκραίος) επεδίδετο στην καλλιέργεια της γης και είχε και αμπέλια τα οποία ήταν στην πρώτη γραμμή, εξ' ου και το «Ασκηρ πολυστάφυλος». Είχε δύο τύπους σταφύλια, ήτοι τας βαθυχρόμους σταφυλάς και τους ροδίτες. Φυσικόν ήταν να παρασκευάζονται τουλάχιστον δύο τύποι κρασιών ηλιαστών. Πότε ήλθε στην Ελλάδα η άμπελος δεν είναι ακριβώς γνωστό. Ίσως γύρω στον 15ο αιώνα π.Χ.. Δεν είναι γνωστό ποιον δρόμο ακολούθησε για να φθάσει στην Ελλάδα. Από τη Φοινίκη μέσω Κρήτης στη Νάξο και μετά στην υπόλοιπη Ελλάδα ή από τη Θράκη.

Οι παραπάνω συγγραφείς αναφέρουν τα γλυκά και μαλακά κρασιά της Θήρας και της Κρήτης, τους λεπτότατους οίνους της Κύπρου και της Ρόδου και τους φαρμακευτικούς της Πισιδίας⁽¹⁾.

Οι οίνοι του Ομήρου

Αν και στην αρχαιότητα υπήρχε μεγάλος αριθμός οίνων, ο Όμηρος αναφέρει και περιγράφει μόνον δύο. Στην Ιλιάδα και στην Οδύσσεια ο Όμηρος δίνει πολλές ενδιαφέρουσες πληροφορίες για τους οίνους, τα κελάρια και τη δίψα των ηρώων του. Τραγουδύησε μάλιστα με τόσο θέρμη τα εγκώμια του οίνου ώστε ο Οράτιος τον ονόμασε «Vinosus Homerus» (Όμηρος ο οινολόγος).⁽⁶⁾

Ο Όμηρος περιγράφει λεπτομερώς στην Οδύσσεια τους οργανοληπτικούς χαρακτήρες του Ισμαρικού Μαρώνιου οίνου. Πρόκειται για πολύ γλυκό και ευωδιαστό οίνο από την Ίσμαρο της Θράκης. Σύμφωνα με

...οι Έλληνες συνήθιζαν να πίνουν το κρασί αραιωμένο με νερό, το κρασί χωρίς νερό εκαλείτο άκρατος οίνος και από τη λέξη «κράσις» ίσως προήλθε η λέξη «κρασί»...

τον μύθο, όταν οι σύντροφοι του Οδυσσέα κούρσευσαν την Ίσμαρο, ο Οδυσσέας σεβάστηκε τον Μάρωνα, ιεροφάντη του Απόλλωνα και την οικογένειά του. Και αυτός του έδωσε δώρο ευγνωμοσύνης δώδεκα αμφορείς με κρασί που τον έσωσε από τη σπηλιά του Κύκλωπα και ακόμη επτά χρυσά τάλαντα και πανάργυρο κρατήρα, δώρα που μαρτυρούν ότι οι Θράκες γνώριζαν την επεξεργασία των πολύτιμων μετάλλων, όπως και οι Φοίνικες.

Φαίνεται ότι τα σταφύλια που παρήγαν ο οίνος αυτός είχαν υποστεί μεγάλη αφυδάτωση και το γλεύκος ήταν πολύ πυκνό και γλυκό και τόσο

πιο γλυκός και παχύς ο παραγόμενος οίνος, οπότε σήκωνε πολύ νερό κατά την κράσιν (ανάμιξη κρασιού και νερού). Υπάρχουν διάφορες απόψεις για το εάν ο οίνος αυτός είχε τόσο οινόπνευμα για να μεθύσει τον Κύκλωπα. Οι υποστηρίζοντες την άποψη αυτή λένουν: Ο κανείς το τύφλωσε τον Κύκλωπα, αλλά κανείς δεν τον μέθυσε.

Οι υποστηρίζοντες ότι ο Κύκλωπας μέθυσε από το κρασί του Οδυσσέα αναφέρουν ότι ο οίνος του Μάρωνα δεν περιείχε μόνο πολλά σάκχαρα, αλλά ήταν και υψηλόβαθμος. Είχε 16 βαθμούς οινόπνευμα και 400 γρ./λίτρο σάκχαρα.⁽⁶⁾

Οι Έλληνες συνήθιζαν να πίνουν το κρασί αναμεμιγμένο με νερό (κεκραμένο). Το κρασί χωρίς νερό εκαλείτο άκρατος οίνος. Από τη λέξη «κράσις» ίσως προήλθε και η λέξη «κρασί».

Ο δεύτερος οίνος του Ομήρου είναι ο Πράμνειος ή οι Πράμνιοι οίνοι.

Ο Πράμνειος οίνος θεωρείται αυστηρός οίνος. Ήταν «μέθης γεννητικός». Οι Αρχαίοι μεθούσαν κάτω από τα τείχη της Τροίας πίνοντας πράμνιο οίνο. Κατά την έκφραση του Επαρχίδη, ο πράμνειος οίνος είχε δύναμιν διαφέρουσα (μεγάλη). Στην ενδεκάτη ραψωδία της Ιλιάδας αναφέρεται ότι όταν ο Μαχάων, γιος του Ασκληπιού και γιατρός στο στρατόπεδο των Αχαιών μεταφέρθηκε πληγμένος στη σκηνή του Νέστορα, η Εκαμήδη, όμορφη σαν Θεά, ετοίμασε ένα δυναμωτικό και τονωτικό ποτό τον «Κυκεώνα». Μέσα σε ένα περικαλές κύπελλο, έβαλε πρώτα πράμνιο οίνο, πρόσθεσε φρεσκοξυσμένο γιδίσιο (κατσικίσιο) τυρί και πασπάλισε κριθάλευρο.⁽⁶⁾

Ο πράμνειος οίνος, σε αντίθεση προς τον οίνο του Μάρωνα που περιγράφεται ως πολύ γλυκός, πρέπει να ήταν ένας οίνος αυστηρός, ένας οίνος έχων

στύψιν αξιόλογον, όπως ορίζει τους αυστηρούς οίνους ο Γαληνός στο περί ευχυμίας και κακοχημίας έργο του. Δηλαδή ένα στυφό, ένα μπρούσικο κρασί, όπως λέμε σήμερα. Οι οίνοι αυτοί συνήθως είναι ξηροί, δηλαδή δεν περιέχουν σάκχαρα. Το επίθετο «αυστηρός» δεν έχει την έννοια του ξηρού, έννοια άγνωστη στους αρχαίους χρόνους, αλλά του «στυφό», γιατί υπήρχαν μερικοί αυστηροί οίνοι που είχαν στυφή γεύση και ταυτόχρονα γλυκιά γεύση. Με το όνομα «πράμνιος» ήταν πολλοί οίνοι. Αναφέρονται ο πράμνιος της Ιωνίας και της Ικαρίας. Υπήρχε δε και η πραμνία άμπελος από την οποία παράγονταν οι πράμνιοι οίνοι όπως αναφέρει ο Πολυδεύκης.⁽⁶⁾

Σύγχρονοι ελληνικοί οίνοι

Τα σύγχρονα γλυκά κρασιά (porto, sherry, Σάμος, Λήμνος, Μαυροδάφνη Πατρών), δεν αποτελούν συνέχεια των γλυκών οίνων της αρχαιότητας. Όπως αναφέρεται στο βιβλίο «Weine. Vins. Wines.», Κρασιά, που είναι ένας οδηγός των εραστών του κρασιού, δοκίμασαν για σας περισσότερα από 300 ελληνικά κρασιά, ρετσίνες, Μοσχάτα και ούζο.⁽²⁾

Παλαιότερα, ιδίως στη Βόρεια Ελλάδα, μετά το 1922 που αναπτύχθηκε η καλλιέργεια της αμπέλου από τους πρόσφυγες της Ανατολικής και Βόρειας Θράκης, κρασί παρήγετο από σταφύλια όχι μόνο οινοποιήσιμα αλλά και επιτραπέζια. Από την ποικιλία «σέφκα», παρασκευαζόταν το κόκκινο (μαύρο) μπρούσικο κρασί. Από την ποικιλία «παμίδι» παρασκευαζόταν εξαίρετο κοκκινέλι.

Από την ποικιλία «Ξανθός ροδίτης» παρασκευαζόταν άσπρο κρασί και ρετσίνα. Στην περιοχή της Νάουσας και του Αμύνταιου επικρατούσε η οινοποιήσιμη ποικιλία «Ξινόμαυρο». Αλλά και πολλές άλλες ποικιλίες το-

Το Ξινόμαυρο της Νάουσας είναι μία από της υψηλής ποιότητας οινοποιήσιμες ελληνικές ποικιλίες

πικές των διαφόρων περιοχών χρησιμοποιούνταν τόσο ως επιτραπέζιες όσο και οινοποιήσιμες. Από το 1970 άρχισε μια συστηματική καλλιέργεια οινοποιήσιμων ποικιλιών, με παράλληλη δημιουργία οινοποιείων. Σήμερα το ελληνικό κρασί κατέχει μία θέση στην παγκόσμια αγορά με πολλές τιμητικές διακρίσεις.

Θα αναφερθούμε όμως σε ένα άγνωστο στην αγορά κρασί που φυσικά δε περιλαμβάνεται σε κανένα βιβλίο.

Το ηλιαστό γλυκό κρασί της Σιάτιστας

Το κρασί αυτό δεν πέρασε στο εμπόριο, αλλά παρέμεινε μέσα στη Σιάτιστα. Ο γράφων δεν γνωρίζει πολλά στοιχεία γύρω από την παρασκευή αυτού του κρασιού, γι' αυτό και θα αποφύγει να εκθέσει τα λίγα που

γνωρίζει. Όταν ερχόταν στη ζωή ένα παιδί και κυρίως αγόρι, οι γονείς παρασκεύαζαν με κάθε επιμέλεια το γλυκό λιαστό κρασί και γέμιζαν ένα βαρέλι γύρω στις 50 οκάδες.

Σφράγιζαν το βαρέλι για να το ανοίξουν κατά τους αρραβώνες ή το γάμο του παιδιού. Συνήθως παρέμενε σφραγισμένο για πάνω από είκοσι χρόνια.

Ο γράφων, υπηρετών στο Νομό Κοζάνης, με τον αρμόδιο επί της αμπελουργίας Γεωπόνου, επισκεφθήκαμε τη Σιάτιστα για λόγους υπηρεσιακούς και κυρίως για τη συλλογή στοιχείων γύρω από την οινοπαραγωγή. Ένας από τους επισκεφθέντες οινοπαραγωγούς, το προηγούμενο βράδυ είχε τους αρραβώνες του γιού του που ήταν στην Αυστραλία. Μας δέχθηκε με ιδιαίτερη ζεστασιά. Σε λίγο ήρθε

και η νύφη με ένα δίσκο, με το γλυκό λιαστό κρασί σε μικρά ποτήρια και με ένα πιάτο γιδίσιο υπόξινο τυρί, που συνήθως συνοδεύει αρωματικά κρασιά. Αφού ευχηθήκαμε, δοκιμάσαμε το κρασί. Νέκταρ των Ολύμπιων Θεών, είπαμε απευθυνόμενοι στον πεθερό και στη νύφη.

Γράφοντας το άρθρο αυτό και αναφερόμενος στον Μαρώνεο οίνο του Ομήρου, διερωτώμαι μήπως σ' αυτό το κρασί ανήκει μία θέση δίπλα στο Μαρώνεο οίνο! Κρίναμε σκόπιμο, οινοποιοί από τη Βέροια, ή τη Νάουσα, να επισκεφθούν τη Σιάτιστα και να συλλέξουν στοιχεία γύρω από τον τρόπο παρασκευής, αλλά και της ποιότητας του κρασιού αυτού.

Αξίζει τον κόπο.

Επιδράσεις του οίνου στη ζωή των ανθρώπων

A. Θετικές επιδράσεις

- Η Μεσογειακή Διατροφή συνιστά τη χρήση 1-2 ποτηριών κρασί ημερησίως, όπως αυτό αποτυπώνεται στις διατροφικές πυραμίδες.
- Γαλλικό παράδοξο: έτσι ονομάστηκε η επιδημιολογική παρατήρηση που σχετίζει τον ελαττωμένο αριθμό καρδιαγγειακών συμβάντων στη Γαλλία ως επακόλουθο της συνήθειάς τους να καταναλώνουν καθημερινά μέτρια ποσότητα ερυθρού οίνου ο οποίος περιέχει πολυφαινόλες με αντιοξειδωτική δράση.^(4,7)
- Τρία Πανεπιστημιακά και δύο Ερευ-

νητικά ιδρύματα στα πλαίσια του προγράμματος «Οίνος και Υγεία», εδραίωσαν τις θετικές επιδράσεις του οίνου στην υγεία των ανθρώπων.

- Τα ελληνικά κρασιά παρουσιάζουν χημιοπροστατευτικό αντικαρκινογόνο ρόλο στην πρόληψη μεταλλάξεων.
- Με την ισχυρή αντιοξειδωτική δράση των πολυφαινόλων εμποδίζουν την οξείδωση της κακής χοληστερόλης (LDL) που αποτελεί το αίτιον δημιουργίας αθηρωματικών πλακών.
- Αναστέλλουν τη δράση του ενζύμου τοποϊσομεράσης, το οποίο παρουσιάζει αυξημένη δράση σε καρκινικά

...σε σχετική κλινική έρευνα παρατηρήθηκε ότι η λήψη από ασθενείς με στεφανιαία νόσο εκχυλίσματος από κόκκινα σταφύλια βελτίωσε την αγγειοδιαστολή τους...

κύτταρα.

- Η ευεργετική επίδραση των πολυφαινόλων που περιέχονται στους ερυθρούς οίνους μελετήθηκε σε ασθενείς με στεφανιαία νόσο. Παρατηρήθηκε ότι η λήψη από ασθενείς εκχυλίσματος από κόκκινα σταφύλια βελτίωσε την ενδοθηλιακή λειτουργία (αγγειοδιαστολή). Η σχετική κλινική έρευνα έγινε στο Αττικό Νοσοκομείο από την ομάδα του καθηγητή κ. Δ. Κρεμαστινού.⁽⁸⁾

• Ο ιατροφιλόσοφος Αφεντούλης αποκαλεί τον οίνον «γάλα των γερόντων».⁽⁷⁾

- Γάλλος ιατρός έγραψε για το κρασί: με λογική χρήση το κρασί είναι για τον οργανισμό και το πνεύμα, ο καλύτερος ορός. Επίσης ότι καθιστά ευκάμπτους τας στεφανιαίας αρτηρίας και αυξάνει τον ρυθμό των παλμών της καρδιάς.⁽⁷⁾
- Ο Παστέρ λέγει ότι το κρασί αναζωογονεί τον εγκέφαλο, ευφραίνει την καρδιά και ξανακουρδίζει τη μηχανή.
- Ο Ασκληπιός λέγει: Η δύναμη των θεών με δυσκολία θα μπορούσε να συγκριθεί με την ωφελιμότητα του κρασιού.
- Διαιτολόγος καθηγητής γράφει: Μία ημέρα χωρίς κρασί είναι μια μέρα χωρίς ήλιο.

B. Αρνητικές επιδράσεις

Πλείστα όσα αναφέρονται από την υπερβολική χρήση του οίνου. Αναφέρουμε μερικά:

- Δεν θα μεθούσε κανένας αν πρώτα έβλεπε τι κάνουν οι μεθυσμένοι.
- Κάθε υπερβολή είναι κακή αλλά η μέθη είναι η χειρότερη.
- Το μεθύσι είναι ένα περίεργο ζευγάρι γυαλιά που σε κάνει να βλέπεις το διάβολο και τα έργα του.
- Στο κρασί έχουν πνιγεί περισσότεροι παρά στη θάλασσα.
- Ο οίνος κάνει το φτωχό πλούσιο στη φαντασία του και τον πλούσιο φτωχό στην πραγματικότητα.⁽⁵⁾ ■

1. Βέκιος Γ., Κούκης Δ., Τσακίρης Α. Το βιβλίο του κρασιού. Από το λυκαυγές της ιστορίας μέχρι σήμερα.

2. Beuray Alain και άλλοι. 1995 Οδηγός Ελληνικών Κρασιών και ούζου.

3. Decharme 1959 Ελληνική Μυθολογία.

4. Ζαγανιάρης Ι. 1949 Οινοποιία

5. Θησαυρός 10.000 Γνωμικών και Αποφθεγμάτων. Πρόλογος – Γενική Επι-

σκόπηση Ν. Βρεττάκος.

6. Κουράκου - Δραγώνα Σταυρούλα 2013. Άμπελος και οίνος στον Αρχαίο Ελληνικό Κόσμο.

7. Λαγούδης Ε.Β. 1962. Τα μυστικά του κρασιού.

8. Χαρουτονιάν Σ., και άλλοι. Οίνος και υγεία. Θετικές επιδράσεις του οίνου στην υγεία του ανθρώπου. Πέντε επιστημονικές έρευνες.

ΝΕΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΡΧΙΔΙΑΚΟΝΟ ΠΟΛΥΚΑΡΠΟ

ΑΡΧΙΕΡΑΤΙΚΟ ΕΠΙΤΡΟΠΟ
ΣΤΗ ΝΑΟΥΣΑ
(ΑΠΟ ΑΝΕΚΔΟΤΟ ΚΩΔΙΚΑ)

Γράφει ο: Παύλος Δ. Πυρινός

Αφορμή για αυτά που γράφω έδωσε η εργασία της κ. Ελένης Μήτσιαλα-Ζεγκίνη. Πράγματι, η κ. Ελένη στην εργασία¹ της αυτή συμπλήρωσε αρκετές και πολύτιμες πληροφορίες για τον Αρχιδιάκονο Πολύκαρπο (βιογραφικά, σπουδές, τις υπηρεσίες που πρόσφερε στην Ελληνική Πρεσβεία της Σόφιας ως βοηθός και αναπληρωτής του Έλληνα αντιπροσώπου στη μικτή επιτροπή της Ελληνο-Βουλγαρικής μετανάστευσης, τις υπηρεσίες που πρόσφερε ως γραμματέας στο «Σύλλογο προς διάσωση των Ελληνικών Γραμμάτων» και κυρίως στη δράση του, μετά την απομάκρυνσή του από τη Νάουσα, στηριζόμενη στο ανέκδοτο αρχείο² και άλλα έγγραφα.

Για τον Αρχιδιάκονο Πολύκαρπο έχουμε πληροφορίες από μια εργασία του ιστορικού κ. Γ. Τουσίμη που δημοσιεύθηκε στο έγκριτο περιοδικό «Νιάουστα»³. Ο Γ. Τουσίμης στηρίζει τις πληροφορίες σε ανέκδοτη ενότητα εγγράφων του Υπουργείου Εξωτερικών, σχετικά με το «Πούπουλο». Σύμφωνα με τα έγγραφα αυτά πρωταγωνιστής της όξυνσης της κοινοτικής διαμάχης «Πούπουλου-Τζορμπατζήδων» θεωρείται ο Αρχιερατικός Επίτροπος Ναούσης ιεροδιάκονος Πολύκαρπος, που είχε καταστεί όργανο των «Τζορμπατζήδων». Η παράνομη συμπεριφορά του, καθώς και άλλα παραπτώματα του Πολύκαρπου, προκάλεσαν την έντονη διαμαρτυρία της κοινότητας, η οποία ζήτησε από το Μητροπολίτη Λουκά την απομάκρυνσή του.

Ακόμη, έχω υπόψη μου τα όσα έγραψε ο κ. Εμμανουήλ Στ. Βαλσαμίδης, αξιόλογος και πολυγραφότατος συγγραφέας της Ναούσης, στο βιβλίο του⁴ και αφορούν τον Αρχιερατικό Επίτροπο Πολύκαρπο.

Προκειμένου να έχουμε καλύτερη εικόνα της προσωπικότητας του Αρχιδιάκονου Πολύκαρπου, παρουσιάζω 19 επιστολές⁵ του Μητροπολίτη Λουκά που αφορούν τον Πολύκαρπο. Οι επιστολές αυτές καταχωρήθηκαν στον 16ο Κώδικα της Ιεράς Μητροπόλεως Βεροίας⁶ (όχι με κανονική χρονολογική σειρά, γιατί ορισμένες επιστολές αντιγράφηκαν στον κώ-

δικα εκ των υστέρων). Οι επιστολές αυτές δίνουν πολλές πληροφορίες για τον αρχιδιάκονο Πολύκαρπο.

Όταν εκλέχτηκε ο Λουκάς Μητροπολίτης Βεροίας, παρέμεινε για λίγες μέρες στην Κωνσταντινούπολη. Στο διάστημα αυτό, από 14 Οκτωβρίου έως 25 Οκτωβρίου 1909, στέλνει τρεις επιστολές στον Αρχιδιάκονο Πολύκαρπο, αφού πρώτα συναντήθηκε με τον προκάτοχό του Απόστολο Χριστοδούλου (1η, 2η και 3η βλέπε: πίνακα επιστολών Νο 5). Από τις επιστολές φαίνεται ότι ο Μητροπολίτης Λουκάς γνώριζε τα συμβαίνοντα στην Κοινότητα Ναούσης. Για το λόγο αυτό κάνει σύσταση στον Αρχιδιάκονο Πολύκαρπο να αναβάλλει τη σύγκληση της Εφορείας και Αντιπροσωπείας έως όταν έλθει στη Βέροια. Ακόμη, δεν εγκρίνει την υπόδειξη του Πολύκαρπου για την απαλλαγή των δύο από τους τρεις εφόρους από τα καθήκοντά τους και πολύ περισσότερο να διαλύσει την εν ενεργεία Αντιπροσωπεία και να δημιουργήσει καθεστώς όχι νόμιμο.

...σύμφωνα με μαρτυρίες πρωταγωνιστής της όξυνσης της κοινοτικής διαμάχης «Πούπουλου-Τζορμπατζήδων» θεωρείται ο Αρχιερατικός Επίτροπος Ναούσης ιεροδιάκονος Πολύκαρπος...

Στην επιστολή της 5ης Φεβρουαρίου 1910, ο Μητροπολίτης Λουκάς εκφράζει προς τον Αρχιερατικό επίτροπο Πολύκαρπο την λύπη του γιατί διαβλέπει διαθέσεις και ενέργειες που αποβλέπουν στην ανατροπή των νομίμως εκλεγμένων επιτρόπων και Δημογερόντων, παρ' ότι του συνέστησε την πιστή των διατάξεων του κανονισμού τήρηση. Αντίθετα επεδίωξε την ανατροπή των νομίμως εκλεγμένων με κινήματα οχλαγωγικά κ.ά. Συστήνει την στήριξη των νομίμως γενομένων εκλογών και την παύση των εκνόμων κινήματων. Σε διαφορετική περίπτωση να παραιτηθεί από τη θέση Αρχιερατικού επιτρόπου.

Αδιαφορώντας για τις συστάσεις του Μητροπολίτη, ο Πολύκαρπος προβαίνει σε απειλές εναντίον φιλήσυχων ευσεβών χριστιανών

Για πολλοστή φορά συνιστά ο Μητροπολίτης Λουκάς στον Πολύκαρπο να απέχει στο να εργάζεται κομματικά και σε διαφορετική περίπτωση θα προβεί σε παραδειγματική τιμωρία του (επιστολή 19ης Φεβρουαρίου 1910. Πηγές- βοηθήματα Νο 7).

Με την επιστολή (24 Φεβρουαρίου 1910) ο Μητροπολίτης Λουκάς τον απάλλαξε από τα καθήκοντά του, γιατί εξακολουθούσε να εργάζεται κομματικά, προκαλών έριδες και κινήματα έκνομα μεταξύ φιλήσυχων Ναουσαίων. Επίσης, τον διατάσσει να παραδώσει αρχεία- λογαριασμούς στον Αρχιμανδρίτη Αθανάσιο και να

1. Ελένη Μήτσιαλα-Ζεγκίνη, Ποιοι ήταν ο Ιεροδιάκονος Πολύκαρπος, «Νιάουστα», Αρ. τεύχους 159, σσ.20-25

2. Ανέκδοτο Αρχείο Παναγιώτη Δημητριάδη (Εταιρία Μελέτης Ίμβρου και Τενέδου), «Νιάουστα» αριθ. Τεύχους 159, σ, 25 πρώτη υποσημείωση Βιβλιογραφία

3. Γεωργίου Τουσίμη, Εκκλησία και Πούπουλο, Ο ρόλος του Ιεροδιάκονου Πολύκαρπου στη διαμάχη Λαϊκού Συνδέσμου (Πούπουλο)- Τζορμπατζήδων, αριθ. Τεύχους 69 σσ.168-172

4. Εμμ Βαλσαμίδης, Νάουσα 1906-1922, Α' Μέρος, Νάουσα 2015 (σσ. 33, 37,

81, 121, 139, 141, 151, 153, 178-179 181 και 211)

5. Πίνακας Επιστολών Μητροπολίτη Λουκά

6. Κώδικας 16ος «Επαρχιακής Αλληλογραφίας επί Μητροπολίτη Κοσμά Ευμορφόπουλου από Δρύϊνουπόλεως. Εν Βεροία τη 15 Μαΐου 1892». Έχει διαστάσεις 27X41,50 ύψος, διατηρείται σε καλή κατάσταση και έχει 297 σελίδες. Περιέχει πολλές πληροφορίες από την εποχιακή αλληλογραφία των Μητροπολιτών Κοσμά, Κωστάντιον Α', Λουκά Β' και Καλλινίκου Α'. Καλύπτει χρονολογικά τα έτη 1892-1923.

αναχωρήσει. Ειδοποίησε για το γεγονός αυτό Αντιπροσωπεία-Δημογεροντία (Επιστολή 24 Φεβρουαρίου 1910. Πηγές - Βοηθήματα Νο 9).

Ο Μητροπολίτης Λουκάς, σε απάντηση επιστολής του Καϊμακάμη Βεροίας (3 Μαρτίου 1910), γράφει: «*τα αίτια του αναβρασμού υπέρ του παυθέντος Πολυκάρπου δεν είναι η παύση ενός επιτρόπου, αλλά η ματαιώση πράξεων αυτού και μερικών φίλων του αντικειμένων στις διατάξεις του Κανονισμού της Κοινότητας*».

Αρνήθηκε ο παυθείς Πολύκαρπος να παραδώσει την υπηρεσία και να αναχωρήσει, εξακολουθώντας να υποκινεί τους φίλους του σε ταραχές. Η ευθύνη των ταραχών ανήκει στον Πολύκαρπο και τους φίλους του. (Απάντηση σε επιστολή Καϊμακάμη Βεροίας, 6η Μαρτίου 1910, πηγές-βοηθήματα Νο12).

Ο Μητροπολίτης Λουκάς σε επιστολή του στο Νομόρχη Θεσσαλονίκης δηλώνει ότι παύθηκε (23/2/1910) ο ιεροδιάκονος Πολύκαρπος για να «*παύσουν οι ταραχές στην Κοινότητα Ναούσης και ζήτησε την απομάκρυνση του απειθούντος φιλοταράχου προς καθήσυχαση*» (Επιστολή 8 Μαρτίου 1910, Πηγές-βοηθήματα Νο 13).

Τελικά, ο ιεροδιάκονος Πολύκαρπος αναχώρησε, χωρίς να παραδώσει αρχεία και λογαριασμούς. Αυτό γνωστοποιήθηκε στο παπα-Νεόφυτο, αρχιερατικό επίτροπο στη Νάουσα, από τον Μητροπολίτη Λουκά με γράμμα, στις 2 Μαΐου 1910, Πηγές-βοηθήματα Νο 17). Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα δύο τηλεγραφήματα και οι δύο επιστολές του Μητροπολίτη Λουκά προς τον Οικουμενικό Πατριάρχη Ιωακείμ.

Στις 17 Μαρτίου 1910 ο Βεροίας Λουκάς τηλεγραφικώς αναφέρει ότι στις 23/2/1910 απάλλαξε τον διάκονο Πολύκαρπο από τα καθήκοντα του

Ο Παναγιώτης Δημητριάδης με τη γυναίκα του στη γέφυρα των Στουμπάνων στη Νάουσα το 1946

αρχιερατικού επιτρόπου για: πράξεις που αντίκεινται στον Κανονισμό της Κοινότητας Ναούσης, απείθεια, πρόκληση ταραχών μεταξύ των χριστιανών Ναούσης κ.ά. και ζητά διαταγήν Σεβαστής Κεντρικής Κυβερνήσεως που να εντέλλεται την απομάκρυνση του διακόνου Πολυκάρπου από τη Μητρόπολη προς στήριξη προνομίου Εκκλησίας και παύση ταραχών (επιστολή 17ης Μαρτίου 1910, πηγές-βοηθήματα Νο 15, σελ. κώδ. 138). Στο αίτημα αυτό του Μητροπολίτη Λουκά το Πατριαρχείο ζητά διασαφηνική έκθεση για τους λόγους παύσης του επιτρόπου Πολύκαρπου.

Στις 20 Μαρτίου 1910, ο Μητροπολίτης Λουκάς έστειλε νέο διασαφηνικό τηλεγράφημα στο Πατριαρχείο για τους λόγους παύσης του ιεροδιακόνου Πολύκαρπου (Νο τηλεγραφήματος 16, σ.σ. 159-162)

Σύμφωνα με το μακροσκελέστατο αυτό τηλεγράφημα, αιτίες παύσης του ιεροδιακόνου Πολύκαρπου, όπως διασαφηνικά διατυπώνονται, είναι:

1. Οι κάτοικοι της Ναούσης ήταν δι-

ηρημένοι σε δύο αντίπαλα κόμματα. Ο Αρχιδιάκονος Πολύδωρος ήταν αρχηγός του ενός κόμματος που τον πλήρωνε πλουσιοπάροχα για να καταδιώκει το έτερο κόμμα του λαού.

2. Ένεκα της κομματικής του εν Ναούση δράσης του, οι κατά τον κανονισμόν εν ενεργεία αντιπρόσωποι, μη αποδεχόμενοι τον Πολύκαρπον ως επίτροπον, δια πρακτικού, ύστερα από συνεδρίαση, διέκοψαν κάθε συνεργασία μαζί του.

3. Αιτίες της διαφοράς των δύο κομμάτων τα κοινοτικά παρακρατούμενα χρήματα από ορισμένους προκρίτους που απαιτούσαν τα εν ενεργεία νομίμως υφιστάμενα κοινοτικά σωματεία. Ενώ υποσχέθηκαν ότι θα επιστρέψουν τα χρήματα, όλα έμειναν στα λόγια. Αντί της επιστροφής των χρημάτων διαπραξιοκοπημάτων πολέμησαν και κατεδίωξαν τους αντιπροσώπους του λαού. Αρχηγός, δυστυχώς, αυτής της παράταξης ήταν ο Αρχιδιάκονος Πολύκαρπος, ο οποίος προσπάθησε με κάθε μέσο να υποστηρίξει έκνομα κινήματα των

Ο ιεροδιάκονος
Πολύκαρπος
(Παναγιώτης
Δημητριάδης)

μισθούντων αυτόν φίλων του για να ανατρέψει τους νομίμως εκλεγέντας στα κοινοτικά Σωματεία.

4. Προέβη σε απειλές εναντίον του επιτρόπου της εκκλησίας Αγίου Γεωργίου Αναστασίου Μπίλη, στη Μητρόπολη Ναούσης, παρόντων και οργάνων του και μη μπορώντας να λάβει την ζητούμενη παραίτηση, χωρίς απόφαση των αρμοδίων οργάνων, έδωσε τον επίτροπον Αναστάσιο Μπίλη από το παγκάρι διά της αστυνομίας και αντί αυτού διόρισε άλλον, φίλα προσκείμενο στην παράταξη που υποστήριζε.

5. Στην προτροπή του μητροπολίτη περί διορθώσεως της γενομένης αυθαιρέτου παύσεως του Αναστασίου Μπίλη, καμιά προσοχή δεν έδωσε ο Πολύκαρπος. Τους αντιπροσώπους της Κοινότητας Ναούσης που πήγαν στη Μητρόπολη για συγκρότηση συνεδρίας προς επανόρθωση της αυθαίρετου παύσεως του επιτρόπου Αναστασίου Μπίλη, κακώς έδωσε από τη Μητρόπολη λέγοντας πολλά εναντίον τους.

6. Αποτέλεσμα της διαγωγής του αυτής ήταν: Όλα τα σωματεία της Κοινότητας Ναούσης τηλεγραφικά και με αναφορές να διαμαρτυρηθούν στη Μητρόπολη Βεροίας. Για το λόγο αυτό την 23/2/1910 απάλλαξε τον Πολύκαρπο από τα καθήκοντα του Επιτρόπου και να διέταξε να παραδόσει στον εξαρχικώς αποσταλέντα στη Νάουσα Πρωτόπαπα-Χ' Ιωάννη τα αρχεία και τους λογαριασμούς. Αντί αυτών απείλησε τη ζωή του με ενόπλους.

7. Ζήτησε την επέμβαση του Καϊμακάμη Βεροίας να απομακρύνει τον εν λόγω επίτροπο. Δυστυχώς όμως ο Καϊμακάμης αντί να απομακρύνει τον Πολύκαρπο, αφού πήρε τηλεγράφημα φίλων Πατρικών του παυθέντος, πήγε στη Νάουσα και ενθάρρυνε τον Πολύκαρπο και τους φίλους του, οι οποίοι, υποδείξει του εν λόγω κληρικού, προέβησαν σε αξιόποινες πράξεις, εκβιάσαντες την πόρτα της εκκλησίας Αγίου Μηνά, μπήκαν σ' αυτήν και σφράγισαν το παγκάρι. Το γεγονός αυτό οδήγησε την αστυνομία να παραπέμψει τους δράστες σε

ανάκριση και σε ποινικά δικαστήρια.

8. Ο λαός της Νάουσας καταπιέζονταν από αυτούς που φύλαγαν τα εργοστάσια των πλουσίων, τους ενόπλους τουρκοαλβανούς, που περιφέρονταν στους δρόμους και απειλούσαν το λαό. Τόσο εξερέθισαν το λαό, ώστε, αφού συγκεντρώθηκαν στο Νηπιαγωγείο, επέμειναν να επιτεθούν στη φυλαττόμενη από οπλοφόρους Μητρόπολη Ναούσης και να εκδιώξουν τον Πολύκαρπο. Με πολλή δυσκολία συγκρατήθηκε ο λαός, επειδή επικράτησαν ωριμότερες σκέψεις και ο κίνδυνος μεγάλων κακών αποφεύχθηκε.

9. Δια τους ανωτέρω λόγους ο Μητροπολίτης Λουκάς έπαυσε τον εν Ναούση επίτροπό του Πολύκαρπο, γιατί εργαζόταν κομματικά και προκάλεσε ταραχές μεταξύ των Χριστιανών προς μεγάλη ζημία τιμαλφών εκκλησιαστικών και εθνικών συμφερόντων και

10. Ζητεί με την ταπεινή αίτησή του (με τηλεγράφημα) την ανάγκη να απομακρυνθεί από τη Νάουσα ο Πολύκαρπος «ίνα μήτε χείρον αυτό και τη Κοινότητι Ναούσης γένηται». Βέροια 20 Μαρτίου 1910 (Βλέπε: Πηγές- Βοηθήματα, αριθ. 16, σς, 159-162 του κώδικα 16).

Πέρα από τα τηλεγραφήματα που έστειλε ο Μητροπολίτης Λουκάς στο Πατριαρχείο, στέλνει, στις 3/5/1910, επιστολή (No 18, σ.σ. 181-182) με την οποία αναφέρει ότι:

Ο Ιεροδιάκονος Πολύκαρπος παραμένει στη Νάουσα και φυλάσσεται από οπλοφόρους τουρκαλβανούς. Διενεργεί, με ακατανόμαστους τρόπους εξεγέρσεις στους φιλήσυχους χριστιανούς της πόλεως Ναούσης και των χωριών ενάντια της Μητροπόλης. Εκτός από όσα σας ανέφερα στο τηλεγράφημά μου (20 Μαρτίου 1910), σας αναφέρω και τα εξής:

«...Στις 28 Απριλίου 1910 ένας από τους υποστηρικτές του Ιεροδιάκονου Πολύκαρπου, ο Ζαφείριος Λόγγος, που τον συνόδευαν δύο ένοπλοι τουρκαλβανοί, έστησαν καρτέρι, κοντά στη σχολή Αρρένων Ναούσης, και επιτέθηκαν κατά του Σταύρου Χωνού, διαπρεπούς διδασκάλου, ο οποίος με πολλή δυσκολία κατόρθωσε να διαφύγει από τα χέρια τους.

Το γεγονός αυτό κοινολογηθέν προκάλεσε αλγεινή εντύπωση, που οι πάντες διερωτώντο την αιτία που το Πατριαρχείο ανέχεται να παραμένει ακόμη στη Νάουσα ο ταραχοποιός κληρικός, απειλώντας την ησυχία και τη ζωή των κατοίκων.

Προκειμένου να μη συμβούν δυσάρεστα μεταξύ των Χριστιανών Ναούσης, επαναλαμβάνω την παράκλησή μου περί άμεσης απομάκρυνσης του ειρηνένου ταραχοποιού κληρικού, γιατί αδυνατώ πλέον να περιστείλω την δικαίαν αγανάκτηση των νομίμων Σωματείων και του λαού που θέλουν να προβούν σε αντιδικία...» (σελ. κώδικος 181-182).

Στις 12-5-1910 ο μητροπολίτης Λουκάς, σε νέα επιστολή προς το Πατριαρχείο, αναφέρει τα εξής:

Όταν ο Νομάρχης Θεσσαλονίκης έμαθε την δολοφονική απόπειρα κατά του διδασκάλου Σταύρου Χωνού, ήρθε στη Νάουσα (30-4-1910) και προσκάλεσε στο εκεί δικαστήριο τον ιεροδιάκονο Πολύκαρπο και τον διέταξε να εγκαταλείψει εντός οκτώ ημερών τη Νάουσα, αφού πρώτα παραδώσει τα αρχεία και τους λογαριασμούς. Δεν δέχθηκε τις προφάσεις του Πολύκαρπου ότι παραμένει ιεροκήρυκας και έχει να παίρνει χρήματα.

Ο επίτροπός μου Νεόφυτος και η Δημογεροντία κατ' επανάληψη ζήτησαν την παράδοση των αρχείων και των λογαριασμών, αλλά ο ιεροδιάκονος Πολύκαρπος αρνιόταν λέγοντας «Πρώτα θα φύγη κακώς ο Βερόιας και έπειτα βλέπω».

Όμως λαθραία στις 7 Μαΐου αναχώρησε ο Πολύκαρπος, αφού παρέδωσε τα κλειδιά της Μητροπόλεως σε δύο

φίλους του.

Ο ιεροδιάκονος Πολύκαρπος στη Θεσσαλονίκη, όπου κατέφυγε, συνέχισε «...το φίλον αυτό έργον των συκοφαντιών και ραδιουργιών εξήγειρε και πάλιν δύο των φίλων αυτού Ναουσαίων τους κ. Γ. Ντουρπάλην και Γ. Σαμαράν ίνα συντονώτερον ενεργήσωσι την εκ Βεροίας απομάκρυνσίν μου.... οι διαληφθέντες επί τούτω εκ Θεσσαλονίκης ενταύθα παραγενόμενοι επί δύο ημέρας και νύκτας μέσω φίλων των Οθωμανών και Χριστιανών, συγγενών και συνεταιρών εμπορικώς επεδίωξαν την υπογραφήν τηλεγραφήματος την εμήν αλλαγού μετάθεσιν...»

Χαρακτήρισε τον ιεροδιάκονον Πολύκαρπο «κομματάρχη μερικών πλουσίων αντί πάσης θυσίας την ποδοπάτηση του

...χαρακτήρισε τον ιεροδιάκονον Πολύκαρπο κομματάρχη μερικών πλουσίων αντί πάσης θυσίας την ποδοπάτηση του εν ισχύ Κανονισμού της Ναούσης...

εν ισχύ Κανονισμού της Ναούσης και των βάσει του κανονισμού εκλεγμένων Δημογερόντων, εφόρων και επιτρόπων ιερών εκκλησιών, που είχαν την πλειοψηφία του λαού (σσ. Κώδικος 16, 186-187).

Παρουσίασα περιληπτικά τα όσα γράφτηκαν για τον Αρχιδιάκονο Πολύκαρπο, Αρχιερατικό Επίτροπο Ναούσης από τους: Γ. Τουσίμη, κ. Εμμανουήλ Στ. Βαλσαμίδα, την κυρία Ελένη Μήτσαλα Ζεγκίνη και το γράφοντα με τις πηγές που διέθεταν. Επιγραμματικά παρουσιάζω τις πληροφορίες και τους χαρακτηρισμούς που αποδίδονται στον Αρχιδιάκονο Πολύκαρπο, σύμφωνα με τις πηγές τους.

Γ. Τουσίμης

1. Πρωταγωνιστής της όξυνσης Κοινοτικής διαμάχης «Πούπουλο- Τζομπατζήδων». 2. Όργανο των Τζορμπατζήδων. 3. Παράνομες συμπεριφορές.

Εμμ. Στ. Βαλσαμίδης

1. Ο Πολύκαρπος ήταν άνθρωπος των Τζομπατζήδων. 2. Κομματικά εμπαθής. 3. Εκβιαστής. 4. Άνθρωπος που δεν σέβεται τους συνανθρώπους του. 5. Υπεύθυνος για την έκρυθμη κατάσταση των Κοινοτικών πραγμάτων. 6. Δεν είναι συνεργάσιμος. 7. Συκοφάντης.

Παύλος Δ. Πυρινός

1. Ο Αρχιδιάκονος Πολύκαρπος επεδίωξε την ανατροπή των νομίμων εκλεγέντων με κινήματα οχλαγωγικά κ.ά. 2. Προέβη σε απειλές εναντίον φιλήσυχων ευσεβών χριστιανών. 3. Κατηγορήθηκε για ανυπακοή. 4. Εργάστηκε κομματικά και προκάλεσε έριδες και κινήματα έκνομα μεταξύ των φιλήσυχων Ναουσαίων. 5. Δεν σέβονταν τους θεσμούς. 6. Ταραχοποιός. 7. Ήταν αρχηγός ενός κόμματος που τον πλήρωνε πλουσιοπάροχα για να καταδιώκει το έτερο κόμμα του λαού. 8. Δεν ήταν συνεργάσιμος. 9. Απειλούσε τους επιτρόπους της Εκκλησίας Αγίου Γεωργίου. 10. Ήταν συκοφάντης και ραδιούργος. 11. Η διαγωγή του προς τα Σωματεία της Νάουσας δεν ήταν η πρέπουσα.

Ελένη Μήτσαλα- Ζεγκίνη

1. Στη σύντομη αναδρομή της ζωής και της δράσης του Ιεροδιάκονου Πολύκαρπου μας παρουσιάζει νέες πληροφορίες, χαρακτηρισμούς και μια νέα αναθεωρημένη εικόνα για την προσωπικότητά του. 2. Γράφει: «ο βίος και τα έργα του ανδρός δεν αξίζουν την αλγεινή εντύπωση που άφησε, σύμφωνα με τα γραφόμενα, το πέρασμά

του από τη Νάουσα». 3. Μεγάλη ήταν η εκτίμηση του Ιεράρχη Αποστόλου Βεροίας (μετέπειτα Σερρών) προς το νεαρό Ιεροδιάκονο Πολύκαρπο. 4. Ήταν ο Ιεροδιάκονος Πολύκαρπος, σύμφωνα με τα άτομα που τον γνώρισαν, άνθρωπος ήπιος, μελίχιος, τίμιος, ειλικρινής, φιλόπατρις και καθόλου φιλοχρήματος. Δεν ήταν του χαρακτήρα του να εμπλέκεται σε έριδες. 5. Οι αιτιάσεις εναντίον του προέρχονται από την αντίπαλη κομματική μερίδα. 6. Για το άρθρο του ερευνητή Γ. Τουσίμη, στο σχετικό με τον Ιεροδιάκονο Πολύκαρπο, γράφει «αλλά και κάποια άλλα στοιχεία που παραθέτει δεν είναι ακριβή» (σ. 24 στήλη 3η του άρθρου της).

Στη σύντομη αυτή αναδρομή της ζωής και δράσης του Ιεροδιάκονου Πολύκαρπου, έχουμε νέες (εκτός από τις παλιές) πληροφορίες και χαρακτηρισμούς για την προσωπικότητά του. Στις απόψεις που εκφράζονται για τον Ιερ. Πολύκαρπο, που βρίσκεται η αλήθεια; Είναι αμφιλεγόμενη προσωπικότητα; Μήπως μετά την απομάκρυνσή του από τη Νάουσα άλλαξε συμπεριφορά; Μήπως ορισμένα στοιχεία-πληροφορίες που βρίσκονται μέσα στο «Ανέκδοτο Αρχείο της Εταιρία Μελέτης Ίμβρου και Τενέδου, και αφορούν τον Ιερ. Πολύκαρπο είναι χακλευμένα, σύμφωνα με τις επιθυμίες του; Γιατί αποσχηματίστηκε; Και τέλος γιατί δεν τον υποστήριξε (κρυφά ή φανερά) ο μητροπολίτης Βεροίας Απόστολος και μετέπειτα Σερρών, αν άδικα τον κατηγορήσε ο Μητροπολίτης Βεροίας Λουκάς.⁷

Κατά την ταπεινή μου γνώμη, η περίπτωση του Ιεροδ. Πολύκαρπου πρέ-

πει να εξετασθεί από ειδικούς (Ναουσαίους συγγραφείς) και τέτοιους έχει πολλούς η Νάουσα. Στη διάθεσή τους το φωτοτυπημένο αρχείο, το σχετικό με τον Ιεροδιάκονο Πολύκαρπο.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΛΟΥΚΑ

1. Τω ιερολογιωτάτω αρχιδ. κ. Πολυκάρπω, ημετέρω εν Ναούση Επιτρόπω, Εν Κωνσταντινουπόλει τη 14 Οκτωβρίου 1909, σ. 211
2. Τω οσιολογιωτάτω Αρχιδ. Πολυκάρπω, ημετέρω εν Ναούση Επιτρόπω, Εν Κωνσταντινουπόλει τη 14 Οκτωβρίου 1909, σ. 212
3. Τω ιερολογιωτάτω αρχιδ. Πολυκάρπω, ημετέρω εν Ναούση Επιτρόπω, Εν Κωνσταντινουπόλει τη 25 Οκτωβρίου 1909 σ. 212 (και όχι όπως γράφει λανθασμένα κατά την αντιγραφή Εν Βεροία 25 Οκτωβρίου 1910)
4. Τω πανοσιωτάτω αρχιδ. κ. Πολυκάρπω, ημετέρω εν Ναούση Επιτρόπω, Εν Βεροία 17 Δεκεμβρίου 1909 σ. 218
5. Τω πανοσιωτάτω αρχιδ. κ. Πολυκάρπω, ημετέρω εν Ναούση Επιτρόπω, Εν Βεροία 23 Δεκεμβρίου 1909 σ. 219
6. Τω πανοσιωτάτω αρχιδ. κ. Πολυκάρπω, ημετέρω εν Ναούση Επιτρόπω, Εν Βεροία 5 Φεβρουαρίου 1910 σ. 137
7. Τω πανοσιωτάτω αρχιδ. κ. Πολυκάρπω, ημετέρω εν Ναούση Επιτρόπω, Εν Βεροία 19 Φεβρουαρίου 1910, σ. 143
8. Αρχιερατ. Επίτροπον Πολύκαρπον, εις Νάουσαν, Εν Βεροία τη 22 Φεβρουαρίου 1910, σ. 143
9. Τω οσιολογιωτάτω αρχιδιακόνω κ. Πολυκάρπω, Εν Βεροία τη 24 Φεβρουαρίου 1910, σ. 145
10. Τω ευλαβεστάτω εν ιερεύσι και Οικο-

νόμω κ. Αθανασίω, ημετέρω εν Ναούση Επιτρόπω και τους αξιοτίμους κκ. αντιπροσώπους και Δημογέρονσι της πόλεως Ναούσης, Εν Βεροία τη 27 Φεβρουαρίου 1910, σσ. 145-146

11. Τοις ευλαβεστάτοις εν ιερεύσι Οικονόμω παπα-Αθανασίω, ημετέρω εν Ναούση επιτρόπω, Χατζή παπα-Ιωάννη, ημετέρω εξάρχω και τοις τιμιωτάτοις της πόλεως Ναούσης, Εν Βεροία τη 27 Φεβρουαρίου 1910, σ. 147

12. Τω ενδοξοτάτω Καϊμακάμη Βεροίας, Εν Βεροία τη 6 Μαρτίου 1910, σ.σ. 151-152

13. Τω εξοχοτάτω Νομάρχη Θεσσαλονίκης, Εν Βεροία 8 Μαρτίου 1910, σ. 154

14. Ενδοξοτάτω Καϊμακάμη Βεροίας, Εν Βεροία τη 16 Μαρτίου 1910 σ.σ. 157-158

15. Οικουμενικόν Πατριάρχην Ιωακείμ εις Κωνσταντινούπολιν, Εν Βεροία τη 17 Μαρτίου 1910

Ο Βεροίας Λουκάς σ. 138,

16. Έκθεσις Διασαφητική του από 17 τ.μ. τηλεγραφήματος περί παύσεως του εν Ναούση επιτρόπου Ιεροδιακόνου Πολυκάρπου, Εν Βεροία τη 20 Μαρτίου 1910, σ.σ. 159-162

17. Τω Νεοφύτω αρχιερατικώ εν Ναούση Επιτρόπω, Εν Βεροία τη 2 Μαΐου 1910,

18. Παναγιώτατε Δέσποτα, 3 Μαΐου 1910, σ.σ. 181-182

19. Παναγιώτατε Δέσποτα, Εν Βεροία τη 21 Ιουλίου 1910, σ.σ. 186-187

Από τις παραπάνω επιστολές, αυτές απευθύνονται: 9 στον Αρχιδιάκονο Πολύκαρπο, 4 στο Οικουμενικό Πατριαρχείο, 2 στον Οικονόμο Αθανάσιο, 2 στον Καϊμακάμη Βεροίας, 1 στον Νομάρχη Θεσσαλονίκης, 1 στον Νεόφυτο, Αρχιερατικό επίτροπο Ναούσης. ■

Μολονότι η παραμονή του μητροπολίτου Λουκά στη Μητρόπολη Βεροίας ήταν μικρής διάρκειας, η προσφορά του ήταν μεγάλη βλέπε: Εμμ Στ. Βαλσαμίδη, Νάουσα 1906-1922, Α' μέρος, Νάουσα 2015 σ. 139. Ο Μητροπολίτης Λουκάς είναι μια τρανή απόδειξη για όσους άκριτα κατηγορούν την εκκλησία ότι συνεργάστηκε με τους Τζορμπατζήδες.

Η «ΠΟΛΙΤΕΙΑ» ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΤΣΕΧΟΥ

«Με ποια μέτρα και σταθμά Σε ανακηρύττουν μέγα ποιητή Σημαντικό επίσης...» Ήταν καβάλα στο ποδήλατο Ξηρός καλαμιώνας Στενό σοκάκι άτιμο «Με μέτρα και σταθμά Που εσύ δεν έχεις» ούτε βήχα (Ηλίας Τσέχος, 'Η ανακήρυξη της ανεξαρτησίας Μην πω τίποτε άλλο').

Γράφει ο
Σίμος Ανδρονίδης
Υπ. Διδάκτωρ Πολιτικών Επιστημών Α.Π.Θ.

«Ματώνουν οι μάχες που δεν δώσαμε Τον χρόνο άκου τον καλά, μαθαίνει Προς νότο θάλασσες, ανατολάς ψαρεύουν! Η κάπαρη, δείχτης αλατιού, ούριος Παλίρροιες γιορτές, νεροξεμαλλιασμένες, Εξαγγελίας φούρλας: πάστρα χορεύουν τα νησιά Πα-

ραμύθι πως τα κάστρα δεν γέρνουν στο φως Ανεμοστρόβιλοι γύροι θανάτων λόγοι Φανάρια θυέλλης οι συμπάθειες Δεν έχει λόγους η καρδιά, χτυπά».¹

«πόσες βροχές πέρασαν κάθε αρχίνημα κι ένα – τους τέλος πίσω απ' τα παράθυρα

από τον κόσμο πίσω τώρα αμέτοχος κοιτω τις αλλαγές επέστρεψες «κι άλλαξα» είπες πόσες βροχές πέρασαν κι έπλυναν τα μαλλιά- μου κάτω από κρέμοντα αντίο τούτη την εποχή αυτές τις μέρες ζω αναπολώντας πόσες βροχές πέρασα!». ²

«Χόρευαν σπουδαία οι Έλληνες Τα ωραιότερα κοστούμια φορώντας Στις μέρες μας θρηνούν Καθημερινά φορέματα Πρόχειρες μόδες Άκαρδα αίματα συλλόγων Και μεθαυριανά με ορούς Αυλές των σπιτιών, πλατείες Δίχως χορούς Η ψυχή μου πονά θέσμια Λαϊκούς οργανοπαίχτες Καλοχορευτές, Χόρευαν σπουδαία οι Έλληνες Τα ωραιότερα λάθη φορώντας». ³

«Ναι ή Όχι Η ζωή επανάληψη Δεν αγαπώ τις επαναλήψεις Πίνω τον καφέ πικρό Όπως πικρή είναι η ζωή Μη σας γελά η ζάχαρη Η μάνα μου λέει-έλεγε «Δεν είναι πικρή η ζωή Μικρή είναι». ⁴

«Σε αγκάλιασα Όταν ο ουρανός Τηλεόρασης Άνοιξε Φιλί στο Περίστροφο Κι έφαγες Μούρα Πάλι σαν Παλιοχαμούρα Σφαίρα Νυμφαία». ⁵

«Έλιωσε η ώρα που γέλασα και σε κέρασα οίνο και άρτο». ⁶

«τα πάθη που φοράς (και τάχα τα γνωρίζεις) Άγγελε Μιχαήλ Ευθήμη Γιώργη Ευτυχία σ' αυτό το σώμα μας της ποίησης φανερωμένα είναι». ⁷

- ΑΝΑΛΥΣΗ -

Η ιδιαιτερότητα της «Πολιτείας» του Ηλία Τσέχου

Εισαγωγικά, ο Ηλίας Τσέχος συγκροτεί ένα γίνεσθαι ζωτικό, οικείο, ένα γίνεσθαι που φέρει το βάρος της μαρτυρίας, ατομικής-συλλογικής, της ποιητικής απόδοσης, όχι ευθυνών αλλά προσδιοριστικών στοιχείων: μία νίκη που φέρει το δυνητικό βάρος της ήττας, τον χρόνο που «άκου τον καλά, μαθαίνει». «Μαθαίνει» να ενσωματώνεται στο σώμα, στο χώρο, να καθίσταται έννοια σχετική, σχεδόν σωματική, να «διαπερνά» τις βεβαιότητες. Στο ποιητικό σύμπαν του Ηλία Τσέχου ο χρόνος πυκνώνει, παραλληλίζεται με μία κίνηση αντίστροφη, συμπυκνώνει διφυή χαρακτηριστικά: σωματική αλλαγή & παρηγορία για αυτό που δεν ήρθε και εξέβαλλε του πεδίου, μαθητεία πάνω στις στιγμές-συμβάντα, «μαθητεία» της ίδιας της μνήμης. Ο ποιητής

«θρυμματίζει» και από-δομεί όπως και ο χρόνος, διεισδυτικά και βαθιά: «Ματώνουν οι μάχες που δεν δώσαμε» αναφέρει..

Όταν η λέξη-ποίηση «στέκει» μετέωρη, όχι για να γεμίσει τα διάκενα, αλλά για να τα αναδείξει και να τα αποκρυσταλλώσει ως τμήμα ενός μη εξακολουθητικού βίου, που περιλαμβάνει διάκενα ωσάν χάσματα μνήμης & ζωής, αναβολές, ματαιώσεις, το αίμα ως συνθήκη (ως μύθο δύναται να αναφέρουμε) αλλά και ως διάστικτο, προσωπικό και συλλογικό τραύμα.. Και βήμα-βήμα προς την εναρμόνιση με την πρωταρχική ανθρώπινη κατάσταση, ο ποιητής συγκροτεί τη δική του υποκειμενοποίηση: «Δεν έχει λόγους η καρδιά, χτυπά», φυσικά, ζωτικά, απολύτως ανθρώπινα, δείκτης της ανθρώπινης-σωματικής φθοράς αλλά και 'μορφή' καθημερινής 'αναγέννησης' άνευ λόγων, όπως γράφει ο ποιητής, και, κάποιες φορές, άνευ στοχεύσεων. Και ο μη-λόγος (μη στόχευση) «μετασχηματίζεται» σε δι-ιστορικό σημείο, στο σημείο ακριβώς που συνυφαίνει πορείες, εκεί όπου η δυναμική του, παράδοξα, έγκειται στο λόγο και στην ηθελημένη 'αυτοπαγίδευση' στις σημάνσεις της ποίησης.

Που είναι φυσικότητα, και μη λόγος που όμως, κινεί... Ο μη ταυτοτικός λόγος γίνεται ή είναι λόγος της ποίησης, της ποίησης που προκαλεί & προσκαλεί σε μία μάχη διά των λέξεων και των εννοιολογικών τους πλαισίων.

Στων «θανάτων τους λόγους», στην αποτύπωση της ταυτότητας εντός ποίησης, στις «παλirroies», στις «γιορτές» νεροξεμαλλισμένες, ο Ηλίας Τσέχος μετέρχεται της μεθόδου της ανάδυσης, της «ενσάρκωσης» του συνεχούς και του ασυνεχούς, με τον ρυθμό ενός χορευτή που κινείται και αλλάζει πορεία.. Η πολιτεία του, η ποιητική του 'πολιτεία' είναι η «πατρίδα» του, το πεδίο όπου θα εκδιπλώσει τακτικές και μάχες, με τον ίδιο τον εαυτό και μη. Επρόκειτο για μία 'πολιτεία' της διεύρυνσης, της κατανομής αρμοδιοτήτων και «όπλων» στον αναγνώστη: αφέσου και γνώρισε. Ψηλάφησε το χώρο για να δράσεις.

Ο ποιητής συγκροτεί την ταυτότητα του εν κινήσει, υποσκάπτει θελήσεις, επιδίδεται

...η ποιητική του πολιτεία είναι η «πατρίδα» του, το πεδίο όπου θα εκδιπλώσει τακτικές και μάχες, με τον ίδιο τον εαυτό και μη...

Ο ποιητής στη βιβλιοθήκη του Γιαννακοχωρίου που φέρει το όνομά του.

**...η «πολιτεία»
του ποιητή δι-
αμέσου λαθών,
της διεύρυνσης
στο ατελεύτη-
το, σε αυτό που
ενσκήπτει στο
χώρο ως δράση
και ιστορία...**

στην κοινωνική παρατήρηση, κατασκευάζει-δομεί παίγνια: με τον εαυτό του, με τους άλλους, με τις πολύσημες μνήμες της ζωής στην πόλη (που είναι η διακλάδωση & η ανταλλαγή, το μεταίχμιο μεταξύ ατομικότητας και συλλογικότητας) και της επιστροφής στο Γιαννακχώρι, το οποίο λειτουργεί και ως τόπος αναπαραγωγής της προσωπικής-ποιητικής του φοράς: ποίηση ως αντεστραμμένο είδωλο των «χαμένων» από την καθημερινή ροή του χρόνου, υπάρξεων. Και με αυτό τον τρόπο η ποιητική του φωνή καθίσταται «παράγων» μίας ιδιαίτερης «πανουργίας», ήτοι της «εκτόξευσης» «απειθάρχητων» λέξεων, ακριβώς στο βαθμό που «απειθάρχητη» καθίσταται η ιστορία και η επιτάχυνση της..

Με μία ποιητική πολυσυλλεκτικότητα άμεση, ο ποιητής «είναι» ο μύθος και η αλήθεια μαζί, ο έρωτας και η τελική του επίθεση, σχετίζεται με την μάνα η οποία, και εντός φυσικής απώλειας, «μετασχηματίζεται» σε ενεργητικότητα, σε λόγο που αρθρώνεται με την ποίηση. Η ποίηση διευρύνεται συνεχώς, προσλαμβάνοντας τα χαρακτηριστικά του ρεαλισμού, της πορείας μαζί με το «τείχος», της άρσης.

Η «πολιτεία» του των μετωνυμιών και των ενσαρκώσεων, είναι παράταιρη, άυλη & υλική

ταυτόχρονα, γειωμένη στο δεν (ή στο α στερητικό) και στο πάμε. Είναι η «πολιτεία» των προσώπων που γνωρίζουν να συσπώνται, να κινούν και να κινούνται υπό το πρίσμα μίας πρακτικής σκληρότητας που περιβάλλει...

Η «πολιτεία» του ποιητή διαμέσου λαθών, της διεύρυνσης στο ατελεύτητο, σε αυτό που ενσκήπτει στο χώρο ως ανθρώπινη δράση και ιστορία. Και δίνοντας τις «μάχες» του εντός πεδίου τις αναπαράγει ως άρθρωση του απαραίτητου. Ο ποιητής εντός ποίησης «κερδίζει» τη ζωτικότητα, την ενέργεια να κατευθύνει το λόγο του, με κλιμακούμενη ένταση στην από-μυθοποίηση, στην πρόσληψη της αναγκαίας ετερότητας, στην «πολιτεία» της συμπεριληπτικής ποίησης. Και δομεί ένα δείγμα ποίησης που λειτουργεί ως συμβολική «τροφή». Μάνα-πρόσωπο και ποίηση μάνα: «Η μάνα μου λέει-έλεγε «Δεν είναι πικρή η ζωή Μικρή είναι».

Η ποιητική πολιτεία του Ηλία Τσέχου περιλαμβάνει εικόνες, μνήμες, επιρροές, τα υποκείμενα που δρουν και «ακινητοποιούνται», την ποίηση ως επιθετικό πλαίσιο αποκοπής από ό,τι περιορίζει, από το ορθό αλλά και από τη μη ορθό. Είναι ιδιαίτερη όπως η ποίηση που έχει μάθει να φωνασκεί.. Και η ιδιαιτε-

ρότητα της έγκειται στο πεδίο του μονολογικού διαλόγου, στα σώματα που ομνύουν σε κάτι μικρό, ζωτικό και απαραίτητο, στο «ιδίωμα» της σάρκας που θυμάται.

Δεν πρόκειται για μία απλή λαϊκή θυμοσοφία αλλά για την ιδιαίτερη μετατόπιση, παλινδρόμηση στον δυϊσμό: Μάνα-τροφός (και στοιχείο του είναι) & ποίηση ως δύναμη, ή αλλιώς ως η 'πολιτεία' των άπειρων συνδυασμών-δυνατοτήτων. Η αυτοδύναμη 'πολιτεία'.

Όπως αναφέρει ο Σάββας Μιχαήλ: «Η Ποίηση, όμως, δεν είναι στέρηση αλλά πλήρωμα των καιρών, δεν είναι ανάγκη αλλά ανάγκη πέρα από την ανάγκη, πράξη απελευθέρωσης». Ο Ηλίας Τσέχος εγγράφει την ποίηση ως καθαυτό «πυρηνική» συνθήκη, την προσλαμβάνει ως παίγνιο ρίσκου, ως απουσία & ως παρουσία (λανθάνουσα και πραγματική), ως ιδιαίτερο και ειδικό μέρος επί το όλον.

Με την ποιητική του άρθρωση εκβάλλει τις λέξεις από τη δική του πραγματικότητα που περιλαμβάνει δομικά την ποίηση. Εφευρίσκει τις λέξεις ως τέχνασμα συνομιλίας, τις καθιστά ποιητική ροή-αλληλουχία, «Αγριόχορτο στόμα». Πραγματικά, σε αυτό το σημείο, ο ποιητής αναπαριστά τα 'ανοιχτά σύνορα', την «επικράτεια» της συσχέτισης και της αντίστιξης. Εντός ενός ευρύτερου πλαισίου, μπορεί και ανακτά τις γραμμές της εναλλαγής..

Σε αυτό το σημείο ανακύπτει ο Γιάννης Ρίτσος: «Μέρες βαδίζαμε ανάμεσα σε πέτρες και καμένα δέντρα. Βγαίνοντας πια στο δρόμο της ακρογιαλιάς, μας χτύπησε η βουή κι η λάμψη του νερού· φαρδύναν τα ρουθούνια μας· ανασάναμε. Εδώ ήταν τ' όριο. Το καράβι δε

φαίνονταν. Περιμέναμε τρεις μέρες και τρεις νύχτες. Σώθηκαν τα τρόφιμα. Διπλώσαμε ξανά τις κουβέρτες μας. Βάλαμε πάλι ρότα για τα πίσω ανάμεσα σε πιο μεγάλες πέτρες, πιο καμένα δέντρα. Ο μικρότερος στάθηκε μια στιγμή στο λόφο: «Το καράβι, το καράβι», φώναξε. Έκαιγε ο ήλιος – ντάλα μεσημέρι· ούτε πουλί πετούμενο. Τον βάλαμε σε μια κουβέρτα· τον σηκώσαμε δυο· συνεχίσαμε».

Μέσα στις διάφορες & ποικίλες ρηγματώσεις, η ποίηση αναζητεί τις αλληλοεπικαλυπτόμενες διακλαδώσεις, το πως αυτό που θα αποκαλούσαμε ως «βαριά» ιστορία επηρεάζει και επηρεάζεται. Ο Ηλίας Τσέχος ανα-δομεί το πεδίο, 'από-ηθικοποιεί' το ηθικό, συναρθρώνει το λόγο με τον χώρο...

Και η ποίηση συνεχίζει να φιλτράρει διαρκώς την αισθητή & βιωμένη πραγματικότητα, τη «φύση» των πανταχού παρόντων ανθρώπων βημάτων, των όψεων του εφικτού και του ανέφικτου. Και ενσκήπτει η συνήχηση του Νίκου Καρούζου: «Αγριεύει ο τόπος μου. Σε αποκρούω Ελλάδα. Η λογική σώνεται· τι θ' ακολουθήσει; Αττική διαύγεια· τι άλλοθι! Τέλειωσε με Θεέ μου. Συν άπειρο. Τα μάτια σου τι μεταφράζουν; Ερήμωση. Ροκανίζω μοίρα». Η Ελλάδα του Τσέχου & του Καρούζου: ένα ανοιχτό αντηχείο ταυτοτήτων και διαμεσολαβήσεων, συνθήκη και «τραύμα», προσμονή και δοτικότητα, μνήμη και λήθη, πεδίο εγκιβώτισης της ποίησης που θέλει την Ελλάδα «σάρκα γυμνή».

Η ποιητική γραφή του Ηλία Τσέχου «προσβάλλει» και «διεισδύει» στην αντίθεση για να την κάνει δική της. ■

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

1. Βλέπε σχετικά, 'Μονόστιχα', Στους Σωκράτη Βάτσκο, Χρήστο Διαμαντή, Άγγελο Ζορζοβίλη, Ποιητική συλλογή 'Νόμοι Αφιερώσεων', Β' Έκδοση, Ούτις, Αθήνα, 2012, σελ. 30.

2. Βλέπε σχετικά, Τσέχος Ηλίας, 'Αναπολώντας', Ποιητική συλλογή, 'Ερημη Αλήθεια', Ποιήματα, Τρίτη Έκδοση, Αθήνα, 1982, σελ. 42. Η αλληγορία ή ο παραλληλισμός με την 'Ερημη χώρα' του Τόμας Έλιοτ λαμβάνει χώρα εντός του «βάθους» της ποίησης που αφηγείται ιστορίες λειτουργώντας καλύτερα «κυπό σκιά», υπό το ίδιο το βάρος που ενέχει η αμφισβήτηση και η επανεγγραφή.

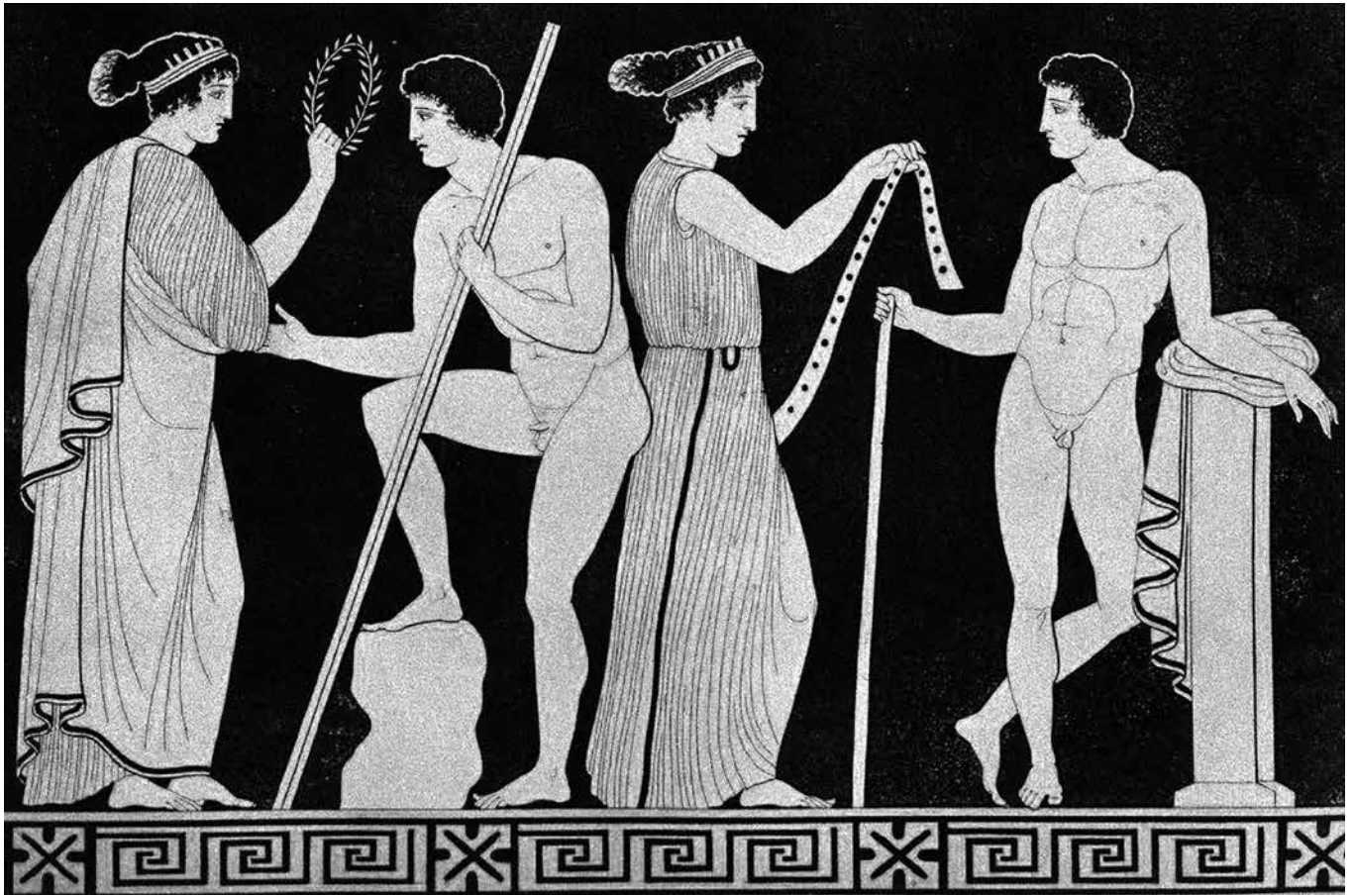
3. Βλέπε σχετικά, Τσέχος Ηλίας, 'Ελλαδικοί χοροί και κοστούμια', Στον Ηλία Ιωσηφίδη...ό.π., σελ. 23.

4. Βλέπε σχετικά, Τσέχος Ηλίας, 'Υγρός αγώνας...ό.π.', σελ. 7.

5. Βλέπε σχετικά, Τσέχος Ηλίας, 'Εγκαίνια πάντα η φτώχεια', Ποιητική συλλογή 'Αγριόχορτο Στόμα', Εκδόσεις Ενδυμίων, Αθήνα, 2015, σελ. 17.

6. Βλέπε σχετικά, Τσέχος Ηλίας, 'Επίγραμμα...ό.π.', σελ. 21.

7. Βλέπε σχετικά, Τσέχος Ηλίας, 'Τα πάθη που φοράς', Εκδόσεις Θεωρία, Αθήνα, 1983, σελ. 9.

Ο ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ ΩΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Ο αθλητισμός ως έννοια δεν υπήρχε μέχρι τους ομηρικούς χρόνους, γιατί δεν αναφέρεται πουθενά στην *Ιλιάδα* και *Οδύσσεια*. Πιθανότατα η έννοια να διαμορφώθηκε κατά τον 8^ο π.Χ. αιώνα με την καθιέρωση των ιερών αγώνων Ολύμπια, Πύθια, Νέμεα, Ίσθμια. Ο αθλητισμός υπό αυτή τη μορφή είναι καθαρά αγωνιστικός κάτι που αλλάζει βέβαια με την πάροδο του χρόνου και την κατάργηση των Ολυμπιακών αγώνων το 392/393 μ.Χ. από τον αυτοκράτορα του Βυζαντίου Θεοδόσιο.

γράφει ο
Κων/νος Αναστ. Λαπαβίτσας
Εκπαιδευτικός

Στην *Ιλιάδα* είναι που για πρώτη φορά αναφέρεται η λέξη «άθλα» και στην *Οδύσσεια* η λέξη «αθλητής».

Το αθλέω απ' το οποίο παράγεται ο άθλος έχει την έννοια του αγώνα, του μεγάλου κόπου και του κατορθώμα-

τος, ενώ το άθλον αποτελεί το βραβείο της νίκης, το έπαθλο. Ο αθλητισμός θα εμφανιστεί αργότερα στις αρχές του 19ου αιώνα στην Αγγλία ως sport, που έχει βέβαια τα αγωνιστικά στοιχεία, αλλά παράλληλα τονίζει την έννοια της ψυχαγωγίας. Σήμερα τον εννοούμε σαν επίδοση στα αθλήματα, την εκγύμναση του σώματος.

Κατά τον Πλάτωνα, το σώμα πρέπει να κινείται κι όχι να παραμένει αδρανές προκειμένου ν' αντιδρά και να μην είναι εκτεθειμένο σε καταστροφικές γι' αυτό μεταβολές. Η γυμναστική άσκηση στην πλατωνική διάνοηση κατέχει σημαντική θέση, καθώς συνιστά συμπλήρωμα της αγωγής και μέσου παιδείας για την ολοκλήρωση της προσωπικότητας των νέων. Δεν συνιστά όμως αυτοσκοπό γιατί η υπερβολική συνέχεια εκγύμναση θεωρείται αγριότητα και βαναυσότητα. Η αντίληψη αυτή, συγκριτικά με όσα ισχύουν στον τομέα του αθλητισμού στους σύγχρονους καιρούς και σε σχέση με το πνεύμα της αξιοποίησης της ολυμπιακής ιδέας, καθιστούν την αναφορά στον Πλάτωνα όχι μόνο ωφέλιμη αλλά επίσης επίκαιρη, γόνιμη και αναγκαία.

Ο Αριστοτέλης, ο κορυφαίος Σταγειρίτης φιλόσοφος του 4ου π.Χ. αιώνα, ασχολήθηκε και αναφέρθηκε με σαφήνεια στο ζήτημα της «γύμνασης». Στα «πολιτικά» (Αυτόθι 1337, 1338, 1339) ο μεγάλος παιδαγωγός ορίζει ως μορφωτικά μέσα αγωγής την ανάγνωση, τη γραφή, τη γυμναστική και τη μουσική. Θεωρώντας τη γυμναστική κορυφαίο μορφωτικό αγαθό συνιστά έλεγχο στην ποιότητα και τη βαρύτητα των ασκήσεων.

Απορρίπτει κατηγορηματικά τις ασκήσεις και τους αγώνες για παιδιά καθόσον αντιβαίνουν στη φυσιολογία και τη βιολογία του ατόμου και εμποδίζουν την πνευματική και σωματική τους ανάπτυξη. Κατά τον Αριστοτέλη η άσκηση διαβαθμίζεται σε τρία επίπεδα : της υπερβολής, του μέσου και του ελάχιστου. Ο Αριστοτέλης τάσσεται υπέρ του μέσου επιπέδου, όπως πιστεύει, προάγει αρμονικά το άτομο σε ψυχή και σώμα.

Στη σύγχρονη Ελλάδα, η γυμναστική εισάγεται ως υποχρεωτικό μάθημα στα σχολεία τη δε-

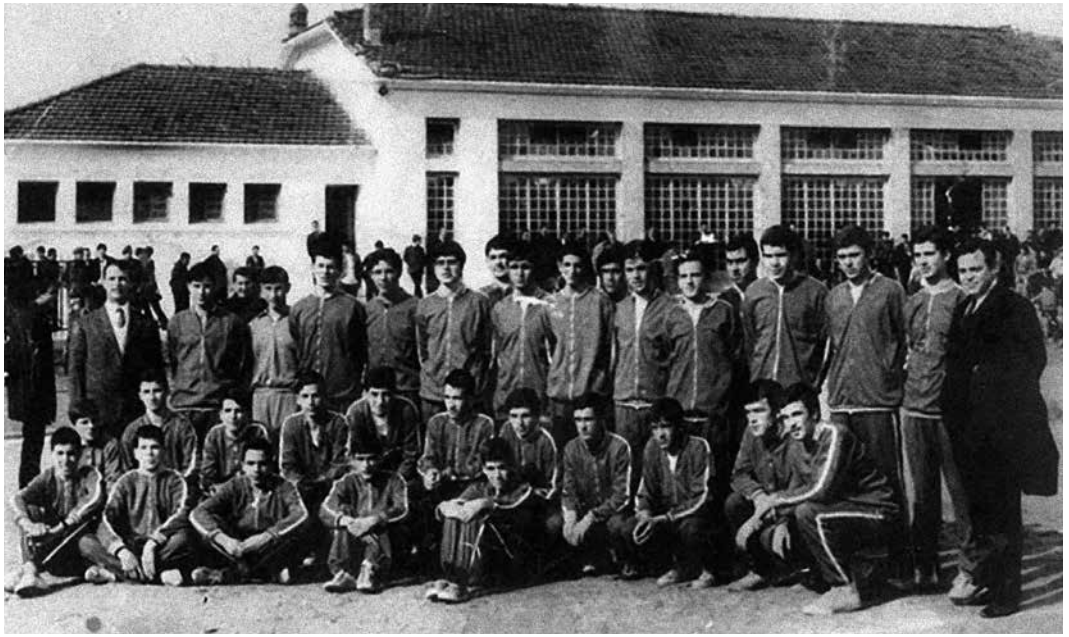
καετία του 1860. Από το 1870 εμφανίζονται τα πρώτα αθλητικά σωματεία και οι πρώτοι επαγγελματίες γυμναστές. Παράλληλα δημιουργούνται οι πρώτοι χώροι άθλησης, συντάσσεται η βασική σχετική νομοθεσία και καθιερώνονται οι πρώτες διοργανώσεις. Ο αθλητισμός αποκτά τη μορφή του θεάματος και αρχίζει η μαζικοποίηση. Οι Ολυμπιακοί Αγώνες της Αθήνας το 1896 αποτελούν το μεγάλο γεγονός του νεότερου αθλητισμού παγκοσμίως.

Στη σημερινή εποχή που ο νέος άνθρωπος απειλείται πανταχόθεν από πάμπολλους κινδύνους, ο αθλητισμός είναι ένα μέσο στήριξης του νέου ατόμου. Δυστυχώς ζούμε σε μια κοινωνία όπου τα πάντα διέπονται από κρίση και παρακμή (ναρκωτικά, εγκληματικότητα, αλκοολισμός, πορνεία, τυχοδιωκτισμός, κρίση αξιών). Οι αρχές και οι ιδεολογίες καταρρέουν. Κατά συνέπεια χρέος της πολιτείας και της οικογένειας είναι να στρέψει το νεαρό άτομο σε άλλες εναλλακτικές λύσεις και να κατευθύνει την ενεργητικότητά του σε άλλες διεξόδους μεταξύ των οποίων ο αθλητισμός, τα πνευματικά ενδιαφέροντα (θέατρο, μουσική, διάβασμα εξωσχολικών βιβλίων), η ενασχόληση με τα κοινά.

Η ασχολία του παιδιού με τον αθλητισμό δεν αναπτύσσει μόνο το σώμα του, αλλά καλλιεργεί την ψυχή του και γενικότερα όλη του την προσωπικότητα. «Νους υγιής εν σώματι υγιεί». Σφυρηλατεί τον χαρακτήρα και αποφεύγει τις παγίδες που στήνονται για την ανάπτυξή του. Τονώνει την αυτοπεποίθησή του, καλλιεργεί την επιμονή και την υπομονή στους στόχους του, ιδιότητες που θα το βοηθήσουν στην ένταξή του στο κοινωνικό περιβάλλον σαν ενήλικας. Αρχίζοντας από την παιδική ηλικία την ενασχόλησή του με τον αθλητισμό και κάθε μορφή άθλησης το παιδί και ο μετέπειτα έφηβος βγαίνει από τα στενά πλαίσια του εγώ του, διευκολύνεται η κοινωνικοποίησή του και η μελλοντική ένταξή του στην κοινωνία.

Αναπτύσσει καλές σχέσεις με το περιβάλλον του, δημιουργεί φίλινες, οι οποίες με το πέρασμα του χρόνου εδραιώνονται. Μαθαίνει να προσαρμόζεται σε ευνοϊκές και αντίξοες

... ο Αριστοτέλης θεωρώντας τη γυμναστική κορυφαίο μορφωτικό αγαθό συνιστά έλεγχο στην ποιότητα και τη βαρύτητα των ασκήσεων...

Αθλητές του «Φ.Α.Σ. Νάουσα» στο εθνικό στάδιο της πόλης το 1970

**...μαθαίνει να
βάζει κανόνες
και όρια όπως
στον αθλητισμό
έτσι και στη ζωή
του, διαχωρίζει
την έννοια του
καλού και του
κακού...**

συνθήκες πράγμα που το βοηθά να αντιμετωπίζει τις μελλοντικές δυσκολίες της ζωής. Ο αθλητισμός οδηγεί στην αυτοσυγκράτηση και χαλιναγωγεί τις αρνητικές ροπές της προσωπικότητας, διοχετεύει την ενεργητικότητα του παιδιού προς όφελος του ίδιου, της οικογένειας του και του κοινωνικού συνόλου. Ο νέος άνθρωπος βάζει στόχους στη ζωή του, τους οποίους προσπαθεί να τους εκπληρώσει. Ευνοεί την ευγενή άμιλλα και τον καλώς εννοούμενο ανταγωνισμό μεταξύ των συνομηλίκων του, αναπτύσσει την αντιληπτική του ικανότητα, τη διορατικότητα και υπερέρχει έναντι των άλλων ατόμων που δεν ασχολούνται με τον αθλητισμό.

Καλλιεργεί τις θετικές πλευρές του χαρακτήρα, όπως την αυτοπειθαρχία, την οργάνωση, την αυτοσυγκράτηση. Τον αποτρέπει από τις κακές παρέες, τα ξενύχτια, τα ναρκωτικά, τον αλκοολισμό. Μαθαίνει να βάζει κανόνες και όρια όπως στον αθλητισμό έτσι και στη ζωή του. Διαχωρίζει την έννοια του καλού και του κακού. Παρέχει τη δυνατότητα να κάνει ταξίδια, να γνωρίζει νέους τόπους και χώρες, να βιώνει καινούριες εμπειρίες και να διαπLATύνει τους ορίζοντες του.

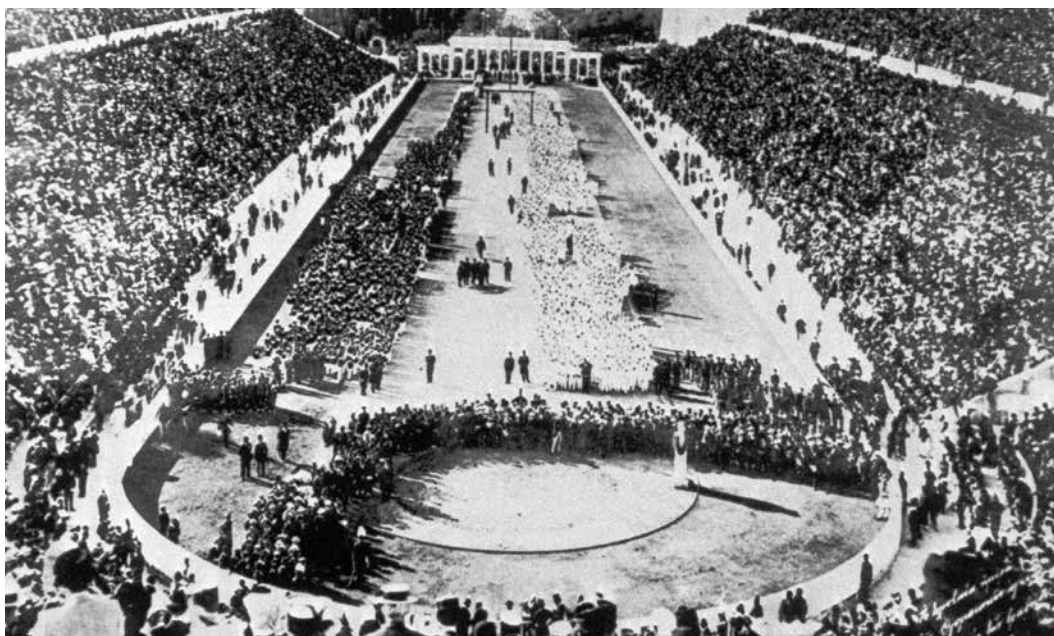
Η άθληση τονώνει ψυχικά και σωματικά το άτομο και διώχνει τις αρνητικές σκέψεις κα-

θώς είναι προσηλωμένο στο στόχο του, λειτουργεί σαν φάρμακο ψυχής. Ασκεείται στην έννοια της συνεργασίας, μαθαίνει να σέβεται τους συμπαίκτες του, αναπτύσσει το ομαδικό πνεύμα, εργάζεται για το κοινό καλό.

Αποδεικτικό στοιχείο όλων αυτών που παραθέτω είναι η ίδρυση αθλητικών σχολείων από την ελληνική πολιτεία, η κατασκευή γηπέδων, κλειστών γυμναστηρίων και το κυριότερο ότι πολλοί αθλητές μας έχουν κερδίσει μετάλλια σε ολυμπιακούς αγώνες.

Ο γράφων έχει προσωπική πείρα διότι επί σαράντα συναπτά έτη βρισκονταν στο χώρο του αθλητισμού ως αγωνιζόμενος (αθλητής) ή ως διαιτητής, προπονητής, οργανωτής αγώνων μπάσκετ, επιτραπέζιας αντισφαίρισης (πινγκ-πονγκ), είτε στην Ελλάδα, είτε στη Νότιο Αφρική (Κέηπ Τάουν).

Βέβαια κάθε νόμισμα έχει δύο όψεις. Η ενασχόληση του παιδιού με τον αθλητισμό δεν συνεπάγεται απομόνωση και απομάκρυνση από τη σύγχρονη πραγματικότητα. Αντιθέτως το παιδί μπορεί να ζεί την εποχή του και να γεύεται χαρές που δεν δοκίμασαν οι παλιότερες γενιές, αλλά όπως λέει και το αρχαίο ρητό «παν μέτρον άριστον». Άσκηση και άθληση δε σημαίνει αποφυγή μελέτης και παραμέληση σχολικών καθηκόντων. Ένα

Το Παναθηναϊκό Στάδιο κατά τη διάρκεια των πρώτων σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων το 1896

ισορροπημένο και προγραμματισμένο άτομο μπορεί να συνδυάσει μελέτη, ψυχαγωγία, πειθαρχία.

Οι επιτυχίες και απόκτηση μεταλλίων δεν πρέπει να οδηγεί τον άνθρωπο στην έπαρση και στην υπερβολική καλλιέργεια του εγώ του. Ο σωστός χαρακτήρας έγκειται στην απλότητα του ατόμου. Πρέπει να γίνει σαφής ο διαχωρισμός της έννοιας αθλητισμού και πρωταθλητισμού. Ο πρωταθλητισμός δε σχετίζεται αναγκαστικά με τον αθλητισμό, βεβαίως είναι ευχής έργον να οδηγούνται στον πρωταθλητισμό οι νέοι, αλλά δυστυχώς κάποιες φορές γίνεται εργαλείο εξυπηρέτησης συμφερόντων. Γι' αυτό δεν πρέπει να γίνεται αυτοσκοπός και αιτία αναστολής της πνευματικής προόδου. Σκοπός του αθλητισμού πρέπει να είναι η ευγενής άμιλλα και η καλλιέργεια του αθλητικού πνεύματος.

Σήμερα η οικογένεια απογοητευμένη από τον κατήφορο της κοινωνίας και της πολιτικής ζωής βλέπει θετικά τη στροφή του νέου ατόμου προς τον αθλητισμό.

Είναι αισιόδοξο ότι στους δύσκολους καιρούς που ζούμε η οικογένεια και η πολιτεία καλλιεργεί το αθλητικό πνεύμα και στρέφει το παιδί προς τις αθλητικές δραστηριότητες. Υποχρέωση του κράτους είναι να καλλιεργεί

το αθλητικό πνεύμα. Σήμερα παρά την εμπορευματοποίηση του αθλητικού πνεύματος δεν πρέπει να πτοείται το νέο άτομο και να παρεκκλίνει από το στόχο του.

Το «ευ αγωνίζεσθαι» συνετίζει και υπενθυμίζει τον άνθρωπο ότι ο στόχος του δεν είναι η υψηλή επίδοση με οποιονδήποτε τρόπο, αλλά η «φιλοπρωτία» με αποδεκτά ηθικά μέσα. Δε νοείται αθλητισμός και πολιτισμός χωρίς αυτή την ηθική κορωνίδα. Το «ευ αγωνίζεσθαι» δεν αποτελεί μέτρο μόνο για τους αθλητικούς αγώνες αλλά και για την καθημερινή κοινωνική μας ζωή. Το αγωνιστικό πνεύμα ήταν κυρίαρχο χαρακτηριστικό του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού. Ο αθλητισμός ήταν μόνο μία μορφή αγωνίσματος, γιατί για τους αρχαίους Έλληνες αγώνας ήταν η ίδια η ζωή.

Η ιστορία και πορεία των Ολυμπιακών Αγώνων, το ολυμπιακό πνεύμα, το «ευ αγωνίζεσθαι», η παιδεία στην αρχαία Ελλάδα, είναι θέματα που μπορούν να ευαισθητοποιήσουν τον σύγχρονο άνθρωπο όσον αφορά τις αρχές και τις αξίες που κληρονόμησε και να τον οδηγήσουν στη σωστή διαχείρισή τους.

Είναι μια κληρονομιά για τον καθένα χωριστά και η ευθύνη είναι προσωπική. Στον αγώνα της ζωής όλοι μπορούμε να στεφθούμε νικητές. ■

...ο στόχος του αθλητισμού δεν είναι η υψηλή επίδοση με οποιονδήποτε τρόπο, αλλά η «φιλοπρωτία» με αποδεκτά ηθικά μέσα...

Η ΣΙΟΥΣΑΡΚΑ

ΔΙΗΓΗΜΑ ΤΗΣ
ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ ΛΥΣΙΜΑΧΟΥ - ΠΟΛΥΧΡΟΝΙΔΟΥ

Αρχή του μεσοπολέμου, η Νάουσα, η ορεινή πόλη της κεντρικής Μακεδονίας, ζούσε ακόμα στους αργούς ρυθμούς που είχε συνηθίσει από την εποχή της Τουρκοκρατίας. Η οικογένεια εξακολουθούσε να είναι πατριαρχική με αρχηγό τον πατέρα - αφέντη, που τις περισσότερες φορές μπορεί να ήταν ήδη παππούς. Αυτός έπαιρνε τις αποφάσεις για τα μεγάλα και τα καθημερινά, αφήνοντας τη γυναίκα του να κρατάει τα κλειδιά του σπιτιού και να ορίζει νύφες κι εγγόνια, δούλους και παρακώρες και να του δίνει ύστερα λογαριασμό για το κάθε τι. Όλα τ' αρσενικά, παιδιά κι εγγόνια, δούλευαν στα κτήματα που όριζε ο πατέρας, στο μύλο ή στο χάνι ή στο μαγαζί αν είχε. Ό,τι χρήματα κερδίζονταν, πήγαιναν στο κεμέρι του μέχρι πεντάρας κι εκείνος φρόντιζε για τις ανάγκες του καθενός τους. Οι κόρες κι οι εγγονές του παντρεύονταν με συνοικέσιο και προικίζονταν απ' εκείνον κι ύστερα λογίζονταν μέλη της νέας τους οικογένειας χωρίς να έχουν κανένα δικαίωμα στην παλιά. Όταν τον καλούσε ο Κύριος κοντά του γίνονταν η μοιρασιά της περιουσίας του με δικαιοσύνη ανάμεσα στ' αρσενικά παιδιά του. Αυτά έπαιρναν με τη σειρά τους τη θέση του αφέντη στα δικά τους παιδιά. Πολλές φορές δυστυχώς δεν προλάβαιναν αυτής της τιμής, μια και πέθαιναν πριν απ' τον πατέρα τους και τότε τα παιδιά τους έμπαιναν κάτω από την προστασία του μεγαλύτερου θείου τους όταν πέθαινε ο παππούς.

Η απελευθέρωση του τόπου από τους Τούρκους εκτός που άλλαξε όλη τη διοίκηση, την εκπαίδευση, τις συναλλαγές και την τρέχουσα πραγματικότητα άρχισε να επιδρά καταλυτικά στην εξουσία του αφέντη - πατέρα. Άρχισαν σιγά - σιγά τα παιδιά του, μεσήλικες τις περισσότερες φορές, να θέλουν να διαχειρίζονται κάποια χρήματα για λογαριασμό τους, να μην περιμένουν δηλαδή εκείνος να ορίζει για το τι θα ξόδευαν ακόμα κι όταν πήγαιναν στον καφενέ. Η αλήθεια είναι πως πρωτεύοντα ρόλο, στην επανάσταση που υπέβασκε, έπαιξαν

οι γυναίκες, που καταπιέζονταν διπλά απ' αυτήν την εξουσία. Αυτές κι αν δεν είχαν παράπονα. Έφερναν με το γάμο τους στο καινούργιο σπιτικό την προίκα τους, που όμως την διαχειρίζονταν ο πεθερός - αφέντης, γεννούσαν παιδιά - τα καινούργια εργατικά χέρια - και δούλευαν ασταμάτητα και χωρίς διαμαρτυρία απ' το ξημέρωμα ως τα μεσάνυχτα στην καινούργια τους οικογένεια. Δεν είχαν το δικαίωμα ούτε το λόγο να απευθύνουν στον πεθερό τους, αν εκείνος πρώτα δεν τους μιλούσε. Πραγματικές σκλάβες δηλαδή.

Πρώτο ζευγάρι που επαναστάτησε φανερά ήταν η Λεμονιά και ο Σταύρος. Καλύτερα να πούμε η Λεμονιά γιατί ο Σταύρος ήταν αρνί του Θεού και σαν μοναχοπαίδι που ήταν δενμίλαγε καθόλου. Οι αιτίες της επανάστασης της Λεμονιάς ήταν πολλές. Μικρές και μεγάλες. Εκτός που δεν σήκωνε κεφάλι ολημερίς απ' τις ατέλειωτες κοπιαστικές δουλειές του σπιτιού έπρεπε κάθε βράδυ να περιμένει πότε θα αποφάσιζαν τα πεθερικά της να πέσουν για ύπνο, γιατί έπρεπε πρώτα να τους τρίψει τα πόδια, να τους σκεπάσει, να τους φιλήσει με σεβασμό το χέρι για καληνύχτα, να πάρει την ευχή τους κι ύστερα να πάει να πέσει κι αυτή, πτώμα στην κούραση δίπλα σ' ένα Σταύρο που ήδη ροχάλιζε... Και το εξωφρενικό στην υπόθεση ήταν πως τα πεθερικά της έπασχαν από μόνιμη αϋπνία. Τελευταία πια έβραζε από θυμό δεδομένου που δεν έφταναν όλα αυτά ήταν και το καινούργιο φόρεμα που ονειρευόταν να ράψει για τα Χριστούγεννα και πήγε ο πεθερός της κι αγόρασε το ύφασμα. Αυτή περίμενε ένα ωραίο γκρενά που είχε ο έμπορος αλλ' ο πεθερός της έφερε ένα μουντό καφέ που φορούσαν οι γερόντισσες για να μην πάρουν, λέει, τα μυαλά της αέρα. Αυτή έκλαψε κρυφά από θυμό και ανημπόρια. Μήπως θα γινόταν ξανά νέα; Όλα αυτά ανακατεύονταν μέσα της, μια φούσκωναν, μια καταλάγιαζαν και το ξέσπασμα ήταν αναπόφευκτο.

Ένα βράδυ λοιπόν που κάθονταν όλοι μαζί γύρω από το

τζάκι, χειμώνας καιρός ήταν και οι παλιοί, παρ' όλο που η ώρα ήταν προχωρημένη, δεν έλεγαν να σηκωθούν να πάνε για ύπνο. Δηλαδή τι να σηκωθούν που θα ξάπλωναν οι τυχεροί εκεί δίπλα στην παραστιά. Η Λεμονιά δεν άντεχε το ξενύχτι, έβλεπε το παρατεινόμενο μαρτύριο εκείνο το βράδυ σαν να ανέβαινε στο Γολγοθά της. Λες και το έκαναν επίτηδες οι γέροι κι όλο ζητούσαν τότε τρίψιμο στην πλάτη, τότε στα πόδια, τότε το ένα, τότε το άλλο...

Εκείνο το συγκεκριμένο βράδυ πήρε τη μεγάλη απόφαση. Μόλις ο Σταύρος σηκώθηκε, μπαϊλντισμένος κι εκείνος πια απ' την κούραση της μέρας, να πάει να πέσει στο νυφιάτικο κρεβάτι τους, πετάχτηκε πάνω η Λεμονιά λέγοντας:

-Περίμενε με Σταύρο, έρχομαι κι εγώ!!

Άναυδοι έμειναν όλοι. Κάτι τέτοιο ήταν αδιανόητο για τα ήθη της εποχής. Και ακόμα πιο αδιανόητο ήταν που ο Σταύρος ακολούθησε τη Λεμονιά που βιάστηκε να προπορευτεί μην και προλάβει να τη σταματήσει κανείς.

Δεν ξέρουμε αν τα είχαν κουβεντιάσει με τον άντρα της από πριν ή ο Σταύρος τα έχασε τόσο πολύ από την ξαφνική ενέργεια της Λεμονιάς, ώστε τα πόδια ακολούθησαν τη γυναίκα του γιατί το κεφάλι του δεν πρόλαβε να σκεφτεί τα επακόλουθα. Και τα επακόλουθα ήταν πως την άλλη μέρα ο "παλιός", αφού δεν κοιμήθηκε όλο το βράδυ απ' την ταραχή του συζητώντας με τη γριά του για το μέγεθος της τιμωρίας που έπρεπε να επιβάλλει στην ξετσίπωτη νύφη τους, θορυβημένος και από την αποκοτιά του γιου του έθεσε το δίλημμα στο Σταύρο: Ή θα έδωχναν τη Λεμονιά και θα την έστελναν πίσω στο πατρικό της την ίδια μέρα, κάτι που δεν είχε ματαγίνει στον τόπο τους για τέτοια αιτία ή, αν αρνιόταν αυτός τον χωρισμό, θα έφευγε κι αυτός από το σπίτι μαζί της.

Ποιος ξέρει αν επηρεασμένος ο Σταύρος από τη γητεία της προηγούμενης νύχτας που είχε να ζήσει, ούτε κι αυτός δεν θυμόταν πριν πόσο καιρό ξανά, προτίμησε τη γλυκιά κυριαρχία της γυναίκας του απ' εκείνη τη στρυφνή των γονιών του, ώστε μάζεψε τα πράγματά τους και μπροστά από το εμβρόντητο γέρικο ζευγάρι, πέρασε κρατώντας από το χέρι τη γυναίκα του, εγκαταλείποντας για πάντα την εστία των γονιών του. Τέτοιο γεγονός δεν είχε ξαναγίνει στα χρονικά του τόπου...

Η ρήξη με την εξουσία του αφέντη έγινε οριστική και η Λεμονιά θεωρήθηκε η πρώτη σουφραζέτα της περιοχής όταν την επόμενη Κυριακή συνόδεψε τον άντρα της στην εκκλησία. Στάθηκε δίπλα του στη θέση των αντρών, σ' ολόκληρη τη λειτουργία, χωρίς να ντρέπεται, αντί να πάει, όπως ήταν η καθιερωμένη συνήθεια, αγκαζέ με την πεθερά της στο γυναικωνίτη, πίσω από το καφασωτό ξύλινο δίχτυ, που χώριζε τις γυναίκες και τα παιδιά από τους άντρες, διεκδικώντας επάξια την ελευθερία και την γυναικεία της αξιοπρέπεια.

Το ζευγάρι πέρασε από μεγάλες δοκιμασίες και οικονομικές δυσχέρειες, αλλά άντεξε. Εδώ που τα λέμε τι άλλο μπορούσε να κάνει; Άνοιξε έτσι με το "σπαθί" του το δρόμο για τους επόμενους "φυγάδες" που άρχισαν, δειλά στην αρχή, αποφασιστικότερα στη συνέχεια, να σηκώνουν και το δικό τους μπαϊράκι, έστω και αν δεν ήταν τόσο πολύχρωμο και γενναίο σαν της Λεμονιάς και του Σταύρου. Αποτέλεσμα αυτής της πνοής της "λευτεριάς" ήταν τ' αδέρφια να αρχίσουν να συζητούν μεταξύ

τους, μурμουρίζοντας στην αρχή, φωναχτά στη συνέχεια, ξεκινώντας από τη διεκδίκηση της προίκας των γυναικών τους που είχε ενσωματωθεί στην πατρική περιουσία. Η εξουσία του πατέρα - αφέντη κλονίστηκε γρήγορα, αν και όχι χωρίς αντίσταση ομολογουμένων. Σε μερικές περιπτώσεις είχε δυσάρεστες έως και τραγικές συνέπειες και παρέμεινε πλέον σε τυ-

πικούς μόνο ρόλους.

Κανείς δεν φανταζόταν βέβαια πως όλα αυτά ήταν η αρχή μόνο μιας χιονοστιβάδας μεγάλων αλλαγών για τη μικρή ορεινή κοινωνία. Καθώς τα χρόνια περνούσαν, η ιστορία της Λεμονιάς και του Σταύρου κατέληξε να εξιστορείται σαν ένα παραμύθι, γιατί παράλληλα με την απελευθέρωση των γιών από την εξουσία του πατέρα-αφέντη, ο αέρας της ελευθερίας επεκτάθηκε αυτόματα και στις γυναίκες, αλλά και στα κρατούντα έως τότε ήθη. Ας πούμε άρχισαν οι γυναίκες να κυκλοφορούν έξω από το σπίτι τους χωρίς να δίνουν λογαριασμό στην πεθερά τους, μαγείρευαν ό,τι τραβούσε η όρεξή τους, ενδιαφέρονταν για το τι γινόταν στην πόλη τους. Άρχισαν ακόμα να βοηθούν τους άντρες τους στις δουλειές στα χτήματα τους, αυτές που στα παλιότερα χρόνια δεν έπρεπε να τις δει ο ήλιος και γίνουν μελαχρινές σαν τις κατσιβέλες.

Το ίδιο χρονικό διάστημα κατέφθασαν και οι πρώτοι

...το ζευγάρι πέρασε από μεγάλες δοκιμασίες και οικονομικές δυσχέρειες, αλλά άντεξε. Εδώ που τα λέμε τι άλλο μπορούσε να κάνει;...

δημόσιοι υπάλληλοι από τη Νότια Ελλάδα. Μόνοι στην αρχή, με τις οικογένειες τους αργότερα. Έφεραν κι αυτοί άλλο αέρα, “πρωτευουσινικό”. Νοίκιασαν σε κάποια σπίτια δωμάτια, έβλεπαν και οι ντόπιοι πώς ζούσαν οι παλαιοελλαδίτες και συζητούσαν μεταξύ τους τις διαφορές. Τα πράγματα καταλάγιασαν. Ο καιρός περνούσε, τα γεγονότα τα καθημερινά έδιναν τη θέση τους σ’ αυτά της άλλης μέρας κι η τάξη των πραγμάτων αποκαταστάθηκε στη νέα αυτή βάση. Ο καθημερινός μόχθος των ανθρώπων ήταν το κύριο μέλημα τους και η ποικιλία δίνονταν από τις αλλαγές των εποχών, συνδυασμένες με τη γη και τους καρπούς της.

Τη μακαριότητα αυτή στην μικρή επαρχιακή πόλη ταρακούνησε ο ερχομός του καινούργιου Ειρηνοδίκη. Μέχρι τότε, ο προκάτοχός του, όπως και ο χωροφύλακας, ο αστυνόμος, ο αγρονόμος, οι δάσκαλοι, ο γραμματέας του ειρηνοδικείου, οι μόνοι μη γηγενείς κάτοικοι αυτού του τόπου, ήταν άνθρωποι συνηθισμένοι. Γρήγορα ανακατεύθηκαν με τους ντόπιους και το κυριότερο ήταν παντρεμένοι με ένα σωρό κουτσούβελα. Βέβαια δεν εισχώρησαν έτσι εύκολα στη μικρή κοινωνία. Αυτό έγινε αφού πρώτα πέρασε ένα ικανό χρονικό διάστημα που κρίθηκε απαραίτητο για να περάσουν με επιτυχία από τον έλεγχο της.

Ο νέος Ειρηνοδίκης, φανερά διαφορετικός από τον προκάτοχό του, ήταν κάποιας απροσδιόριστης μέσης ηλικίας, ψηλός, μελαχρινός, καλοστεκούμενος, με μαλλιά σαν του κορακιού που όμως γκριζάρizαν στους κροτάφους του. Κάτω από δύο τοξωτά φρύδια τα μάτια του άστραφταν κι ένα λεπτό μουστάκι τόνιζε ένα φιλήδονο στόμα. Ήταν ντυμένος πάντοτε στην πένα, με χρυσό ρολόι και καδένα στο γιλέκο του, πάντοτε ατσαλάκωτος και πάντοτε με ένα λουλούδι στο πέτο, απορίας άξιο πού το έβρισκε έτσι δροσερό και αμάραντο πάντα. Περιπατούσε αργά, με νωχελικές κινήσεις και είχε επίγνωση πως πίσω απ’ τα φασωτά παράθυρα πολλές γυναικείες καρδιές χτυπούσαν σαν τρελές για χάρη του. Οι φήμες έλεγαν πως ήταν χήρος ή χωρισμένος κι ότι είχε ήδη ένα γιο παντρεμένο, που κατοικούσε στην πρωτεύουσα. Όλοι απορούσαν πώς ένας τέτοιος άνθρωπος είχε ξεπέσει στην πόλη τους που ήταν φανερό πως την είχε αναστατώσει. Πρωτοφανές για τα χρονικά του δικαστηρίου της πόλης, όπου δικάζονταν κυρίως κτηματικές υποθέσεις ή διαφορές ξυλοκόπων για την εκμετάλλευση των δασών

του βουνού, ήταν το γεγονός πως άρχισε να γεμίζει με γυναικείο ακροατήριο, πολλές φορές αρκούντως ασφυκτικά. Τώρα τι ενδιέφεραν τις γυναίκες που συνωθούνταν στο ακροατήριο οι υποθέσεις που εκδικάζονταν, ήταν απορίας άξιο για ένα καλόπιστο και καλοπροαίρετο άνθρωπο. Για ένα μη καλόπιστο όμως ήταν φανερό πως η αιτία της γυναικείας μάζωξης ήταν ο ίδιος ο Ειρηνοδίκης με τη βαθιά ερωτική φωνή και τη σαγηνευτική του παρουσία. Το γεγονός αυτό είχε άμεσο αντίκτυπο στην ήσυχη ζωή της πόλης. Άρχισαν να στήνονται ομηρικοί καυγάδες ανάμεσα σ’ ανδρόγυνα, ανάμεσα σε αδερφούς και αδερφές, ανάμεσα σε πατεράδες και θυγατέρες. Δεν έλειψαν και μαλλιοτραβήγματα γυναικών για χάρη του, παρ’ όλο που δεν ακούστηκε τίποτε ιδιαίτερο για μη αρμόζουσα συμπεριφορά του.

Σ’ αυτήν την ατμόσφαιρα που θύμιζε πόλεμο, ένα ζευγάρι ήταν μόνο που φαίνεται πως δεν το άγγιζε τίποτα. Ο Κώστας κι η Φανή. Αυτοί δεν νοιάζονταν τι γινόταν γύρω τους γιατί ο ένας κοίταζε στα μάτια τον άλλο κι

ο υπόλοιπος κόσμος χανόταν από μπροστά τους. Λες και ζούσαν μόνοι τους σ’ ένα δικό τους παράδεισο σαν τους πρωτόπλαστους. Αφελείς κι οι δυο, ήταν παντρεμένοι κοντά δέκα χρόνια, και μολονότι δεν είχαν την τύχη να έχουν παιδιά, έκαναν σαν τρελοί ο ένας για τον άλλο. Έφευγε το πρωί ο Κώστας κι η Φανή έκοβε

το πιο όμορφο λουλούδι του κήπου της, το κράταγε στα χείλια της και το χάριζε μ’ ένα φιλί στον άνδρα της πριν φύγει εκείνος. Αυτός γυρίζοντας τ’ απόγευμα απ’ τη σκληρή δουλειά στο κτήμα του, με τον γαιδαράκο του φορτωμένο, θα της έφερνε πάντοτε κάτι τις ξεχωριστό. Πότε κάποιο περίεργο βολβό, πότε μια πέτρα με περίεργο σχήμα, πότε μια πεταλούδα με ωραία χρώματα, πότε κάτι αρχαίο που τα έγκατα της γης χάριζαν απλόχερα στον άξιο δουλευτό της.

Αυτήν τη Φανή του Κώστα, έτυχε ν’ αντικρίσει, ανάμεσα στα λουλούδια του κήπου της, ο Ειρηνοδίκης, ένα απομεσήμερο μιας ανοιξιάτικης μέρας που έκανε τον περίπατό του. Έμεινε έκθαμβος από την ομορφιά της, καθώς καθρεφτιζόταν ολόκληρο το φως στα μάτια της. Του φάνηκε σαν πανέμορφη νύμφη κι αθώα σαν άγγελος, γιατί μέσα στην αφέλειά της δεν ψυλλιάστηκε τον κίνδυνο και του πέταξε ένα λουλούδι που της ζήτησε για το πέτο του, πάνω απ’ το τοιχαλάκι του κήπου της...

Λες και σταμάτησε η ανάσα όλης της γειτονιάς μ' αυτό το γεγονός. Ήταν η πρώτη φορά που ζητούσε εκείνος λουλούδι και μάλιστα από γυναίκα. Και η πρώτη φορά που το έπαιρνε έτσι εύκολα. Μέσα σε μian ώρα όλη η πόλη ήταν ενήμερη για το γεγονός αυτό. Οι εχθροπραξίες σταμάτησαν κι όλοι απορημένοι άρχισαν από την ίδια εκείνη μέρα να παρακολουθούν με κομμένη την ανάσα την αιώνια επαναλαμβανόμενη ιστορία των πρωτοπλάστων που αθώοι κι απονήρευτοι κινδύνευαν πάντοτε από έναν καταραμένο όφη.

Ο Ειρηνοδίκης μαγεμένος απ' την εικόνα της προσωποποιημένης Άνοιξης, δεν μπορούσε να τη βγάλει από το μυαλό του. Την πόθησε όσο τίποτε άλλο και το έβαλε σκοπό του να την κατακτήσει. Μαθημένος στη γυναικεία συντροφιά, πνιγόταν σ' αυτή τη μικρή ορεινή πόλη, τη χωρίς σκάνδαλα, χωρίς διεξόδους, για έναν άνθρωπο που ήταν μαθημένος αλλιώς. Ένας έμπορος που έτυχε να βρίσκεται στο ξενοδοχείο Ολύμπια εκείνες τις μέρες και διάβαζε εφημερίδες, είπε στον καφενέ πως ετούτος ο Ειρηνοδίκης βρισκόταν με δυσμενή μετάθεση στη πόλη τους, μετά από ένα μεγάλο σκάνδαλο στην πρωτεύουσα που είχε να κάνει με γυναικοδουλειά. Το γεγονός αυτό άναψε και κόρωσε το ενδιαφέρον του κόσμου, γιατί ήταν πλέον φανερό πως η ευτυχία η άδολη του Κώστα και της Φανής, βρισκόταν σε άμεσο κίνδυνο. Έβλεπαν πως καθώς περνούσαν οι μέρες και οι επισκέψεις του ειρηνοδίκη στον κήπο της Εδέμ πύκνωναν και δεν ήταν αρκετό φυσικά το τοιχαλάκι του κήπου να εμποδίσει τον όφη να καταστρέψει τους αθώους πρωτόπλαστους, σκέφτηκαν πως είχαν χρέος να τους προστατέψουν οι ίδιοι, μια και ο Κώστας κρίθηκε τόσο αθώς και τόσο άκακος ώστε να τον εμπλέξουν σε μια άνιση αντιπαράθεση που θα ήταν σε βάρος του.

Υπήρξε ένα σκοτεινό χρονικό διάστημα όπου οι φύλακες άγγελοι της Φανής έπρεπε να βεβαιωθούν για τη διαπραχθείσα μοιχεία, χωρίς ωστόσο να μάθει τίποτε ο Κώστας που ήταν ακόμη αθώς και απονήρευτος σα βρέφος. Έτσι ένα απόγευμα, μετά τη συνηθισμένη του επίσκεψη ο ειρηνοδίκης στον κήπο του παραδείσου και αφού "γεύθηκε" τον απαγορευμένο καρπό, απήχθηκε από τους σκοτεινούς τιμωρούς του, τέσσερις τον αριθμό, που είχαν φορέσει προσωπίδες σαν αυτές που φορούσαν την Αποκριά. Αργά το βράδυ γύρισε κακήν

κακώς στο ξενοδοχείο του, παραπατώντας κι έπεσε στο κρεβάτι του μουγκρίζοντας απ' τους πόνους. Ο γιατρός που ήρθε, ειδοποιημένος απ' τον ξενοδόχο, δεν μπορούσε να καταλάβει τι είχε ο ασθενής, απ' τον οποίο δεν μπόρεσε να πάρει κουβέντ για το τι του είχε συμβεί. Το μόνο που ζητούσε ο άρρωστος ήταν να ειδοποιηθεί πάραυτα ο γιος του τηλεγραφικά να έρθει απ' την πρωτεύουσα. Το περίεργο ήταν πως παρ' όλους τους πόνους που φαίνεται πως εντοπίζονταν στην κοιλιά του, δεν άφησε ούτε τον δεύτερο γιατρό που κλήθηκε απ' τον συνάδελφό του για ιατρικό συμβούλιο να τον εξετάσει. Η περίεργη ασθένεια του ειρηνοδίκη κράτησε περίπου μια εβδομάδα, στο τέλος της οποίας παρέδωσε το πνεύμα του και έσβησε μέσα σε πόνους και αγωνία χωρίς όμως να βγάλει μιλιά. Φυσικά διατάχθηκε νεκροψία, γιατί ήταν τελείως αφύσικος και περίεργος αυτός ο θάνατος και επιτέλους αφορούσε κι ένα εξέχον μέλος της δημόσιας διοίκησης. Το αποτέλεσμα της νεκροψίας ήταν τόσο τρομερά απρόσμενο, ώστε άφησε άφωνους τους δύο γιατρούς που την έκαναν.

Στο τελευταίο κομμάτι του εντέρου του ειρηνοδίκη, ήταν σφηνωμένη μια σιουσάρκα, το ξερό δηλαδή σώμα ενός ξεσποριασμένου καλαμποκιού, που φυσικά τόσες μέρες είχε πολλαπλασιαστεί σε όγκο από τα υγρά του σώματος και έφραζε την έξοδο του περιεχομένου του εντέρου του. Δηλαδή ο ειρηνοδίκης κατά κάποιο

τρόπο έσκασε από τα ίδια τα κόπρανά του...

Τι είχε γίνει; Η σιωπή του ειρηνοδίκη που το έβλεπε πως πέθαινε, ήταν αδιανόητη. Ο ίδιος ήταν πάνω από κάθε υποψία πως αρέσκονταν σε τέτοιου είδους ανώμαλες ικανοποιήσεις. Όσο κι αν η αστυνομία ερεύνησε, δεν μπόρεσε να βρει κάποια άκρη σ' αυτό το μυστήριο. Έτσι τον βάλανε σ' ένα φέρετρο, με μπόλικο αλάτι για να μη μυρίσει, που το φόρτωσαν στο τραίνο και χάθηκε όπως ήρθε, ο ειρηνοδίκης που το άρεσαν και άρεσε στις γυναίκες...

Σε εννιά μήνες η Φανή γέννησε ένα υγιέστατο κοριτσάκι και ο Κώστας ξετρελάθηκε απ' την χαρά του, ο δύστυχος... Οι κάτοικοι της πόλης παρέμειναν σκεπτικοί, ένα πέπλο σιωπής σκέπασε την ιστορία και ήταν πολλοί αυτοί που αναρωτιόνταν αν τα πράγματα ήταν καλύτερα για τη μικρή τους κοινωνία πριν εκείνη την επανάσταση της Λεμονιάς και του Σταύρου που έφερε τα πάνω- κάτω στον παλαιό τρόπο της ζωής τους... ■

ΑΣΤΥΪΑΤΡΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΝΑΟΥΣΑΣ

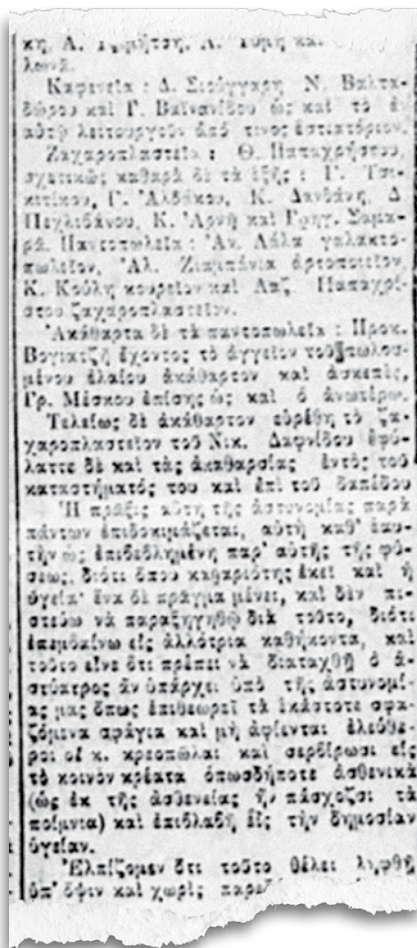
Ερευνά ο Θεόδωρος Ζιώτας

Μικρές ιστορίες από την καθημερινότητα, της προπολεμικής Νάουσας, που είδαν το φως της δημοσιότητας.

Καλοκαίρι στις αρχές Ιουλίου του 1923, δημοσίευμα του Ταχυδρόμου Βορείου Ελλάδος που φέρει την υπογραφή «Λαϊκός», αναφέρει ότι στη Νάουσα έγινε αστυϊατρική επιθεώρηση των καταστημάτων. Στην υγειονομική αυτή επιθεώρηση εκτός από τον ιατρό ήταν παρών και ο δικοικητής του αστυνομικού τμήματος της πόλης Μ. Μπιτσάκης.

Σκοπός της εκεί παρουσίας του ήταν να διαπιστώσει την τήρηση ή μη των διαφόρων διαταγών που εξέδωσε σχετικά με την καθαριότητα και λειτουργία των καταστημάτων. Από τον έλεγχο που έγινε διαπιστώθηκε ότι οι διαταγές τηρούνται και τα καταστήματα εν γένει ακολουθούσαν τους κανόνες υγιεινής, εκτός από ορισμένα στα οποία υποβλήθηκε και η σχετική μήνυση.

Όπως αναφέρει το δημοσίευμα: «Κατ' αυτήν ευρέθησαν καθαρά μεν τα παντοπωλεία των κ.κ Γ. Δανδάνη, Κ. Κολτσάκη, Τ. Γκότση, Ι Μπίλλα, Γ. Πεχλιβάνου, Α. Τύμη, Α. Αγγελάκη, Α. Τζιμήτση και Θ.

Η είδηση σε απόκομμα της εφημερίδας «Ταχυδρόμος Βορείου Ελλάδος», στις 3 Ιουλίου 1923.

Μυλωνά. Καφενεία: Δ. Σιούγγαρη, Ν. Βαλταδώρα και Γ. Βαϊνανίδου ως και το εν αυτό λειτουργούν από τινός εστιατόριον.

Ζαχαροπλαστεία: Θ. Παπαχρήστου, σχετικώς καθαρά δε τα εξής: Γ. Τσιικιτικού, Γ. Αλδάκου, Κ. Δανδάνη, Δ. Πεχλιβάνου, Κ. Αρνή και Γρηγ. Σαμαρά. Παντοπωλεία: Αν. Λάλα γαλακτοπωλείον, Αλ. Ζαμπάκα αρτοποιείον, Κ. Κούλη κουρείον και Λαζ. Παπαχρήστου zacharoplaστην. Ακάθαρτα δε τα παντοπωλεία: Προκ. Βογιατζή έχοντος το άγγειον του πωλουμένου ελαίου ακάθαρτον και ασκεπές, Γρ. Μέσκον επίσης ως και ο ανωτέρω. Τελείως ακάθαρτον ευρέθη το zacharoplaστην του Νίκ. Δαφνίδου εφύλαττε δε και τας ακαθαρίας εντός του καταστήματος του και επί του δαπέδου».

Όπως, αναφέρει ο Λαϊκός στο δημοσίευμα, ο έλεγχος του αστυϊατρού θα έπρεπε να επεκταθεί και στα κρεοπωλεία, ώστε οι κρεοπώλες να μη πουλούν κρέας από ασθενικά ζώα, καθώς αυτό καθιστά κίνδυνο για τη δημόσια υγεία. ■

βιβλία που δεν πρέπει να λείπουν από τη βιβλιοθήκη σας...

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΒΛΑΧΟΥ

Η ΑΝΑΦΟΡΑ ΜΟΥ

Μια ιδιαίτερως ενδιαφέρουσα αφήγηση του για πέντε τετραετίες Δημάρχου Νάουσας, που φωτίζει πολλές πτυχές της σύγχρονης ιστορίας της πόλης, αλλά και της Ελλάδας γενικότερα.

σελ.: 318

τιμή: 10€

ΑΡΧΕΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΥ ΑΓΩΝΑ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΒΕΡΜΙΟΥ

Συλλογή χειρογράφων των πρωταγωνιστών του Μακεδονικού Αγώνα στην περιοχή του Βερμίου και ειδικότερα στη Νάουσα κατά την περίοδο 1904-1908. Τα έγγραφα αφορούν γεγονότα και πρόσωπα που εμπλέκονται στη διεξαγωγή του αγώνα.

σελ.: 512

τιμή: 20€

ΕΠΙΜ. ΚΩΣΤΑ ΛΑΠΑΒΙΤΣΑ

ΙΣΧΝΟΣ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΣ

Συλλογή επιστημονικών μελετών που αφορούν την ανάπτυξη του καπιταλισμού στην Οθωμανική Αυτοκρατορία. Επίκεντρο του ενδιαφέροντος η πόλη της Νάουσας που διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο στην καπιταλιστική ανάπτυξη.

σελ.: 260

τιμή: 15€

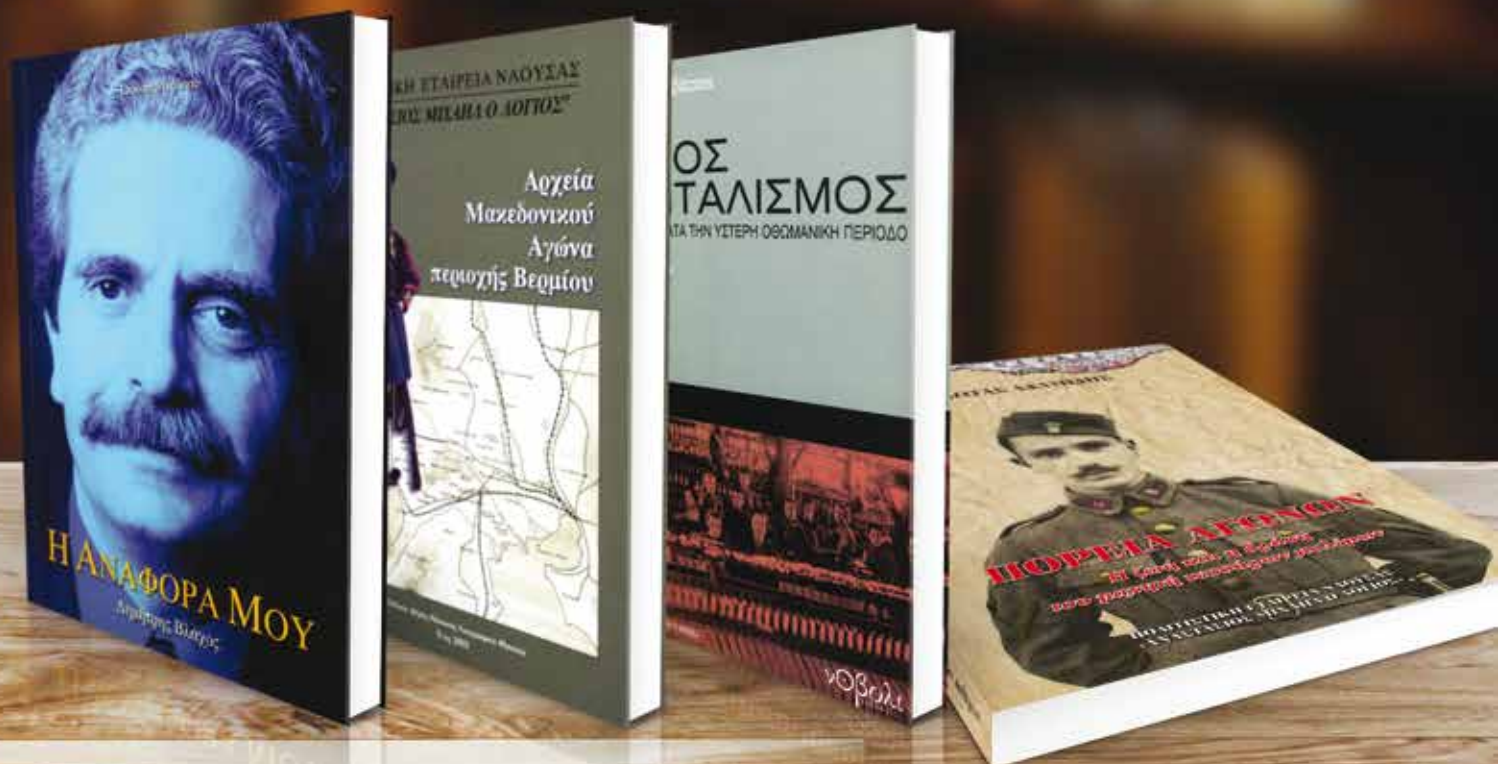
ΦΙΛΩΤΑ ΑΔΑΜΙΔΗ

ΠΟΡΕΙΑ ΑΓΩΝΩΝ

Η ζωή και η δράση του μαχητή τεσσάρων πολέμων Φιλώτα Αδαμίδα (Καπετάν Κατσώνη). Στο ερώτημα: «υπήρχε άλλη διέξοδος;», ύστερα από προσωπικές εμπειρίες και ιστορικά γεγονότα, ναι υπήρχε: ειρηνική, πολιτική, δημοκρατική, κοινοβουλευτική.

σελ.: 328

τιμή: 10€

βιβλία που δεν πρέπει να λείπουν από τη βιβλιοθήκη σας...

ΝΑΟΥΣΑ, 19ος-20ος ΑΙΩΝΑΣ

Συλλογικό έργο που παρουσιάζει πτυχές της ιστορίας της πόλης μετά την καταστροφή της το 1822 και μέχρι τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.

σελ.: 414
τιμή: 20€ (χαρτόδετο)
25€ (πανόδετο)

ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ ΣΤΟΥΓΙΑΝΝΑΚΗ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΝΑΟΥΣΗΣ

Η ιστορία της Πόλεως Ναούσης από την ίδρυσή της μέχρι την καταστροφή της το 1822.

(ΚΑΤΑ ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ
ΣΧΕΔΙΑΣΜΑ Δ. ΠΛΑΤΑΡΙΔΗ)

σελ.: 270
τιμή: 10€

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΒΑΛΣΑΜΙΔΗ

ΝΑΟΥΣΑ 1906-1922 (Α' & Β' ΜΕΡΟΣ)

Ιστορικά γεγονότα και η γενική επικρατούσα κατάσταση στη Νάουσα κατά την περίοδο 1906-1922 με βάση το διασωθέν πρωτογενές υλικό από τους κώδικες της ορθοδόξου ελληνικής κοινότητας της Νάουσας.

σελ.: 352, τιμή: 10€
(ο κάθε τόμος)

ΣΤΕΡΓΙΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ

ΣΥΜΜΕΙΚΤΑ (ΤΟΜΟΣ Β')

Η έκδοση περιλαμβάνει μελέτες και άρθρα του συγγραφέα και αποτελεί σημαντική συμβολή στον εμπλουτισμό της βιβλιογραφίας για τη Νάουσα και το ιστορικό παρελθόν της με συνοδεία πληθώρας πηγών και πλούσια βιβλιογραφία.

σελ.: 442
τιμή: 15€

